

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

REDOGÖRELSE

FÖR

ALLMÄNNA LÄROVERKEN

I

WENERSBORG, BORÅS OCH ALINGSÅS

SAMT

PEDAGOGIEN i ULRICEHAMN

UNDER LÄSÅRET 1879—1880.

INNEHÅLL:

1. Om Grekernas boningshus under den homeriska tiden, af *G. Th. Bergman*.
2. Ofvannämnda redogörelser.

Om Grekernas boningshus under den homeriska tiden.

Afsigten med förevarande uppsats är dels att framställa en bild af de homeriska boningshusen, dels att kasta något ljus öfver vissa delar af desamma, hvilkas betydelse är dunkel och om hvilka derföre vidt skilda meningar äro gängse. Det faller af sig sjelft, att, hvad beträffar den första af dessa uppgifter, Homeros är så godt som den enda källa, ur hvilken något bidrag finnes att hämta, och det är derföre nästan uteslutande hos honom vi hopsamlat de spridda materialier, hvilka vi vilja söka hopfoga till en sammanhängande byggnad. Men då de underrättelser, hvilka vi om den tidens byggnader af skalden erhålla, hufvudsakligen röra konungarnes och särskildt hans egen hjeltes palats, så är det naturligt, att det är med dessa vi i synnerhet komma att sysselsätta oss.*)

Liksom medeltidens riddare anlade sina borgar på höga berg, tätt invid djupa afgrunder, så valde äfven de gamle Grekerna med förkärlek dylika platser för uppförandet af sina boningar. Så byggde Kekrops ett palats åt sig på Athens Akropolis, så grundade Kadmos sin borg på Kadmeia vid Thebe och på ett "vidt omskönjligt ställe" (*περιστέρω ἐνὶ χώρῳ*) fann Eurylochos Kirkes palats. Äfven Odysseus boning var anlagd på en betydlig höjd. Homeros säger, att då Odysseus och Telemakos lemnade staden, "stego de ned" (*κατέβαν* Od. XXIV, 205) och Cicero yttrar: (de Or. I, 44) "Ithacam illam, in asperrimis saxulis tamquam nidulum affixam". Härmed öfverensstämmer H. Schliemanns beskrifning på den bergkam, på hvilken Odysseus borg var belägen. Den befanns vara 150 meter hög och uppstigandet var förenadt med stora svårigheter. Dock kunde de gamle hjeltarne för sina palats icke nöja sig med samma inskränkta utrymme, som i allmänhet bestods medeltidens riddarborgar. Då vi betänka, att inom de förras murar inneslötos icke blott bostäder för de menckliga invånarne, utan äfven stallar för husdjuren, förvaringsrum för redskapen, lador för säden m. m., så måste vi antaga, att en icke obetydlig rymd erfordrats för uppförandet af en dylik bostad. Emellertid är det gifvet, att man vid anläggningen måste rätta sig efter byggnadsplatsens beskaffenhet. Så kunde Nestors palats i "det sandiga Pylos", liksom Alkinoos' konungaborg

*) Utom Homeros hafva följande arbeten rådfrågats: A. Hirt, *Gesch. der Baukunst der Alten*; W. A. Becker, *Charikles, Bilder altgriechischer Sitte*; Guhl und Köhner, *das Leben der Griechen und Römer*; J. B. Friedreich, *Die Realien in der Iliade und Odyssee*; K. Bötticher, *Die Tektonik der Hellenen*; Semper, *Der Stil*, samt isynnerhet A. Winckler, *Die Wohnhäuser der Hellenen*; H. Rumpf, *De ædibus homericis och De interioribus ædium homericarum partibus*.

på Scheria, i regelbunden form utsträcka sig på slätten, under det att konungaborgen på Ithaka var inskränkt till en mindre plats och således måste inrymma en del byggnader inom murarne på bergets sluttning. Visserligen utbrister Odysseus, då han, efter återkomsten till Ithaka, får se sitt palats (Od. XVII 266 ff.):

”Detta Eumaios är visst Odysseus ståtliga boning,
lätt att känna den är, om jämväl bland många den skådas.
Mak sig sluter till mak, och försedd sorgfälligt är gården
både med mur och med tinnar och stängd af prydliga dubbel-
portar; i sanning en man den svårigen skulle förakta.”

Det skulle dock vara förhastadt att här af sluta till en bestämd regelmässighet i byggnadernas läge. Tvärtom nödgas vi af den beskrifning på platsen, som Schliemann gifvit oss, antaga, att anordningen varit den ofvan antydda. Då det kan vara af intresse att närmare lära känna det nuvarande utseendet af den plats, på hvilken Odysseus palats en gång stod, anför vi Schliemanns nyss nämnda beskrifning på densamma*): ”Vi bestego Aëtos från vester, emedan sluttningen här är mindre brant än på de andra sidorna; man ser här talrika spår af en gammal väg, hvilken utan tvifvel förde från Odysseus palats till den lilla hamn, som nu kallas S:t Spiridon. Jag behöfde en half timme för att uppnå den södra bergspetsen; här befinna sig ruinerna af ett torn af groft huggna stenar, från 1 meters till 1 meter 66 centimeters längd samt 1 meters till 1 meter 35 centimeters bredd, hvilka utan murbruk äro lagda på hvarandra. Tornet är 6 meter 66 centimeter i både längd och bredd. Tio meter längre ned är en tjock ringmur af samma byggnadssätt, under det att två andra med torn försedda cyklopiska murar gå åt sydvest och sydost, hvilkas storartade spillror på bergets sluttning sträcka sig ända till 60 meter från toppen. Från det ofvannämnda tornet utsträcker sig Aëtos topp, hvars bredd växlar mellan 8 à 10 meter, till en längd af 74 meter med en trappvis skeende höjning af 13 meter. Hela denna rymd är betäckt af ofantliga stenar, hvilka en människas hand väl aldrig berört och hvilka icke tillåta det antagandet, att en byggnad någonsin der varit uppförd. På dessa stenar följa ruinerna af ett annat torn af cyklopiskt byggnadssätt, 8 meter i fyrkant. Derefter kommer en rund i klippan huggen, 5 meter djup cistern. Dess diameter är upptill 4, i botten 6 meter. Derpå vidgar sig bergstoppnen till en fullkomligt jämn yta och utsträcker sig till en längd af 37 meter med 27 meters bredd ända till bergets norra kant. På denna plats befann sig Odysseus palats; tyvärr ser man numera blott ruinerna af två parallela ringmurar och en liten rund, i klippan huggen cistern. Vid norra ändan ser man ruinerna af två stora murar, af hvilka den ena sträcker sig åt nordost, den andra åt nordvest. Sexton meter från spetsen är på östra sidan en stor, rund i klippan huggen cistern.” Då vi med Schliemann och andra måste antaga, att endast den jämna platsen varit bebyggd, så är det gifvet, att icke gerna något mer än sjelfva palatset der kunnat rymmas, hvarföre de öfriga byggnaderna måste ha legat på sluttningen af berget.

Hvarje byggnad var jämte de tillhörande lägenheterna omgifven af en med tinnar försedd ringmur (*ἔργος*), som stundom var dubbel. Den var af cyklopiskt byggnadssätt och af betydlig styrka. ”Man förvånas”, säger Fr. Unger, ”vid uppstigandet på Aito öfver de stenmassor, som i förfärlig ordning betäcka dess spets, Odysseusborgen, och i hvilkas virrvarr man urskiljer gigantiska ringmurar.” Murarne omkring Mykenai hafva enligt Schliemann en tjocklek af 5 till 7 meter.

Utanför muren befunno sig på båda sidor om den till gården ledande porten bänkar af sten (*ἔσσοι λίθοι*). De sägas vara *λευκοὶ ἀποστίλβοντες ἀλείφατος* (Od. III 408), hvitskim-

*) Ithaka, der Peloponnes und Troja, kap. 3, sid. 23.

rande af oljeglans, hvarmed skalden förmodligen vill antyda, att de voro bestrukna med den fernissa, hvarmed Grekerna brukade öfverdraga sina bildstoder dels för att skydda dem mot regn och köld, dels för att gifva marmorn en vacker glans. På dessa bänkar satte sig Nestor, då han om morgonen lemnade sitt sofgemak, denna plats uppsöktes i allmänhet, då man ostörd och utan vittnen ville samtala och rådgöra (Od. XVI 343, Il. II 788).

Den af ringmuren inneslutna platsen innefattade tre afdelningar, gården (*ἀλλή*), männens sal (*μέγαρον*) samt qvinnornas bostad (*θάλαμος*). Denna tredelning finna vi icke blott i Odysseus och de grekiska hjeltarnes palats. Äfven åt Alexandros hade i Ilion de "utmärktaste byggmästare" uppfört en boning, som bestod af ofvan nämnda tre afdelningar (Il. VI 314).

För att inkomma på gården måste man passera den stora ingångsporten (*τὰ πρόθυρα*) och den i denna befintliga tröskeln (*οὐδὸς ἀλλεῖος* Od. I 104). Denna tröskel var af sten och icke mycket upphöjd öfver marken, ty man icke blott förde boskapen in och ut genom denna port, utan anländande gäster körde äfven med hästar och vagn in genom densamma (Od. IV 20). Sjelfva porten bestod af tvänne dörrar (*θύρα δικλίδης* Od. XVII 103) och tillslöts liksom dörrarne till sjelfva huset med en rigel (*κλήτης*). Stundom tillbands porten till yttermera säkerhet med ett tåg af byblos (Od. XXI 390).

Gården, som än heter *ἀλλή*, än *ἐρκος* och *ἐρκα*, det senare med afseende på dess omstängning af muren (*μέγα τειχίον ἀλλῆς*), var af betydligt omfång och en af de viktigaste delarne af byggnaden, ty i dess midt stod Zeus altar, helgadt åt honom såsom *Ζεὺς ἐρκεῖος*, gårdsomhågnaren, vid hvilket husfadren utöfvade den presterliga offertjenst, som ålåg honom såsom familjens öfverhufvud. På båda sidor om porten sträckte sig utmed muren täckta pelargångar (*ἀΐθουσαι ἀλλῆς*), i hvilka slagtboskapen förvarades (Od. XX 176, 189). Hit fördes efter slutad strid friarnes lik (Od. XXII 449). Utmed gårdsmuren lågo vidare förråds-husen, i hvilka den inhöstade säden och den för åkerbruket nödiga redskapen förvarades, stallar för hästarne (Od. IV 40) och boskapen (*σταθμοί*) samt sofkamrar (*θάλαμοι*) för de slafvar, som skötte åkerbruket och vaktade boskapen. Slutligen låg här äfven nära invid palatset en särskild byggnad för qvarnarne (*μύλοι*), vid hvilka på Ithaka 12 slafvinnor arbetade (Od. XX 106). Stundom finner man ett särskildt rum uppfördt på gården åt sonen eller dottern i huset. Så var åt Telemakos "ett högre sofgemak byggt på ett vidtomskönjligt ställe af den prydliga gården" (Od. I 425), och äfven Nausikaas rum synes hafva varit beläget på gården utanför sjelfva palatset (Od. VI 15).

Utom nämnda byggnader fanns äfven på gården en Tholos (*ἡ θόλος*), om hvars bestämmelse åsigtarna äro mycket delade. Ty under det att Voss anser den hafva begagnats till kök och Bötticher tror, att den varit en eldstad, förklarar Hirt den för ett afträde och stöder denna åsigt derpå, att Odysseus, då han befäller tjenarne att döda de brottsliga tärnorna mellan Tholos och muren, skulle valt ett ställe till deras bestraffning, som framför andra var egnadt att göra denna så skymflig som möjlig. Schreiber vill i Tholos se en skattkammare i likhet med dem, som funnos i Orchomenos och Mykenai. Eustathios, med hvilken Rumpf instämmer, håller före, att denna byggnad varit afsedd för förvarandet af den för måltiderna nödiga bordsservisen och förlägger den till närheten af palatsportiken, i hvilken kärnen efter slutad måltid nedsattes innan de fördes till deras egentliga förvaringsrum, Tholos.

Marken på gården var jämnad (*τυκτὸν δάπεδον*), möjligen belagd med släta stenar till större beqvämlighet för de lekar, som der utfördes.

Liksom på sidorna om gårdsporten, så sträckte sig äfven midtemot denna på palatsets framsida en täckt pelargång (*ἀΐθουσα δώματος*). Dessa pelargångar sägas vara polerade (*ξεσταί* Il. VI 243, XX 11), förmodligen derföre, att deras pelare voro öfverdragna med en gips- eller metallbeklädnad; de voro genljudande (*ἐρίδοντοι* Od. III 399, 493), emedan de

voro höga och belagda med släta stenar. Här församlade sig furstarne till rådplägning och i Zeus' af Hephaistos bygda glänsande pelargång satte sig gudarne till råds om Troërnas och Achaiernas öden (Il. XX 11).

Då man från pelargången ingick i sjelfva palatset, kom man först till det rymliga förhuset (*πρόδομος*), hvilket man anträffar i alla homeriska byggnader, till och med i Eumaios hydda (Od. XIV 5). Dess väggar, vid hvilka de resandes vagnar ställes (Od. IV 42, Il. VIII 435), kallas glänsande (*ἐνώπιον παμφανόωντα*), vare sig derföre att de, i likhet med pelarne i pelargången, voro beklädda med en metallbetäckning, eller emedan de, liksom *ἄθουσα*, voro vända mot söder och således utsatta för dessa trakters bländande och sällan af moln fördunklade solljus. I *πρόδομος* beredde man anländande gästers nattläger, hvilket dock äfven ofta skedde i pelargången. Stundom anföras dessa båda ord såsom likbetydande. Så befäller Achilleus (Il. XXIV 644) tjenarinnorna att åt Priamos tillreda ett lägerställe för natten i pelargången (*ἐν αἰθούσῃ*), hvarefter konungen begifver sig till hvila "på sagda ställe i förhuset" (*ἐν προδόμῳ δόμοι αὐτοῦ*). Så ordnas äfven Telemakos bädd *ἐν αἰθούσῃ*, under det att han säges hvila *ἐν προδόμῳ δόμοι* (Od. IV 297 ff.). Af detta senare uttryck hafva några velat sluta till befintligheten af ännu en *πρόδομος*, på samma sätt som det fans *πρόθυρα αἰλῆς* och *πρ. δώματος*, ett antagande, som dock saknar hvarje giltigt stöd. Icke heller kunna vi biträda Crusii åsigt, att ett särskildt rum var inredt till sofgemak i förhuset. Ty af det ställe (Od. XV 61), hvarpå Crusius hufvudsakligen stöder denna åsigt, synes oss den mening han deri inlagt icke med nödvändighet framgå.

För att från *prodomos* inkomma i salen måste man passera *πρόθυρον*. Detta *πρόθυρον* hade tvänne dörrar (*θύραι, θύρετρα*), den ena innanför den andra och hvardera försedd med sin tröskel (*οἰδός*). Den yttre närmare *prodomos* liggande tröskeln var i Odysseus palats af ask (*οἰδὸς μέλιτος*). På denna nedsatte sig Odysseus då han första gången efter återkomsten till Ithaka ankom till sitt hem (Od. XVII 339). Den inre dörrens tröskel var vanligen af sten (*οἰδὸς λάϊνος* Od. XVII 30). Här lät Telemakos sin fader sätta sig om morgonen samma dag, som friarne nedgjordes (Od. XX 258, XXII 2). Äfven i Eumaios hydda var tröskeln af sten (Od. XVI 41). I Alkinoos palats säges den vara af koppar (*οἰδὸς χάλκεος* Od. VII 83), förmodligen derföre, att den, liksom hela palatset, var belagd med denna metall.

Dörrarne voro dubbla (*σανίδες δικλίδες*) och vände sig på af kärnved gjorda ooh med koppar beslagna tappar (*στρόφιγγες*), fästade upptill i den öfver dörren liggande bjelken (*ἐπερθύριον*), nedtill i tröskeln. På båda sidor om dörrarne framskötö dörrposterna (*σταθμοί, σταθμά*). Hos Sophokles och Theokritos sägas dörrposterna vara *κοῖλα*, urholkade. Förmodligen betyder detta uttryck icke, såsom Semper antager, att de voro ihåliga; bättre synes oss Rumpfs mening, att posterna voro utsirade med refflor, cælaturer.

Dörrarne, som gingo inåt, tillslötos medelst en på inre sidan anbragt rigel eller bom af trä (*κλήϊς, ἐπιβλήϊς*). I hvarje dörrpost befann sig, ungefär på dörrens halfva höjd, en öppning, i hvilken rigeln kunde inskjutas. Då dörren skulle utifrån stängas, sköt man rigeln för (*ἐπετάνωσεν* Od. I 442) medelst en i densamma fästad rem (*ἰμάς*), hvilken löpte genom ett i dörrposten befintligt hål. Det var genom detta (*σταθμοῖο παρὰ κλήϊδα* Od. IV 802, 838) som Iftimes skuggbild om natten insväfvade för att bringa tröst till den sörjande Penelope. Sedan rigeln skjutits för dörren, bands remmen i en på dörren fästad ring (*κορώνη*), hvilken ofta var af silfver (Od. I 442). Skulle nu dörren öppnas utifrån, så löstes först remmen från ringen (*ἀπέλυσε κορώνης*), hvarefter rigeln drogs tillbaka medelst en nyckel (*κλήϊς*), hvilken förmodligen hade samma form som våra dyrkar och var af koppar samt försedd med ett handtag af elfenben. På följande sätt beskrifver Homeros (Od. XXI 5—7, 46—50) huru Penelope öppnade dörren till Odysseus rustkammare:

”Uppför den resliga trappan alltså hon steg i palatset,
tog den krokiga nyckeln uti den rundade handen,
prydlig, af koppar; men skuret af elfenben var dess handtag.
Strax dörremmen ifrån dörningen hon lossade skyndsamt,
trädde så nyckeln derin och dörrarnes bommar ifrånsköt,
sigtande rakt framåt; som en tjur så drönade dessa,
släppt i bet på eu äug; så drönade äfven de vackra
dörrarne, tryckta af nyckeln, och opp på stunden de sprungo.”

Detta rum hade dubbeldörrar, hvilka tillslötos medelst två i hvarandra på midten af dörren ingripande riglar. På samma sätt var porten till Grekernas läger vid Troja tillsluten med tvänne växelbommar (*ὄχητες*), sammanhållna med en rigel eller plugg (*κλιῖς* II. XII 445).

Innan de ankommande inträdde i salen, stälde de ifrån sig sina vapen, företrädesvis lanssen, på ett dertill bestämdt ställe *δοροδόκη* (Od. I 128). Angående detta förvaringsrums plats och beskaffenhet råda högst olika meningar, i det somliga anse det för en inne i salen nära utgångsdörren stående pelare, mot hvars utskurna kapitel lansarne stöddes, andra för en urhållad pelare, i hvilken vapnen insattes, under det att åter andra, tydligen oriktigt, förlägga *δοροδόκη* till bortre delen af salen. Då detta ord hos Homeros endast förekommer på det anförda stället, så har man svårt att med bestämdhet sluta till beskaffenheten af och platsen för denna lanshäck. Men af andra ställen (Od. XVI 40, XVII 29) framgår tydligt, att man stälde ifrån sig lansarne i *πρόθυρον* före inträdet i salen, hvarföre vi med Rumpf och Winckler förlägga *δοροδόκη* till mellaurummet mellan tvänne i *πρόθυρον* befintliga pelare.

Efter genomgåendet af *πρόθυρον* inkom man i männens sal, *μέγαρον*, *τέγος*. Här var männens samlingsplats, här intogos måltiderna, här ”larmade”, lekte och dansade Penelopes 108 friare, här företogos äfven vid den afgörande täfningen om drottningens hand öfningarne med Odysseus båge. Af allt detta kan man sluta till, att salen måste hafva ett betydligt omfång, och utan tvifvel intog *μέγαρον* i Odysseus palats största delen af den sträcka på berget Aëtos, som Schliemann uppmätt. Ehuru inga bestämda uppgifter finnas om anordningen af salen, kunna vi dock med tämlig visshet antaga, att den af tvänne utefter dess längd löpande pelarrader var delad i tre delar eller skepp, det mellersta störst och egentligen afsedt till uppehållsställe för husets invånare och deras gäster, de båda andra smalare och hufvudsakligen begagnade af tjenarne.

Golfvet (*κατακτεδον οὐδας*) bestod af hårdt sammanpressad och stampad jord eller murbruk. Några hafva trott, att salens golf, liksom gården, var belagdt med sten. Ehuru uttrycket *λίτροισιν δάκτεδον ξῖον* (Od. XXII 455) möjligen kan gifva anledning till ett sådant antagande, så kan dock det anförda reningssättet lika väl, om ej bättre, användas på ett jordgolf. Att golfvet i Odysseus sal bestod af jord följer dessutom tydligen af Od. XXI 120, der det heter om Telemakos:

”Först nu yxorna opp i en långsträckt fåra han stälde,
hvilken förut han grof och rätade efter ett snöre;
jorden omkring han trampade ned.”

För öfrigt är väl möjligt och kanske troligt, att golfvet i rikare herskares salar varit utstyrdt med större prakt. Vid gräfningarne i Tiryns fann Fr. Thiersch i konungaborgen ett golf af fint cement blandadt med små stycken af marmor och serpentin.

Huruvida salens golf, såsom man velat påstå, varit lägre än de angränsande delarne af byggnaden torde vara svårt att afgöra. Visserligen säges, att Odysseus från sin plats strax innanför dörren mellan salen och *πρόδομος* sprang upp på den väldiga tröskeln (*ἄλτο δ' ἐπι μέγαν οὐδόν* Od. XXII 2) och i Hymn. in Cererem v. 189 att Ceres, då hon gick från salen till qvinnogemaket, steg upp på tröskeln (*ἦ δ' ἄρ' ἐπ' οὐδὸν ἔβη ποσί*); men då man betänker,

att det i motsats härtill heter, att Medon, då han från samma håll som Ceres beträdde sist-nämnde tröskel, steg ned för densamma till Penelopes gemak (*καὶ οὐδοῦ βάντα* Od. IV 680), så finna vi lätt, att man af dessa uttryck endast får sluta, att sjelfva tröskeln var upphöjd öfver golfvet, icke att golfvet på den ena sidan af tröskeln var högre än på den andra.

Mattor såsom golfbetäckning omtalas ej hos Homeros. Blott såsom täcken, utbredda på stolar eller bäddar, nämnas *τάπητες*. De voro således ej af synnerlig storlek och hoplades med de öfriga sängkläderna då bädden borttogs (Il. IX 200, X 156, XXIV 645, Od. IV 124, V 12, XX 150).

Taket (*τέγος, ὄροφή*) var förmodligen i allmänhet platt, möjligen något sluttande. Dess yttre sida begagnades ofta till uppehållsplats för husets invånare eller gäster, dels för utsigten derifrån, dels för svalkan om aftonen (Od. X 559). Dock saknas icke antydningar, att äfven mera sluttande, med ryggås försedda tak förekommit. Så i Il. XXIII 712, der Ajas och Odysseus under sin brottning sägas stå emot hvarandra liksom taksparrar (*αμείβοντες*).

Då Odysseus och Telemakos före striden med friarne bortburo vapnen ur salen och Athene gick före dem med ett gyllene fyrfat, utbrister Telemakos (Od. XIX 36 ff.):

"ὦ πάτερ, ἢ μέγα θαῦμα τόδ' ὀφθαλμοῖσιν ὀρῶμαι
ἔμπης μοι τοῖχοι μεγάρων καὶαί τε μεσόδμοι
εἰλάτιναι τε δοκοὶ καὶ λίονες ἔψος' ἔχοντες
φαίνοντ' ὀφθαλμοῖς ὡς εἰ πικρὸς αἰθρομένοιο."

"Fader ett under i sanning jag här med ögonen skådar:
väggarne uti palatset och väggarnes prydliga nicher,
furubjelkarnes rader och pelare resta i höjden,
allt sig för ögonen ter, som af eld och lågor det glänste." *)

Häraf se vi, dels att takbjelkarna voro af furu och uppburos af höga pelare, dels att taket icke på inre sidan var infodradt. Hvad ordet *μεσόδμοι* angår, så hafva om dess betydelse en mängd olika åsigtter gjort sig gällande. Aristarchos, med hvilken Voss, Minckwitz, Eggers, Fäsi, Hirt och Johansson i hufvudsaklig del öfverensstämma, anser *μεσόδμη* vara likbetydande med *μεσόστιλον*, intercolumnium, mellanrummet mellan de utmed väggarne stående pelarne. Hesychios, hvilken Krause jämte flera följer, antager *μεσόδμοι* vara de vid väggen stående halfpelarne, på hvilka de taket uppbärande bjelkarna hvilade. Dessa förklaringar hafva dock alla något sökt och otillfredsställande. Långt bättre synes oss Rumpfs åsigt. I sin afhandling *De interioribus ædium homericarum partibus*, p. III pag. 29—40, har han underkastat betydelsen af ifrågavarande ord en särdeles grundlig undersökning och kommit till följande slutsats:

Dessa *μεσόδμοι* voro af tvänne slag. Det första beskrifves af Galenus: "*μεσόδμη ὀνομάζεται τὸ μέγα ξίλον τὸ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου τοίχου πρὸς τὸν ἕτερον διήκον ἐν τε τοῖς τῶν πανδοχείων οἴκοις τοῖς μεγάλοις, ἐν οἷς ἰσῆσι τὰ κρήνη, καὶ κατ' ἀγρὸν ὁμοίως ἐν τοῖς γεωργικοῖς οἴκοις*". I likhet med K. F. Hermann anser Rumpf, att Galenus med *πανδοχεῖα* på detta ställe menar de österländska karavanserierna, i hvilkas *μέγας οἶκος* plats måste finnas äfven för de resandes djur. Men på det att dessa icke skola förorsaka för mycket obehag, så löper på lämplig höjd utmed väggen en korridor eller ett galleri, i hvilket människorna vistas och sofva, under det att djuren få sin plats derunder. Detta galleri, ofvanpå hvilket stundom ytterligare ett dylikt fanns uppfördt, var på inre sidan försedt med hela väggar och motsvarade i viss mon hvad vi mena med entresol, men skilde sig dock från detta inredningssätt derigenom, att det icke sträckte sig öfver hela det inre huset, utan endast utefter en eller möjligen understundom flera af det stora rummets väggar. Ett exempel på ett dylikt byggnadssätt

*) Johanssons öfversättning.

finna vi i det af de förstörda husen i Plateæ vid Heras tempel uppbygda härberget, (Thukid. III 68), i hvilket öfver hvarandra löpande gallerier voro uppförda rundt omkring hela den inre delen af huset.

Det andra slaget åter af *μεσόδομαι*, hvilket är det, som afses i ofvan anförda ställe (Od. XIX 37), är i förklaringen af detta hos Schol. vulg. beskrifvet på följande sätt: *μεσόδομαι: τὰ μεταξὺ τῶν κίωνων διαφράγματα, ὅτινες ἦσαν περὶ τοὺς τοίχους τὰ ἄκρα βαστάζοντες τῶν δοκῶν*. Denna förklaring upprepas äfven af Eustathios. Härur samt ur jämförelsen med *μελάθρα* och andra ord, hvilka blifvit använda såsom förklaring på *μεσόδομη*, utvecklar Rumpf på ett synnerligen skarpsinnigt sätt beskaffenheten och utseendet af dessa *μεσόδομαι*. På den sida af *μέγαρον*, som låg midt emot ingångsdörren, befann sig, likasom på de öfriga sidorna (jämf. sid. 5), en rad pelare, hvilken dock på midten var afbruten derigenom, att en pelare midt för ingången till qvinnornas boning var borttagen. Mellan de på båda sidor om denna ingång stående pelarne voro på en höjd af sju eller åtta fot öfver salens golf gallerier uppförda, hvilka på de åt salen vända sidorna voro försedda med gallerartade bröstvärn. Dessa voro nu de ofvannämnda *μεσόδομαι*. Dylika gallerier eller balkonger finna vi ännu i Italien, Grekland, Tyrolen, Schweiz och Frankrike, i hvilket sistnämnda land de benämnas *souportes*. En dylik *souporte* i en kalabresisk kolares hus beskrifver Courier i ett bref, hvilket vi kunna läsa i Oldes franska läsebok: "Le souper fini, on nous laisse; nos hôtes couchaient en bas, nous dans la chambre haute où nous avions mangé. Une souporte élevée de sept à huit pieds, où l'on montait par une échelle, c'était là le coucher qui nous attendait, espèce de nid, dans lequel on s'introduisait en rampant sous des solives chargées de provisions pour toute l'année.

I sammanhang med medsodmerna skola vi taga i betraktande betydelsen af de omtvistade orden *μέλαθρον* och *ῥῶγες*. Det första af dessa betyder väl egentligen den öfver medsodmerna sig sträckande bjelken, vid hvilken dessa voro fästade. Denna betydelse har ordet på flera ställen och är då likbetydande med *διάτονος*, *δοκός*; så t. ex. Od. VIII 279, XI 278, XIX 544, XXII 239. Hvad särskildt det sist anförda stället angår, der Athene under Odysseus kamp mot friarne i en svalas gestalt svingar sig upp till *μέλαθρον*, (*αὐτὴ δ' αἰθαλόεντος ἀνὰ μέγαροιο μέλαθρον ἔξει ἀνάξασα*), så har det af flera blifvit på det sätt uttydt, att här med *μέλαθρον* skulle menas sjelfva rökfånget, hvarföre de, sedan läsarten *αἰθαλόεντος* ändrats till *αἰθαλόεν*, öfversätta "det sotade rökhållet". Föga berättigad torde dock denna åsigt vara. Tvärtom synes just på detta ställe den ofvan nämnda betydelsen hos *μέλαθρον* af takbjelke, architrav, fullt befogadt kunna antagas. Från denna hade Athene utan tvifvel den bästa öfversigt af den nedanför henne i salen rasande striden. Ordet kommer tydligen af *μέλας*, och då denna bjelke sträckte sig utefter den sidan af salen, som var närmast härden, från hvilken röken fritt upphvirflade, så finna vi lätt anledningen till denna benämning. Från denna ursprungliga utvidgar sig dock ordets betydelse, så att dermed ofta, t. ex. Il. II 414, menas hela huset, dock så, att man alltid spårar en hänsyftning på taket (Il. IX 204, 640, Od. XVIII 150) eller på den del af salen, som låg närmast härden. Det motsvarar då det latinska atrium, en benämning, som uppkommit på samma sätt och af samma anledning som *μέλαθρον*. "Det är i denna betydelse", säger Winckler, "prototypen af det enkla helleniskt-italiska huset, hvars tradition i södern har bibehållit sig ända till våra dagar". I öfverensstämmelse härmed yttrar Mommsen: "Das griechische Haus, wie Homer es kennt, ist im wesentlichen dasselbe, das in Italien beständig festgehalten ward; das wesentliche Stück und ursprünglich der ganze innere Wohnraum des lateinischen Hauses ist das Atrium mit dem Ehebett, dem Hausaltar und dem Heerd, dessen Rauch die Decke schwärzt — daher der Name — und durch ein Loch in derselben abzieht; ihm gleicht durchaus das homerische Megaron mit Hausaltar und Heerd mit schwarzberusster Decke."

Då Melanthios (Od. XXII 142 ff.) skulle hämta vapen åt friarne från Odysseus vapenkammare, säges om honom: *ἀνέβαινε ἐς θαλάμους ἀνὰ ῥῶγας μεγάροιο*. Detta ställe har på mångfaldiga sätt blifvit tolkadt, i det att *ῥῶγας* än öfversättes med gångar, *δίοδοι*, som förde från salen till de öfre gemaken (Eustath.), än med fönster, *θυρίδες*, än med trappa, hvilken sistnämnda tolkning följts af Voss och Johansson. Ingen af dessa öfversättningar gifva dock en tillfredsställande förklaring öfver det anförda stället. En sådan vinner man först, om man med Rumpf antager, att *ῥῶγας* är synonymt med *μεσόδμοιαι*. Den lärda och skarpsinniga deduktion, genom hvilken Rumpf i sin förut nämnda afhandling *) kommer till detta slut, är allt för vidlyftig för att här anföras. Den synes oss dock så uttömmande, att vi icke draga i betänkande att antaga hans förklaring såsom den rätta.

Vi hafva ofvanför nämnt, att de på bortre sidan af salen uppförda mesodmerna midt för ingången till kvinnornas bostad voro afbrutna, hvarigenom här bildades ett visserligen öppet, men dock i viss mon begränsadt rum framför denna ingång. Denna plats benämnes ofta *μυχός*. Ehuru Homeros i allmänhet med detta ord endast betecknar den innersta, aflägsnaste delen af huset eller salen och det först är senare författare (Soph. Antig. 1279, Eurip. Hel. 821, Med. 399), som vid detsamma fästa betydelsen af ett särskildt rum, så visar sig dock, då man jämför flera enskilda ställen, att äfven Homeros ofta under denna benämning tänkte sig ett bestämdt, begränsadt, i nyss nämnda del af salen beläget ställe. Af många skäl anse vi oss med Rumpf kunna antaga, att de hos Homeros så ofta förekommande uttrycken *παρὰ σταθμὸν τέγεος πύλα ποιητοῖο* (Od. I 333, VIII 458, XVI 415, XVIII 209, XXI 64) och *παρὰ σταθμὸν μεγάροιο* (Od. XVII 96) syfta på denna, troligen något upphöjda plats, och att det var här kvinnorna stadnade, då de infunno sig i männens sal. Här stod således Penelope, då hon lyssnade till sångaren eller talade till friarne, här satt hon äfven, då hon af den hemvändande sonen mottog berättelsen om hans färd, här spanu Arete bland sina tjenande tärnor det purpurfärgade garnet, här stälde Nausikaa till Odysseus de i sin enkelhet rörande afskedsorden. Dylika inrättningar träffa vi flerstädes bland forntidens folk. Så se vi på planerna af de gamla egyptiska boningshusen detta slags konstruktioner, så finna vi ofta i Bibeln ett sådant innersta rum omnämndt (1:sta Kon. 20,30, 2:dra Kon. 9,2) och slutligen träffa vi äfven i våra skandinaviska förfäders hus vid salens ända en midt öfver dess bredd gående upphöjning, på hvilken kvinnorna uppehölo sig. Denna *μυχός* synes under Homeros tid icke genom någon dörr hafva varit afstängd från salen, ty en sådan omnämnes icke af honom. Deremot är det icke otroligt, att en dylik dörr under senare tider uppfördes.

I Od. XXII 126 ff. läsa vi:

*Ἵρσοθύρη δέ τις ἔσκεν ἐϋδμήτω ἐνὶ τοίχῳ,
ἀκρότατον δὲ παρ' οὐδὸν ἐϋστάθεος μεγάροιο
ἦν ὁδὸς ἐς λαύρην, σανίδες δ' ἔχον εὖ ἀραρυῖαι.
τὴν δ' Ὀδυσσεὺς ἠράζεσθαι ἀνώγει δῖον ἕφορβὸν
ἔστασέν ἄλλ' αὐτῆς· μία δ' οἷη γίγνεται ἑφορμῆ.*

Voss öfversätter:

”Eine Pforte zur Treppe war schräg in der zierlichen Mauer;
Und an der äussersten Schwelle der starkgegründeten Wohnung
Führt ein Weg in den Gang, mit wohleinfügender Thüre”,

och bifogar den förklaringen, att *Ἵρσοθύρη* betyder en dörr, till hvars tröskel man först kommer genom några trappsteg. Crusius tror, att denna *Ἵρσοθύρη* varit belägen på högra sidan om salens hufvudingång och söker häfva den svårigheten, att Melanthios kunde komma ut ur

*) P. III sid. 47—54.

salen, ehuru denna dörr (*πύλη*) var bevakad af Eumaios, med det antagandet, att det var genom en annan, af skalden icke nämnd dörr, som Melanthios utgick. Då såväl denna, som åtskilliga andra förklaringar synts oss otillfredsställande, skola vi med ledning af Rumpfs undersökningar söka utreda betydelsen af detta dunkla ställe. Att denna *ὄρσοθύρα* icke kan hafva varit belägen i den del af salen, som låg närmast hufvudingången, framgår af följande: I Od. XXI 145 omtalas, att Leiodes, "offerprofeten" (*Θυοκόος*), satt längst in i salen (*μυχόιτατος*) vid den "prydliga bålen", hvilken således hade sin plats invid *μυχός*; i XXII 333 säges om sångaren Phemios, som stod med harpan i hand invid *ὄρσοθύρα*, att han, innan han skyndade fram för att omfatta Odysseus knän, nedlade harpan mellan bålen och en derinvid stående stol. Hade nu, såsom Voss och Crusius antaga, *ὄρσοθύρα* varit belägen nära den yttre dörren, vid hvilken Odysseus befann sig, så skulle Phemios först hafva gått midt öfver salen för att invid bålen nedlägga harpan samt derefter återvändt och anropat Odysseus förbarmande. Då detta tydligen är orimligt, så måste vi antaga, att platsen för *ὄρσοθύρα* är att söka i närheten af bålen, d. v. s. i bortre ändan af salen, invid eller troligen i sjelfva *μυχός*. I schol. vulg. förklaras det ofvan anförda stället på följande sätt: *ἐν τῇ δεξιᾷ γωνίᾳ ἦν ὄρσοθύρα, ἣτις εἰς τὴν λαύραν ἔφραγεν*. Då nu ordet *γωνία* vid förklaringen af andra ställen (t. ex. Od. VII 87) af scholiasten begagnas såsom likbetydande med *μυχός*, så kunna vi utan fara påstå, att detta äfven är händelsen vid det nu ifrågavarande stället. Vi antaga derföre, att *ὄρσοθύρα* var ett slags dörr, anbragt i den vägg af högra mesodmen, som låg närmast *μυχός*, och genom hvilken man således derifrån kunde uppkomma på denna *μεσόθυμῳ*. Att emellertid *ὄρσοθύρα* icke var någon vanlig dörr och att man icke heller, såsom Voss och Passow påstå, först efter att hafva passerat flere trappsteg kom upp till densamma bevisas af flera de gamle scholiasternas yttranden, der *ὄρσοθύρα* säges vara *θύρα, μὴ ἔχουσα τὸν βαθυὸν πρὸς τῇ γῆ, ἀλλ' ἀπέχουσα τοῦ ἐδάφους, ὡς θυρίς. ὑψηλοτέρα ἦν ἐφ' ἣ ἦν ὀροῦσαι καὶ ἀναθορεῖν*. (Hesych. och Schol. vulg.) Häraf synes, att *ὄρσοθύρα* egentligen icke var en dörr, utan en öppning, lucka, i väggen, till hvilken man måste hoppa eller svinga sig upp och hvilken vanligen icke begagnades till genomgång, utan endast för att genom densamma i salen från mesodmen nedsänka saker och förråd, som antingen der förvarades eller hämtades från förrådsrummen, med hvilka man på denna väg hade förbindelse *).

På den motsatta sidan af mesodmen var en annan, verklig dörr anbragt (*ἀλθεντικὴ*), från hvilken en trappa ledde till den mellan sjelfva huset och den yttre muren löpande gången, *λαύρη*. Af det (sid. 8) anförda stället (Od. XXII 126 ff.) finna vi, att ingången till denna öppna, obetäckta gång (*ὁδὸς εἰς λαύρη*) var belägen invid salens tröskel, således utåt *πρόδομος*, och att man endast på en väg kunde från salen genom gången utkomma på gården (*μία δ' οὗτ' ἄλλ' ἔφραγεντο ἐφορμῆ*). Denna väg gick då genom den i Od. XXII 137 omnämnda *στόμα λαύρης*, hvarmed väl icke kan menas annat än ingången från *λαύρη* till den korridor, från hvilken man genom *ὁδὸς εἰς λαύρη* utkom i *πρόδομος*. Den var trång, så att en stark man ensam kunde försvara den (XXII 138). Från *λαύρη* hade man tillträde till Odysseus vapenkammare. I schol. vulg. säges till och med, att detta rum låg i sjelfva *λαύρη*. (*ἣ δὲ λαύρα στενωπὸς ἐστὶ παρακείμενος ἔξωθεν τοῦ ἐν δεξιᾷ τοίχου, ἐν ᾧ καὶ ὁ θάλαμος, οὗ ὁ Πηνελόπεια, ἀλλ' ἐν ᾧ τὰ ὄπλα ἔκειτο*). För att ännu tydligare åskådliggöra platsen för de sist omtalade delarne af Odysseus palats vilja vi, med ledning af den bifogade planritningen, följa de olika vägar Telemakos och Melanthios hade att taga, då de från Odysseus vapenkammare hämtade vapen ned till salen (Od. XXII 109, 142). Inne i salen nära ingången stod Odysseus, i hvars närhet Telemakos och de båda trogne herdarne uppehöll sig. För att från denna plats komma till vapenkammaren måste Telemakos först begifva sig ut genom stora ingångsdörren (2),

*) Se Rumpf III sidd. 55 ff.

derifrån genom 6, *ὁδὸς ἐς λαύρην*, 7, *στόμα λαύρης* samt *q'*, *λαύρη*, till *t*, *θάλαμος*, vapenkammaren, hvarifrån han vände samma väg tillbaka. Om Melanthios, som befann sig i bortre delen af salen, heter det v. 142 ff.: *ἀνέβαινε ἐς θαλάμους Ὀδυσῆος, ἀνὰ ῥῶγας μεγάροιο*. Ofvanföre hafva vi visat, att *ῥῶγες* är synonymt med *μεσόδιμη*. Melanthios svingade sig således genom 4", *ὄρσοθύρα*, upp till 1', mesodmen, skyndade öfver denna, hvarefter han genom 4', *ἀϋθεντική*, och utför den derifrån ned till *λαύρη* ledande trappan kom till *t*, *θάλαμος*, vapenrummet.

Något framför *μυχός* befann sig härden, *ἐσχάρη*, *ιστίη*. Dessa båda benämningar äro hos Homeros i allmänhet likbetydande, dock begagnas den senare i synnerhet, då härdens heliga egenskap framhålles. Så svärja Odysseus (Od. XIV 159, XIX 304) och Theoklymenos (Od. XVII 156) vid härden, hvilken då benämnes *ιστίη*. Denna härdens helighet framträder äfven i den omständigheten, att skyddssökande brukade taga plats på densamma (Od. VII 153). Dock begagnades den i allmänhet icke till förrättande af offren, hvilka försiggingo på det på gården uppförda, åt Zeus helgade altaret. Dess bestämmelse var således egentligen att sprida ljus och värme, hvarjämte på densamma maten anrättades (Od. XVIII 43). Härdens form beskrifves icke tydligt af Homeros. Dock kunna vi med ledning af scholiasternas förklaringar antaga, att den helt enkelt bestod af några på golvet i form af ett rundt altare lagda stenar (*ἔστι δὲ βωμὸς ἰσόπεδος, οὐκ ἐκ λίθων ὑψοῦμενος* Eustath. *ἐσχάραν φασὶ καλεῖσθαι τὴν μὴ ἔχουσαν ὕψος, ἀλλ' ἐπὶ γῆς ἰδρυμένην* Suid.). En annan inrättning, hvilken begagnades för att förstärka värmen och ljuset i salen, voro de så kallade *λαμπτήρες* (Od. XVIII 307, XIX 63). De voro kärl af metall, på hvilka lades torr ved, som påtändes för att lysa och värma (*φῶς ἔμεν ἢ δὲ θέρεσθαι*).

Den från härden och fyrfaten uppstigande röken sökte sig väg ut dels genom det i taket befintliga rökfånget, dels möjligen genom högt upp på väggarne anbragta fönster. Visserligen nämner icke Homeros med bestämda ord dessa delar af byggnaden. Att emellertid i det mångomskrifna stället, Od. I 320, en sådan öppning i taket afses, som senare benämndes *καπνοδόκη*, rökfång, kan väl icke betvivlas, hvilken betydelse man än vill gifva åt det omtvistade *ἀνωταῖα*. Till befintligheten af denna öppning kunna vi sluta så väl af många andra omständigheter, som äfven af Herodotos ord, VIII 137, der han yttrar, att solen i den gamle makedoniske konungens palats *ἦν κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐρέχων*. Fönster omtalas icke af Homeros; men då dylika omnämnas såsom befintliga i andra äldre folks byggnader, så kunna vi väl våga sluta, att äfven de homeriska egt sådana. I gamla testamentet talas på flera ställen (Pred. 12,3, Ordspr. 7,6, Höga Vis. 2,9) om fönster, och särskildt förklarar Hieronymus Hesekiels 41,16 på följande sätt: "Fenestræ factæ erant in modum retis instar cancellorum, ut non lapide speculâri nec vitro sed lignis interrasilibus et vermiculatis clauderentur." Så stodo utan tvifvel äfven i de homeriska palatsen fönstren om dagen öppna och tillslötos om natten medelst luckor af trä, som skötos framför öppningen. Men att dessa fönsteröppningar voro små och anbragta tämligen högt upp på väggen förmoda vi deraf, att epitetet *σκιόεις*, dunkel, vanligen tillägges männens sal, hvilken benämning säkerligen icke häntyder på den inbrytande skymningen, utan härleder sig från det dunkel, som ständigt rådde i salen till följd deraf, att ljuset inträngde i densamma blott genom den öppna hufvuddörren och de högt upp vid taket anbragta små fönsteröppningarne. Utan tvifvel bidrog behofvet att söka svalka undan söderns brännande sol till denna anordning.

Kasta vi nu en blick på salens dekoration, på väggarnes och pelarnes prydnader, så söka vi förgäfvos den fina och ädla smak, som så behagligt träder oss till möte i de senare grekiska templen och de i Pompeji uppgräfdade byggnaderna. Den dekorativa konsten stod vid Homeros tid ännu kvar på den ståndpunkt, der granna, lysande färger och det dekorerande

materialets dyrbarhet sättes i stället för färgernas harmoni och formernas ädelhet och skönhet. Då Telemakos inträder i Menelaos palats, utropar han (Od. IV 72):

”Hvad för en glans kringsprida uti ljudrika palatset
koppar och elfenben och silfver och guld och elektron.
Så visst in uti Zeus, Olympierns, boning det skiner!”

Ännu mer storartadt och praktfullt var Alkinoos palats på Scheria (Od. VII 83 ff.):

— — — ”Ty liksom solen sin glans och månen försprida,
så ock Alkinoos höga palats, storsinnade drottens,
lyste. Från tröskeln sig djupt inböjde på ena och andra
sidan en mur af koppar; en krans den prydde af blått stål;
innan det fasta palatset var stängdt af gyllene dörrar;
posterna voro af silfver och stodo på tröskeln af koppar,
karmen derofvan var ock af silfver, men ringen i dörren
glänste af guld. Derjemte på hvar sin sida der stodo
hundar af silfver och guld, konstfärdiga verk af Hephaistos,
för att bevaka Alkinoos hus, storsinnade drottens,
hvilka ovanskliga voro och ej blottställda för åldring.
Stolar sig höjde utmed väggmuren på ena och andra
sidan af salen, så lång som han var, men fina och vackra
tyger deröfver mau bredt, med konst af kvinnorna väfda.
Härpå sutto hvar dag Phäakernas drottar kring borden,
tyngda med mat och dryck; ty fullt var städse förrådet.
Ynglingabilder af guld på prydliga ställningar rundtom
stodo, enhvar i handen försedd med en brinnande fackla,
hvilken sin glans vid nattliga lag i salen förspridde.”

Denna glänsande målning af de praktfulla konungapalatsen hafva många ansett blott såsom en skapelse af skaldens fantasi, utan motsvarighet i verkligheten. Dock hafva de nyare forskningarne och gräfningsar i Greklands jord lagt i dagen så väl, att skaldens naturskildringar äro trogna, som äfven, att hans beskrifningar af konungapalatsen, långt ifrån att vara öfverdrifna, tvärtom äro fullt öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Vid anblicken af Nymfernas grotta på Ithaka, i hvilken Odysseus vid hemkomsten gömde de från Scheria medförda skänkerna (Od XIII 102 ff.), utbrister Fr. Thiersch: ”Nie ist eine Beschreibung eines Naturgebildes treuer, vollständiger und zugleich poetischer, wahrer und schöner gebildet worden als die der Stalaktitenhöhle auf Ithaka durch der unsterblichen Sängers der Odyssee.” Och Schliemann bekräftar (Ith. Pelop. u. Troja s. 21), sedan han anfört Homeros beskrifning öfver det ställe, der Odysseus landade, att såväl hamnens som grottans utseende och beskaffenhet i de minsta detaljer öfverensstämma med skaldens skildring. Curtius yttrar vid beskrifningen af Mykenai (Pelop. II. 401 ff.): ”Homers Gesänge sind es, die den stummen Mauern die Weihe des Ruhmes geben, und diese Mauern wiederum sind die wahrhaftigen Zeugen Homers; die beweisen dass es einen Agamemnon gegeben und viele Tapfere vor ihm”. Med det nu anförda ha vi velat antyda, att, då Homeros uppgifter och beskrifningar i andra afseenden visat sig riktiga och pålitliga, man äfven kan våga tro, att hans skildring af konungapalatsens prakt icke är öfverdrifven. Åtskilliga omständigheter finnas äfven, som vittna om, att de inre delarne af de gamles hus voro belagda med metall och att således den s. k. empaistiska konsten redan i äldsta forntiden var känd. I murarne till såväl Agamemnons som två andra skattkammare i Mykenai fann Schliemann bronsnaglar ännu qvarsittande i murarne, hvilka tydligen icke kunna hafva tjänat till något annat ändamål, än att fasthålla väggarnes metallbeklädnad. Pausanias berättar (II. 23), att det i Argos fanns ett underjordiskt hvalf

(κατάγειον οικοδόμημα), öfver hvilket det koppargemak befann sig, som Akrisios anvisade till fängelse åt sin dotter (Danaë), och (X 5,3), att det tredje templet i Delphoi invändigt bekläddes med metall. Efter sitt tempel på borgen i Sparta kallas Athene χαλκίολκος. Äfven hos andra gamla folk finna vi dylika metallprydnader i husens inre använda. Så hos Egypter, Fenicier och Judar. Till Moses stiftshyddas erfordras 20 pelare på 20 metallfötter och i Salomos tempel träffa vi guldbeslagna cedertaflor och bjelkar, utsirade med drivvet arbete. Zeus Olympios tempel i Antiochia var helt och hållet beklädt med guld, och i Hierapolis i Syrien hade Dekertis ett tempel, hvars inre strålade af guld och ädla stenar (Lucian. de Dea syr. c. 32). Äfven Etruskerna kände den empaistiska konsten, såsom de upptäckta grafvarne på flere ställen visa. Under den grekiska konstens blomstring, då man sökte skönheten hufvudsakligen i harmonien hos det hela samt enkelheten och ädelheten i formerna hos det enskilda, bortlade man helt naturligt alla dessa yttre, skimrande prydnader. Med sedernas och statens förfall återvände äfven de gamla tidernas råa smak, som finner skönheten hufvudsakligen i dekorationsmaterialets dyrbarhet och prakt. Härpå finna vi i Neros med vansinnigt slöseri utstyrda s. k. gyllene hus ett lysande exempel. "Man erkennt", säger Semper (Stil. s. 302), "die Rückkehr zu dem barbarischen Principe, das bei den Römern und Griechen noch gleichsam im Blute steckte und nur wenige Jahrhunderte einem höheren Stile der Kunst gewichen war."

I Odysseus konungasal finna vi icke den prakt, som smyckar palatsen i Lakedaimon och på Scheria. Ehuru visserligen Penelope kallar sitt palats "öfvermåttan skönt" och ehuru såväl dörringar af silfver som andra guld- och silfverprydnader omtalas (Od. XXIII 199), så finna vi lätt, att det bergiga, hufvudsakligen för boskapsskötsel lämpliga Ithaka icke var en besittning, som kunde tillåta dess konung att i prakt och rikedom täfla med herskarne öfver det "stora Lakedaimon" och det "sjöfartsidkande Scheria".

Den tredje delen af byggnaden utgjordes af qvinnornas bostad *Γάλαμος* (senare *γυναικωνίτις*), i hvilken husets qvinnor merendels uppehöll sig.

"Dock nu gack till ditt mak och dina befattningar omsköt,

bommen och sländan, och tärnorna bjud med gerningen skynda."

Med dessa ord bjuder Telemakos sin moder lemna männens sal och återvända till sin boning (Od. I. 356, XXI 350), med samma uttryck uppmanar Hektor sin oroliga maka att begifva sig tillbaka till deras palats (Il. VI 490). Vi anmärka här i förbigående, att man af dessa ord velat sluta, att qvinnans ställning under den homeriska tiden var ungefär sådan som den sedan blef i Grekland och ännu är i Orienten, att hon betraktades såsom en underordnad varelse i huset, hvilken endast undantagsvis tilläts att visa sig i männens samqväm. Utan tvifvel är man dock ej berättigad till ett sådant antagande. Hvilken innerlig kärlek förenar ej Hektor och Andromake! Med hvilken vördnad omtalar icke Nausikaa sin moder Arete, Alkinoos maka! (Od. VII 69 ff.)

"Så af hjertat alltjämt hon högligen ärats och äras,

ej likväl af Alkinoos blott och älskade barnen,

utan af folket också, som henne med vördnad och kärlek

helsar liksom en gudinna, då ut i staden hon träder.

Ty ett förträffligt förstånd för sig sjelf ej endast hon eger,

utan med visdom jemväl hon männernas tvister försonar."

Sjelfva den brottsliga Helena, anstiftarinnan till så många olyckor, intager, sedan hon återvänt till sin make, samma aktade ställning i hemmet som förut.

Qvinnornas boning var i allmänhet icke tillgänglig för andra manliga besökare än de närmaste anförvandterna. Främmande gäster mottogos af husmodren och hennes döttrar i männens sal, der de då vanligen togo plats i *μυχός* i närheten af härden. Dit anländer He-

lena från sitt gemak för att helsa Telemakos (Od. IV 121), dit begifver sig Penelope för att möta den till tiggare förklädde Odysseus (Od XIX 53).

I motsats mot männens bostad, som icke hade mer än en våning, bestod qvinnornas af två. Herrman (Privatalt. § 19) förlägger den öfre våningen, *ὑπερῶνον*, öfver männens sal. Att detta är ett misstag framgår såväl af Od. I. 328, 356, 360 ff., IV 751, XXI 5, der Penelope omedelbart från qvinnobonings uppstiger till den öfre våningen, som i synnerhet af Od. XXIII 85 ff., der drottningen, efter att hafva nedstigit från loftet, öfvergår stentröskeln, hvarefter hon inträder i männens sal. Häraf finna vi tydligt, att denna öfre våning var uppförd ofvanpå qvinnornas, icke männens afdelning af huset. Till den nedre qvinnovåningen kom man från *μέγαρον* genom en *πρόθυρον*, hvilken i likhet med den som från *πρόδομος* förde till *μέγαρον*, var försedd med dörrar och en tröskel af sten, *λείνος οὐδός*. Då man öfvergått denna, inträdde man i den stora arbetssalen, hvarest husmodren, omgifven af sina tärnor, skötte de husliga sysslorna. Möjligen funnos äfven på sidorna om denna sofrum för tjenninnorna (Od. XXIII 292). I denna nedre våning finna vi dessutom sofgemaket, vapenkammaren och förrådsrummen. Möjligen voro äfven badrummen der belägna (Il. XXII 440 ff.).

Sofgemaket med den äkta sängen heter, liksom de öfriga sofrummen eller mindre gemaken i huset, *θάλαμος*, en benämning, som dock äfven begagnas om hela qvinnobonings (se ofvan). Vanligen sägas dock husfadren och husmodren sofva *ἐν μυχῷ δόμου* (Od. III 402, IV 304, VII 346, Il. IX 663, XXIV 675), hvarmed väl i allmänhet afses ett rum, beläget längst in i qvinnofdelningen i huset. I sammanhang med sin åsigt om den öfre våningens läge förlägger Hermann äfven det äktenskapliga sofgemaket till denna våning, midt öfver *μέγαρον*. Vi hafva ofvanföre visat, att qvinnornas öfre våning icke kunde ha det af Hermann antagna läget och skola äfven söka ådagalägga, att sofgemaket är att finna icke i den öfre, utan i den nedre våningen. Om byggandet af sitt sofgemak berättar Odysseus (Od. XXIII 190 ff.):

”Innanom gården en stam af olivblad yfvig sig höjde,
högväxt, lummig, en pelare lik han syntes i tjocklek.
Kringom denna jag bygde ett mak, till dess jag med händigt
fogade stenar det lyktat och väl jag täckt det derofvan.
Prydliga dörrar jag satte deri, hoppassade noga.
Lummiga kronan ifrån oliveträdet jag skiljde;
stammen från roten jag högg och glattade honom med kopparn,
omsorgsfullt och med konst, och efter ett snöre den kanthögg,
bildande foten till sängen, och borrade allt med en nafver.”

Så svårt det för öfrigt är att af detta ställe göra sig en riktig föreställning vare sig om sjelfva sängen eller gemaket, så framgår dock med visshet, att det senare måste hafva bygts i nedra våningen. Detta bekräftas äfven af Od. XXIII 364, der Odysseus, som ännu jämte Penelope befann sig i sofgemaket, yttrar: *εἰς ὑπερῶν ἀναβᾶσα σὺν αἰγιόχοισι γυναιξίν*. ”Derför begif i loftet dig opp med de tjenande tärnor”. Om Hephaistos sofgemak säges (Od. VIII 277), att det kunde öfverskådas af dem, som stodo ”*ἐν προθύροισι*”, d. v. s. vid hufvudingången. Detta kunde icke hafva skett, om det legat i öfra våningen. Ehuru det således synes otvifvelaktigt, att husbondefolkets sofrum befann sig i nedra våningen och i de flesta fall i inre delen af qvinnobonings, så är dock anledning att förmoda, att detta rum möjligen någon gång var förlagdt till annat ställe än det sist nämnda. Så kan väl ej Hephaistos sofgemak vara att finna i det inre af qvinnobonings, då det kunde synas från salens hufvudingång. Då vi dessutom af nyss anförda ställe inhämta, att detta gemak var beläget under *μέλαθρον*, den bjelke, som uppbars af pelarne på bortre sidan af *μέγαρον* och veta, att mellan dessa pelare *μεσόδμῃ* voro uppförda, hvilka framför ingången till qvinnobonings bildade *μυχός*, så kunna vi ej söka Hephaistos *θάλαμος* på annat ställe, än just i denna *μυχός*. Den af Vitru-

vius (VI 10) omnämnda prostas eller pastas, från hvilken man inkom i *γυναικωνίτις* och på hvars båda sidor sofrum voro belägna, af hvilka det ena benämnes thalamos, det andra amphithalamos, betecknar utan tvifvel samma del af det grekiska huset som ofvan nämnda *μυχός*. Af dessa Vitruvii thalamos och amphithalamos finna vi ett spår i Achilleus tält, i hvilket hjälten sjelf (Il. IX 663 ff) hvilade *μυχῷ κλισίης ἐπιήκτου* under det Patroklos "motsides hade sin bädd" (*ἐτέρωθεν ἐλέξατο*). Äfven af andra författares uppgifter (Theokr. Idyll. 24, Sophokles Oidip. 1237 ff.) kunna vi sluta, att sofgemaken under den heroiska tiden understundom varit belägna icke såsom i Odysseus, Nestors, Menelaos och Alkinoos palats i det inre af qvinnoboningen, utan antingen i främre delen af densamma eller ock i bortre delen af *μέγαρον*, vare sig i sjelfva *μυχός* eller på sidorna om denna.

Vapenkammaren anses af Voss m. fl. hafva varit belägen i öfra våningen. De stödjade detta antagande hufvudsakligen på de redan förut anförda orden i Od. XXII 143: "*Ὡς εἰπὼν ἀνέβαινε Μελάνθιος, ἀπτολος αἰγῶν, ἐς θαλάμους Ὀδυσῆος ἀνὰ ῥῶγας μεγάροιο*". Om vi emellertid, såsom redan ofvanför (sid. 10) är antydt, betänka, att *ἀνέβαινε* här icke hör tillsammans med *ἐς θαλάμους*, utan med *ἀνὰ ῥῶγας*, så förfaller tydligen det stöd, Voss af detta ställe velat hämta för sin åsigt. Någon svårighet medför möjligen ordet *θαλάμους*, här nyttjadt i pluralis, då det på öfriga ställen i samma bok brukas i singularis. Att skalden icke velat säga, att Melanthios skulle besöka flera rum, är alldeles tydligt. Utan tvifvel betecknar derföre ordet här den inre delen af huset, qvinnoboningen, der jämte vapenrummet flera *θάλαμοι* funnos. Öfversättningen bör derföre lyda: "Melanthios uppsteg till galleriet för att begifva sig till det inre af huset". Ett ytterligare bevis för att vapenrummet ej låg i öfre våningen finna vi i Od. XIX 4, der Odysseus säger, att vapnen böra föras *in* (*εἴσω*) i vapenrummet, hvilket uttryck ej gerna kunnat användas, om detta rum legat i öfre våningen. Till ett sådant läge passa föröfrigt hvarken scholiastens ofvan (sid. 9) vid förklaringen af *λαύρα* anförda ord: *στενωπός, ἐν ᾗ καὶ ὁ θάλαμος*, eller skaldens beskrifning på sjelfva rummet (Od. XXII 188 ff.), der vi se, att taket var uppburet af pelare och bjelkar. Vi antaga således, att vapenkammaren varit belägen i nedre våningen vid slutet af *λαύρα*, den mellan sjelfva huset och den yttre muren löpande gången.

Skattkammaren, förrådsrummet, hvilket äfven heter *θάλαμος*, låg, liksom de öfriga nyss omnämnda rummen, i den innersta delen af palatset, i qvinnoboningen. I Odysseus palats kallas förrådsrummet *θάλαμος ἔσχατος* och Menelaos och Helena sägas, sedan de der hämtat skänkerna åt Telemakos, begifva sig *προτέρω διὰ δώματος* (Od. XV 109). Skattkamrarne voro i allmänhet nedsänkta i jorden samt omgifna med starka murar och hvälfdt tak.

— — — "Ned Telemakos steg i sin faders förrådsrum,
höghvälfdt, rymligt, der koppar och guld uppstaplade lågo,
kläder i kistor, derhos ett förråd välluktaude olja;
fat tillika der stodo med vin" — — — (Od. II 337 ff.).

Dylika i jorden ingrädda skattkammare inom konungaborgen finna vi i forntiden på flera ställen i Österlandet. Så i Ninive, Susa och Persepolis. Den s. k. Atreus skattkammare i Mykenai är till större delen ännu i behåll. Den består enligt Schliemanns beskrifning af tvänne rum, af hvilka det yttre är ett kägelformigt hvalf, uppfördt af på ett högst konstrikt sätt på hvarandra utan cement lagda stenar. Det står genom en dörr i förbindelse med det inre rummet, hvilket är helt och hållet hugget i klippan.

Från den nedre qvinnoboningen kom man genom en trappa (*κλίμαξ* Od. I. 330, XXI 5) upp till den öfre våningen (*ὑπερῶνον*), hvilken, enligt hvad vi ofvanföre (sid. 13) visat, icke var uppförd ofvanpå männens sal, utan öfver den inre delen af huset. Här befunno sig hufvudsakligen qvinnornas sofrum, dock vistades dessa äfven här om dagen. Härifrån nedsteg Penelope, då hon hörde sångaren sjunga den sång, som upprörde hennes sinne (Od. I. 328), hit

uppgick hon äfven för att anropa Athene (Od. IV 760), här väfde hon på den aldrig slutade väfven, här hade hon äfven under Odysseus frånvaro sitt sofgemak (Od. II 358). Här befunno sig i konungapalatset i Thebæ jungfrugemaken (*παρθενῶνες* Eur. Phoen. 90), här låg äfven Astyoche's rum, i hvilket Ares besökte henne (Il. II 514). Rummen i denna öfre våning begagnades stundom äfven till sofgemak för de gifta döttrarne, som vistades i hemmet. Så heter det om Priamos palats (Il. VI 243 ff.):

”Men på en motsatt sida inom borggården för drottens döttrar ett tolfatal kammare (*τέγχοι θάλαμοι*) funnos af glänsande marmor, bygda den ena invid den andra; men inuti dessa Priamos mågar bredvid de vördade makarne sofo.”

Att dessa *τέγχοι θάλαμοι* voro belägna på öfre våningen, är tydligt, ehuru möjligen någon ovisshet kan ega rum derom, huruvida de voro belägna öfver qvinnovåningen, eller på ett annat ställe i huset.

Inom ringmuren, bakom qvinnoboningen eller åtminstone i närheten af palatset, träffa vi trädgården (*κῆπος πολύδενδρος*, Od. IV 737, XXIV 226, 336). Särdeles stor och skön var Alkinoos trädgård på Scheria (Od. VII 112 ff.). Den höll fyra tunnland i rymd; resliga träd med lummiga kronor bringade svalka; äpplen, päron, drufvor och fikon funnos i yppig fullhet både sommar och vinter.

Vi hafva i det föregående förnämligast sysselsatt oss med konungarnes boningar. Om de enskildas hus erhålla vi af Homeros endast få upplysningar. Vi kunna med afseende på dessa blott förmoda, att de varit bygda och inredda i hufvudsaklig öfverensstämmelse med konungapalatsen, ehuru naturligtvis med mindre utsträckning och prakt. Af beskrifningen öfver Achilleus tält, hvilket var uppfördt i likhet med ett vanligt boningshus, kunna vi möjligen göra oss en föreställning om detta senares beskaffenhet. Detta tält ”hade Myrmidonerna uppfört åt sin herre af furuhjelkar och täckt med ett tak af vass; rundt omkring hade de uppbyggt en gård af tätt nedslagna pålar; en enda furubom tillstängde dörren” (Il. XXIV 449 ff.). Vi finna här, liksom i palatsen, pelargångarne, *αἴθουσαι*, samt *πρόδομος*, der Priamos tillbringade natten, under det att Achilleus vid Briseïs sida hvilade *ἐν μυχῷ κλισίης* (Il. XXIV 673 ff.). Svinherden Eumaios hydda synes hafva bestått endast af *πρόδομος* och *μέγαρον*, i hvilken senare härden var uppförd. Hägnaden omkring huset var af sten och kransad med hagtorn. Utanföro voro pålar af ek nedsatta i marken (Od. XIV 5 ff.).

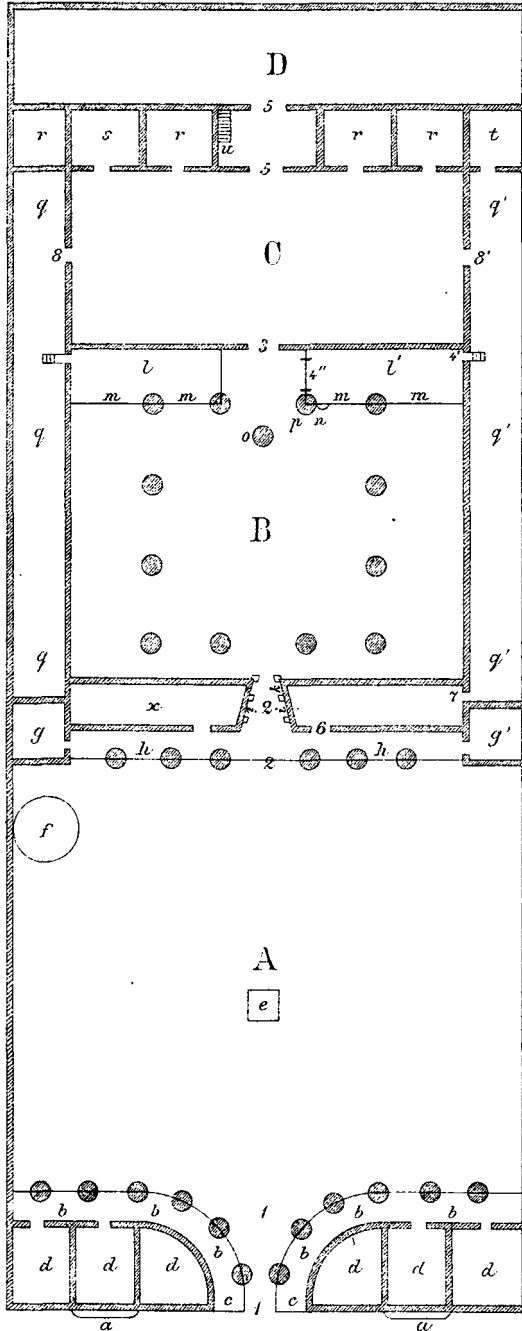
Härmed hafva vi nu genomgått det viktigaste af hvad de torftiga källorna erbjuda oss angående anläggningen och inredningen af boningshusen under den grekiska hjeltetiden. Hvad slutligen sjelfva byggnadsmaterialet beträffar, så är det sannolikt, att hufvudbyggnaden, i hvilken *μέγαρον* och qvinnornas bostad voro belägna, var uppförd af sten (Od. XVI 212), under det att de yttre och öfre delarne af huset understundom voro af trä. Detta antagande synes vinna bekräftelse deraf, att de båda trösklarne, som lågo närmast intill *μέγαρον*, voro af sten, under det att den yttre, närmast *prodomos* befintliga, var af trä.

Förklaring öfver planritningen.

Denna efter Rumpf uppgjorda planritning kan af lätt insedda skäl icke göra anspråk på någon fullständighet. I allmänhet har på densamma icke mer upptagits, än som ansetts nödvändigt för att förstå Homeros uppgifter. Så hafva på gården, A, endast några af der befintliga lägenheter antydts och i kvinnornas afdelning, C, sofrum förlagts endast på den ena sidan af salen.

A. *αὐλή*. B. *μέγαρον*. C. Kvinnornas arbetssal. D. Trädgården. 1. *Πρόθυρον αὐλῆς*. 2. *Πρόθυρον* till *μέγαρον*. 3. *Πρόθυρον* till kvinnoboningen. 4'. *αἰθρειακή*. 4''. *ῥοσοθύρα*. 5. Utgång till trädgården. 6. *ὄδος ἐς λαύρην*. 7. *στόμα λαύρης*. 8, 8'. Dörrar (Od. XXII 394, 400). a. *ξεστοὶ λίθοι*. b, c. *αἴθουσα αὐλῆς*. d. Stallar, vagns- och redskapshus, bostäder för slafvarne. e. Zeus' altare. f. Tholos. g, g'. Telemakos (Nausikaas) rum. h. *αἴθουσα δώματος* och *πρόδομος*. i. *ἐνώπια δώματος*. k. *δοιροδόκη*. l, l'. m. *μεσόδμαι (ῥῶγες)*. n. Bålen (*καρτήρ*) o Härden, bakom hvilken *μυχός*. p. Husmoderns plats. q, q'. *λαύρη*. r. Sofrum. s. Odysseus och Penelopes sofgemak. t. Förrådsrummet. u. Trappa till öfre våningen.

Högre allmänna läroverket i Venersborg.

A. Undervisningen.

Höstterminen började den 25 augusti och slutade den 19 december;
vårterminen började den 21 januari och kommer att avslutas den 3 juni.

Till den gemensamma morgonbönen, vid hvilken alltid två lärare varit närvarande, hafva alla läroverkets lärjungar samlats 20 minuter före 7. Undervisningstimmarna hafva varit förlagda till kl. 7—9, 11—12, 1—3 alla dagar för alla klasser utom för 1:sta, som haft läsning 11—12 endast måndagar, till 5—6 måndagar och torsdagar för 6:te klassen och R. 7: 1 samt torsdagar 5—6 för L. 6: 1 och L. 6: 2. För att undvika den för både lärare och lärjungar betungande eftermiddagsläsningen har nämnda anordning vidtagits och har i flera afseenden visat sig ganska lämplig. Gymnastiköfningarna hafva egt rum uteslutande på förmiddagarna, de öfriga öfningarna dels på för- och dels på eftermiddagen, såsom synes vid redogörelsen för hvarje särskildt öfningsämne.

Det antal lärotimmar i veckan, under hvilka enligt den för läsåret fastställda läsordningen undervisning af särskilda lärare meddelats, öfningslärarnes timmar deri icke inberäknade, synes af följande tabeller:

Höstterminen 1879.

Klass	Antal närvarande lärjungar				Antal undervisningstimmar af ämneslärare i nedannämnde klasser												
	Gemensam linie kl. I—III	Reallinie	Latinlinie		Summa	IV—V				VI—VII				för frivillig undervisning		Summa	
			med grekiska	utan grekiska		I—III	Särskilda för		Särskilda för real- linien	Särskilda å latin- linien		i hebreiska	i engelska				
							Realinien	Latinlinien		för latinliniens alla lärjungar gemensamt	endast för dem som icke läsa grekiska						
1	26	—	—	—	26	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
2	36	—	—	—	36	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
3	30	—	—	—	30	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
4	—	15	—	28	43	—	29	30	—	—	—	—	—	—	—	—	59
5	—	11	—	23	34	—	22	7 ¹⁾	8 ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	37
6: 1	—	7	6	9	22	—	—	—	4 ³⁾	25	21	7	5	—	—	—	62
6: 2	—	10	11	—	21	—	—	—	3 ⁴⁾	26	22	7	—	—	—	—	58
7: 1	—	7	8	6	21	—	—	—	9 ⁵⁾	20	15	6	3 ⁷⁾	1	1	—	55
7: 2	—	3	4	3	10	—	—	—	12 ⁶⁾	17	12	6	3 ⁷⁾	1	1	—	52
Summa	92	53	29	69	243	81	22	36	38	28	88	70	26	11	2	2	404

¹⁾ Engelska. ²⁾ Latin. ³⁾ 1 tim. svenska, 1 tim. tyska, 1 tim. naturvetenskap, 1 tim. historia. ⁴⁾ 1 tim. svenska, 1 tim. tyska, 1 tim. historia. ⁵⁾ 1 tim. kristendom, 2 tim. svenska, 3 tim. franska, 1 tim. matematik, 1 tim. historia, 1 tim. filosofi. ⁶⁾ 2 tim. kristendom, 2 tim. svenska, 3 tim. franska, 3 tim. matematik, 1 tim. historia, 1 tim. filosofi. ⁷⁾ Dessutom 1 tim. franska med realisterna.

Vårterminen 1880.

Klass	Antal närvarande lärjungar				Antal undervisningstimmar af ämneslärare i nedannämnde klasser												
	Gemensam linie kl. I—III	Reallinie	Latinlinie		Summa	IV—V				VI—VII						Summa	
			med grekiska	utan grekiska		I—III	Särskilda för		Särskilda för real- linien	Särskilda å latinlinien			för frivillig undervisning				
							Realinien	Latinlinien		endast för dem	i hebreiska	i engelska					
Realinien	Latinlinien	Gemensamma för real- och latinlinien	Gemensamma för real- och latinlinien	Särskilda för latinliniens alla läjungar gemensamt	för läsa grekiska	som läsa grekiska	som läsa grekiska	som läsa grekiska	som läsa grekiska	som läsa grekiska	som läsa grekiska						
1	29	—	—	—	29	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
2	35	—	—	—	35	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
3	35	—	—	—	35	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
4	—	16	—	27	43	—	29	30	—	—	—	—	—	—	—	—	59
5	—	13	—	22	35	—	22	7 ¹⁾	8 ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	37
6: 1	—	7	7	9	23	—	—	—	—	4 ³⁾	25	21	7	5	—	—	62
6: 2	—	9	11	—	20	—	—	—	—	3 ⁴⁾	26	22	7	—	—	—	58
7: 1	—	7	8	6	21	—	—	—	—	9 ⁵⁾	20	15	6	3 ⁷⁾	1	1	55
7: 2	—	3	3	3	9	—	—	—	—	12 ⁶⁾	17	12	6	3 ⁷⁾	1	1	52
Summa	99	55	29	67	250	81	22	36	38	28	88	70	26	11	2	2	404

¹⁾—⁷⁾ lika med höstterminen.

Läro- och läseböcker.

Kristendom: Bibeln 1—7; Katekesen 1—5; Bibl. historia af Bohm 1—3; Bibelns kändedom af Welander 4—5; Norbecks lärobok i dogmatiken 6—7; Lärobok i kyrkohistorien af Cornelius 5—7.

Modersmålet: Sundéns lärobok 1—3; Läsebok för folkskolan 1—4; Claësons literaturhistoria 6: 1—7; Skrifter af Tegnér, Runeberg, Böttiger, Beskow, Holberg m. fl. författare 4—7.

Latin: Grammatik af Ellendt-Seyffert 4—7; Elementarbok af Boëthius 4; Cornelius Nepos ed. Törnebladh 4—5; Ovidius 6: 1; Virgilius, Æneis ed. Törnebladh 6—7: 1; Cicero 6—7; Livius ed. Broman 6—7; Horatius ed. Fahlerantz 7. Dessutom vid undervisningen använda: Mytologi af Brodén 6: 1; Bojesen, Romerska antiqviteter; Schlyter, Monumenta antiquitatis; Guhl und Kohner, Das Leben der Griechen und Römer 7.

Grekiska: Grammatik af Löfstedt 6—7; Läsebok af Petersson 6: 1; Xenophons Anabasis, Homeros Odyssea 7; Herodotos 7.

Hebreiska: Grammatik af Lindberg; Genesis, Davids psalmer 7.

Tyska: Grammatik af Flach 1—6; Mathesius elementarbok 1—3; Deutsches Echo 4; Märchen af Hauff 3—5; Wilhelm Tell och Maria Stuart af Schiller, Götz von Berlichingen af Göthe, Mitten in der Nacht 6.

Engelska: Grammatik af Herlén 6—7; D:o af Mathesius 5; Elementarbok af Mathesius 4, L. 7: 1; Läsebok af Sturzen-Becker 4—7; Parlör 7. Teaterpjesen A good for nothing 7: 1; d:o Pipkins rustic retreat 7: 2. Herléns skriföfningar.

Franska: Grammatik af Olde 7: 2; Elementarbok af Dubb 5—7: 1; Recueil de Lectures francaises af Enblom 6—7. Teaterpjesen Le gamin de Paris 7: 1; d:o L'abbé de L'Epée 7: 2. Löwenhjelm's skriföfningar 7.

- Matematik:** Nordlund, Räkneöfningsexempel 2—3; Räknelära af Nyström 1—5; Geometrisk åskådninglära af Bergius 2—3; Euklides efter Lindman 3—7, Euklides 5:te och 6:te böcker efter Björling 7: 2; Algebra och exempelsamlingar af F. Andersson, Björling, Todhunter, Lindman och Cederblom 4—7; Todhunters, Jochnicks och Lindmans geom. öfningssatser 4—7; Problemsamling af Hultman 7, Stereometri af Wiemer 7; Proportionslära efter Hultman; Proportionsläraens tillämpning på geometrien efter Lindman 6—7: 1, Trigonometri af Lindman 7, Analytisk geometri af Jochnick och Todhunter 7.
- Naturvetenskap:** Naturlära af Celander 2—5; Lyttkens läran om djuren 1; Botanik af Arrhenius 6; Zoologi af Torin 6—7: 1; Läroböcker i fysik af Christie och Floderus; Lärobok i kemi af Blomstrand 6—7; Problemsamling af Björkman 7.
- Historia:** Odhners mindre svenska historia 1—5, större 6—7; Pallin Lärobok i allmänna historien 1—5; Pallin Medeltidens historia 6; D:o Nyare historia 6—7; Pütz lärobok i gamla tidens historia 6. Weber, Verldshistoria 6: 2—7 för dem som önskat fullständiga sina kunskaper utom den egentliga skolkursen.
- Geografi:** Dahms för skolans 3 lägsta klasser 1—3; Sörenssons 4—7.
- Filosofisk propedeutik:** Sjöbergs och Klingbergs läroböcker i Antropologi och Logik 7.

Lärokurser.

Första klassen.

- Kristendom** 3 t. Luthers katekes till 2:dra hufvudstycket, 4 psalmer.
Biblisk historia: gamla testamentet.
- Modersmålet** 5 t. Det viktigaste om ordklasserna och satsbildningen; öfningar i rättstafning.
- Tyska** 6 t. 30 stycken i Mathesii elementarbok samt så mycket formlära, som dessa stycken förutsätta.
- Matematik** 4 t. De fyra räknesätten i hela tal jemte någon öfning i användandet af decimaler; hufvudräkning.
- Naturlära** 2 t. Det viktigaste om människan.
- Historia** 2 t. Till reformationstidehvarvet.
- Geografi** 2 t. De europeiska ländernas fysiska och politiska geografi.

Andra klassen.

- Kristendom** 3 t. Katekes 1 t., 2:dra hufvudstycket.
Biblisk historia 1 t., nya testamentet genomläst och förklaradt.
Bibelläsning och valda psalmer 1 t.
- Modersmålet** 6 t. Det viktigaste af formläran; af satsläran den enkla satsen och lättare former af den sammansatta, allt under sammanställning med tyskan. Rätt-skrifnings- och interpunktionsöfningar. Välläsning samt öfningar uti att med egna ord återgifva det förelästa eller berättade. De skriftliga öfningarne hafva i allmänhet upptagit 3 timmar i veckan.
- Tyska** 7 t. Grammatik: det allmännaste af formläran.
Explikation jemte analys af st. 31—60 i första afdelningen af elementarboken; dels muntlig dels skriftlig extemporerad öfversättning af alla så väl svenska som tyska 60 styckena, allt under jämförelse med modersmålet. De skriftliga öfningarne ha upptagit 2 tim. i veckan.
- Matematik** 5 t. Aritmetik 3 t., hela tal och sorter, hufvudsakligen efter Nordlunds räkneöfningsexempel 1:sta häftet; vanliga bråk och decimalbråk.
Geometri 2 t., åskådninglära.

Naturlära 2 t. Menniskokroppens byggnad; djurrikets större afdelningar; det allmännaste om växterna; sexualsystemet.

Historia 3 t. Från Kalmarunionens upplösning till Karl XII:s död.

Geografi 2 t. De europeiska ländernas fysiska och politiska geografi fortsatt och avslutad.

Tredje klassen.

Kristendom 3 t. Katekes 1 t. 3—5 hufvudstyckena.

Biblisk historia 1 t., nya testamentets; Jesu liknelser hafva lästs omedelbart ur evangelierna och förklarats utförligare; gamla testamentet repeteradt.

Bibelläsning och valda psalmer 1 t.

Modersmålet 6 t. Hela form- och satsläran. Rättskrifnings- och interpunktionsöfningar 2 à 3 tim. i veckan. Välläsning.

Tyska 7 t. Grammatik, formläran repeterad jemte anmärkningarne samt de viktigaste reglerna i syntaxen tillsammans med skrifning af motsvarande stycken ur extemporalieboken.

Explikation, elementarbokens senare afdelning med analys samt muntlig extemporerad översättning; Kalif Storch ur Hauff's Märchen.

Skriföfningar på lärorummet 2 timmar i veckan.

Matematik 5 t. Aritmetik 3 t., läran om bråk, hufvudsakligen efter Nordlunds räkneöfnings-exempel, 2:dra häftet; tillämpning af det genomgångna på regula de tri.

Geometri 2 t., åskådningläran, valda satser ur storhetsläran samt de 15 första satserna af Euklides 1:sta bok.

Naturlära 2 t. Djur- och växtriket.

Historia 3 t. Fäderneslandets, från Karl XII:s död till lärobokens slut jemte repetition af nyare tiden.

Geografi 2 t. Repetition af Europas och öfversigt af de öfriga verldsdelarnes.

Fjerde klassen.

Kristendom 2 t. §§ 1—50 i läroboken om Bibelns böcker; utförligare katekisation öfver de 2 första hufvudstyckena; bibelläsning: de 14 första kapitlen af Matthei evangelium med förklaring.

Modersmålet 4 t. Läsning af Tegnér's Frithiofs saga; Fänrik Ståls sägner, Hanna, Julqvällen och Elgskytterne af Runeberg samt valda prosaiska och poetiska stycken af olika författare; form- och satslära samt rättstafningsöfningar och satsupplösning; hvarannan vecka en uppsats på lärorummet.

Latin 8 t. Grammatik, formläran.

Explikation, 52 stycken i Boëthii elementarbok.

Tyska 4 t. Grammatik, formläran med anmärkningar samt de grofva styckena i syntaxen; satsupplösning.

Explikation, 20 blad ur Märchen von Hauff. 20 stycken i Deutsches Echo. Ett hemtema hvarannan vecka.

Engelska 7 t. 57 sidor af elementarboken samt motsvarande delar af grammatiken; 4 sidor af läseboken; skriföfningar.

Matematik 5 t. Aritmetik 1 t., regula de tri; blandade exempel på bråk.

Geometri 2 t., Euklides 1:sta och 2:dra bok.

Algebra 2 t., de fyra räknesätten i hela tal samt bråks förkortning.

Naturlära 2 t. Det allmännaste af fysik och kemi och läran om jorden.

Historia 3 t. Allmän, gamla och medeltidens.

Geografi 2 t. Europas.

Femte klassen.

Kristendom 2 t. §§ 51—77 i läroboken om Bibelns böcker; utförligare katekisation öfver 3—5 hufvudstyckena; bibelläsning; förklaring af kap. 15—28 af Matthei evangelium; kyrkoårets gruppering och momenten i den lutherska gudstjensten.

Modersmålet 3 t. Läsning af Runebergs Elgskyttarne, poetisk läsebok af V. Öman samt valda prosaiska stycken af olika författare 1 t.; form- och satslära repeterad samt rättstafningsöfningar med satsanalys 1 t.; genomgående af de rättade uppsatserna 1 t. En uppsats i hemmet hvarannan vecka. Ämnena för dessa hafva varit följande:

1. Om våra förfäders fostbrödralag. 2. Berättelse om Gustaf Vasas ungdom och äfventyr. 3. Beskrifning öfver Mälaren. 4. Öfversättning. 5. Redogörelse för innehållet af Runebergs "Gamle Lode". 6. Huru jag tillbragt mina sommarferier. 7. Berättelse om slaget vid Svold. 8. Om Sveriges äldste bebyggare. 9. Öfversättning. 10. Karl von Linné. 11. Öfversättning. 12. En sommarmorgon på landet. 13. Skildring af en resa.

Latin 8 t. Grammatik, formläran repeterad; det viktigaste af syntaxen.

Explication, Miltiades, Themistocles, Conon, Aristides, Pausanias, Lysander, Thrasylulus, Cimon, Chabrias; skrifning på lärorummet två timmar i veckan efter Törneblad.

Tyska 3 t. Grammatik, formlära och syntax till verbet jemte anmärkningar repeterade.

Explication, 15 blad ur Hauffs Märchen, 9 blad ur Schillers 30-jähr. Krieg samt 10 blad ur Vilh. Tell, 20 st. i Deutsches Echo. Ett hemtema hvarannan vecka.

Engelska 7 t. Grammatik, formläran och läran om artiklarne och substantivet i syntaxen efter Mathesius.

Explication, 60 sidor af Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen; muntlig öfversättning från svenskan; Parlör. Skrifning på lärorummet 2 timmar i veckan.

Franska 3 t. De 5 första kapitlen af Dubbs elementarbok; skriföfningar.

Matematik 5 t. Aritmetik 1 t., regula de tri samt intresseräkning jemte planimetriska och stereometriska räkneexempel.

Geometri 2 t., Euklides 3:dje och 4:de böcker jemte öfningsatser ur Hultmans exempelsamling.

Algebra 2 t., läran om bråk, eqvationer af 1:sta graden med en obekant jemte lättare problem.

Naturlära 2 t. Repetition.

Historia 2 t. Allmänna historien från reformationen efter Pallin.

Geografi 2 t. Europa jemte kortare öfversigt af de främmande verldsdelarne.

Sjette klassens nedra afdelning.

Kristendom 2 t. Dogmatik, klass. lin., de 2 första kap.

Kyrkohistoria, klass. lin. §§ 1—19; reallin. §§ 1—15, 29—39.

Nya testamentet, valda ställen, isynnerhet ur Apostlagerningarne.

Modersmålet 2 t. Läsning af Böttigers minnesteckning af Samuel Ödman; lyriska dikter af Runeberg. Valda stycken af danska och norska författare ur Winkel-Horns och Borchsenii läsebok. En uppsats hvarannan vecka öfver följande ämnen:

Reallin. 1. Åkerbrukets nödvändighet för civilisationen. 2. Hösten. 3. Hvilken är den störste af Sveriges konungar? 4. Skillnaden mellan växter och djur. 5. Metallerna. 6. Orsakerna till Kahnare-unionens upplösning. 7. Arbetets nytta och nödvändighet för människan. 8. De förnämsta olikheterna mellan gamla tiden och medeltiden. 9. Allt är icke guld, som glimmar. 10. Växternas blad. 11. Anledningarne till Luthers kyrkoreformation. 12. Städernas fördelar och olägenheter mot landet. 13. Översättning.

Klass. lin. 1. Rysslands natur och folk. 2. Reformationen i Frankrike under sextonde århundradet. 3. Min framtid, sådan jag önskar mig den. 4. Översättning (från tyskan). 5. En fogels byggnad. 6. Alexander till de missnöjda Macedonierna, som vilja återvända hem. 7. Grekernas och Romarnes myther om lifvet efter döden. 8. En resa kanälvägen från Göteborg till Stockholm. 9. Judafolkets historia under gamla testamentet. 10. Översättning (från latin). 11. Hvilka bevekelsegrunder förmådde Konstantin att förklara kristendomen för statsreligion? 12. Hvar och en är sin egen lyckas smed. 13. Munkväsendet i Sverige.

Latin 8 t. Grammatik, syntaxen.

Explikation, 1:sta boken af Cæsar; Ætates, Pyramus et Tisbe, 150 vers af Phaëton i Ovidius. Prosodik. Ett hemtema hvarje vecka. Skriföfning på lärorummet efter Törnebladhs stilöfningar 2 timmar i veckan.

Grekiska 7 t. Grammatik, formläran.

Explikation, 58 stycken af läseboken.

Tyska, klass. lin. 1 t., reallin. 2 t. Grammatik, översigt af grammatiken.

Explikation, Schillers Wilhelm Tell. Reallinien ett hemtema hvarannan vecka.

Engelska, Icke-greker 4 t. Första afdelningen af Mathesii elementarbok.

Explikation, 12 sidor af Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen.

Reallin. 3 t. Grammatik, repetition.

Explikation, 49 sidor ur Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen; muntlig översättning från svenskan; parlör. Skriföfningar på lärorummet. Ett hemtema i månaden.

Franska 4 t. Grammatik, Dubbs lärobok till 9:de kap. Skriföfningar.

Explikation, valda stycken ur Enbloms Lectures françaises.

Matematik, klass. lin. 3 t. Geometri 1 t., Proportionsläran efter Hultman afdeln. I—III; repetition af Euklides 2 första böcker efter Lindman; de 72 första satserna ur Todhunters geometr. öfningssatser översatta af Lindman. Algebra 2 t., eqvationer af 1:sta graden med flere obekanta; det allmännaste af läran om kvadratrötter och radikalquantiteter af 2:dra graden. Icke-greker lättare algebraiska problem 1 t.

Reallinien 7 t. Geometri 3 t. Proportionsläran af Hultman, afdelning I och III; proportionslärans tillämpning på plangeometrien af Lindman; satserna 134—219 ur Todhunters geometr. öfningssatser. Algebra 4 t., läran om kvadratrötter och radikalquantiteter af 2:dra graden; eqvationer af 1:sta graden med flere obekanta; eqvationer af 2:dra graden med en obekant; eqvationer med den obekanta under rotmärke; talrika problem. Ett matematiskt hemarbete hvarje månad, behandlande hvart och ett ett problem af geometriskt och ett af algebraiskt innehåll.

Naturvetenskap, klass. lin. 2 t. Naturalhistoria 1 t., växternas byggnad, deras organs förrättningar; början af naturliga familjerna. Fysik 1 t. 30 §§ af Christies lärobok.

Reallinien 7 t. Naturalhistoria 1 t. lika med klass. lin. Fysik 4 t., Mekanik efter Floderus jemte talrika problem; Kemi 2 t., Läran om metalloiderne efter Cleves lärobok.

Historia, klass. lin. 3 t., Fäderneslandets, från början af nyare tiden till och med Karl IX. Allmän, gamla historien.

Reallinien 3 t., Fäderneslandets, lika med klass. lin. Allmän, nyare till och med Spanska tronföljdskriget efter Pallins större lärobok.
Geografi, reallinien repetition.

Sjette klassens öfra afdelning.

Kristendom, klass. lin. 2 t. Dogmatik, kap. 3—6.

Kyrkohistoria, §§ 19—36.

Läsning i nya testamentet.

Reallinien 2 t. Största delen af Cornelius' kyrkohistoria.

Läsning i nya testamentet.

Modersmålet 2 t. Läsning af valda stycken ur den nyare svenska literaturen samt, i sammanhang dermed, af vissa delar af Claësons literaturhistoria; (i början af hvardera terminen) muntlig framställning och granskning af olika åsichter rörande modersmålets rättskrifning i vidsträckt mening, hvarvid bokstafsljuden och ordbøjningen blifvit noggrannare afhandlade; det vigtigaste af versläran.

Ämnen för uppsatserna:

Klass. lin. 1. Striden mellan patricier och plebejer i Rom. 2. Öfersättning från tyskan. 3. Gustaf Wasa, Sveriges befriare och omskapare. 4. Verldsdelen Afrika. 5. Innehållet af fjerde akten i Schillers "Maria Stuart". 6. Sjelfvaldt ämne. 7. Socialismen. 8. Öfersättning från franskan. 9. Romaren Cajus Marius. 10. Var Gustaf Adolfs deltagande i trettioåriga kriget nödigt och nyttigt? 11. Är i Sverige en ny härordning af behofvet påkallad? 12. Medeltidens feodalvälde. 13. Val bland ämnena för senaste matritetsskrifningen.

Reallinien. 1. Hvilka äro orsakerna till, att de Nordamerikanska fristaterna gått så mycket framåt i jämförelse med de Sydamerikanska? 2. Hvari består Europas öfverlägsenhet öfver de andra verldsdelarne? 3. I hvilka hänseenden kunna skolungdomens vapenöfningar anses nyttiga? 4. De kyrkliga förhållandena i Sverige från och med Gustaf Wasa till och med Upsala möte. 5. Sveriges handel under äldre och nyare tider. 6. Gud ser dig, en varnande och tröstande tanke. 7. Våra förnämsta vattendrag och deras betydelse. 8. På hvad sätt böra vi bereda oss en lycklig ålderdom? 9. Var Gustaf II Adolfs deltagande i trettioåriga kriget berättigadt? 10. Vestergötland. 11. Nordenskiölds senaste färd och dess betydelse. 12. Den svenska adelns ställning under femton- och sextonhundratalet. 13. Öfersättning.

Latin 8 t. Grammatik, repetition af syntaxen samt prosodik.

Explikation, Cicero, Cato Major; Livius 4:de boken kap. 1—40; Virgilius, *Æneiden* 1:sta boken.

Extemporalier omvexlande med skriföfningar 1 à 2 timmar i veckan. Ett hemtema hvarje vecka.

Grekiska 7 t. Grammatik, formläran repeterad.

Explikation, Anabasis, 1:sta boken samt de 2 första kap. af 2:dra boken.

Tyska, klass. lin. 1 t. Grammatik, öfversigt af grammatiken.

Explikation, Maria Stuart, 2:ne akter; stycken ur Die Jungfr. von Orleans, Götz von Berlichingen och Mitten in der Nacht.

Reallinien 2 t. Grammatik och explikation lika med klass. lin. Deutsches Echo.

Ett hemtema hvarannan vecka.

Engelska, Reallinien 3 t. Grammatik, repetition af syntaxen, parlör.

Explikation, valda stycken ur Sturzen-Beckers läsebok, förra och senare kursen.

Ett hemtema i månaden.

- Franska* 4 t. Grammatik, Dubbs elementarbok; repetition af formläran, syntaxen till § 80; skriftliga och muntliga översättningsöfningar från svenska till franska. Par-lör, skrifning efter diktamen.
 Explikation, omkring 40 sidor af Enbloms Lectures françaises.
- Matematik*, klass. lin. 3 t. Geometri, 1 t. proportionslärans tillämpning på plangeometrien ef-ter Lindman. Algebra 2 t. Läran om qvadratrotter och radikalqvantiteter samt 2:dra gradens eqvationer med en obekant jemte några lättare problem; eqvatio-ner med den obekanta under rotmärke.
 Reallinien 7 t. Geometri 3 t., proportionsläran efter Hultman repeterad. Propor-tionslärans tillämpning på plangeometrien efter Lindman repeterad; repetition af Euklides 4 första böcker efter Lindman; satserna 162—293 ur Todhunters geo-metriska öfningssatser. Algebra 4 t. Det allmännaste af potensläran, logarit-mer och serier, exponentialeqvationer, de viktigaste planimetriska formler jemte talrika problem af blandadt innehåll, mest sådana, der de genomgångna kur-serna kunnat tillämpas; repetition af allt det föregående.
 Ett matematiskt hemarbete i månaden, hvarje arbete behandlande ett geometriskt och ett algebraiskt problem.
- Naturvetenskap*, klass. lin. 2 t. Botanik, de naturliga familjerna. Zoologi, människokroppens byggnad, djurrikets indelning. Fysik 1 t., till läran om ljuset efter Christie.
 Reallinien 6 t. Botanik och Zoologi 1 t., lika med klass. lin. Fysik 3 t., e-lektromagnetismen samt läran om ljuset och värmet efter Floderus jemte talrika problem. Kemi 2 t., läran om metalloiderna och de lättare metallerna.
- Historia*, klass. lin. 3 t. Fäderneslandets, från Gustaf II Adolf till Karl XI. Allmän, repe-tition af gamla samt medeltiden.
 Reallinien 4 t. Fäderneslandets, lika med klass. lin. Allmän, från spanska tron-följdskriget till lärobokens slut.
- Geografi*, repetition i sammanhang med undervisningen i historia.

Sjunde klassens nedra afdelning.

- Kristendom*, klass. lin. 2 t. Dogmatik från kap. 7 till lärobokens slut; repetition.
 Kyrkohistoria från § 36 till lärobokens slut; repetition.
 Läsning i nya testamentet.
 Reallinien 2 t. Dogmatik det viktigaste af de 5 första kapitlen.
 Kyrkohistoria, repetition.
 Läsning i nya testamentet.
- Modersmålet* 2 t. Läsning af nyare svensk och dansk literatur, (Böttigers minnesteckning af Kellgren, Holbergs Erasmus montanus m m.); diskussionsöfningar; interpunk-tionsöfningar; rättande af kortare, i logiskt och språkligt afseende felaktiga meningar, dikterade af läraren.
 Ämnen a) för båda linierna: 1. I hvad mån hafva vikingatågen bidragit till den andliga odlingens höjande i vårt land? 2. Hvarför har Peter I i Ryssland blifvit kallad den store? 3. Hvarför har Karl XII mer än någon annan svensk konung varit föremål för samtids och ef-terverlds beundran? 4. Fritt val mellan flere ämnen (Profskrifning på lärorummet). 5. Gustaf III:s tal till folket vid statshvälningen 1772. 6. Tron utan gerningar är död. 7. Orsakerna till Stuartska dynastiens fall. 8. Fritt val mellan ett af de för mogenhetsexamen gifna ämnen. 9. Fritt val mellan flere ämnen (profskrifning på lärorummet). — b) för reallinien: 1. "Dags-verkarns timme flyr, dagdrifvarn släpar lifvet" (Leopold). 2. Teckning af Alcibiades. 3. Redogörelse för innehållet i Tegnér's Svea. 4. Solens förhållande till jorden. 5. Följderna för Europa af Amerikas upptäckande. 6. Jemförelse mellan de tre skandinaviska länderna i geo-grafiskt hänseende.

- Latin* 8 t. Cicero Orationes in Catilinam I, II, Oratio pro S. Roscio Amerino kap. 1--34; Livius, 2:dra boken kap. 1--45; Virgilius, 2:dra boken; Horatius, Od. 1:sta boken, Od. 1--15. Extemporalier omvexlande med skriföfningar 1 à 2 timmar i veckan. Ett hemtema hvarje vecka.
- Grekiska* 6 t. Grammatik, syntaxen till partiklarne.
Explikation, från 4:de kap. af 2:dra boken af Anabasis till 4:de kap. af 3:dje boken. Odysseen, 1:sta och 2:dra boken.
- Hebreiska* 1 t. Grammatik, formläran.
Explikation, 2 kap. af Genesis.
- Engelska*, klass. lin. valfritt 1 t. 42 sidor af elementarboken samt motsvarande delar af grammatiken. Skriföfningar.
- Icke-greker 2 t. Grammatik efter Mathesius till och med verbets syntax; temaskrifning på lärorummet; parlör. Explikation, omkring 40 sidor af Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen.
- Reallinien 3 t. Grammatik, syntaxen efter Herlén; frasskrifning samt ett tema som hemlexa hvarannan vecka. Explikation, valda stycken i 2:dra kursen af Sturzen-Beckers läsebok. Teaterpjesen kursivt öfversatt; parlör och Herléns skriföfningar.
- Franska*, klass. lin. 3 t., reallin. 5 t. Grammatik, det viktigaste af syntaxen; frasskrifning och muntlig öfversättning från svenska till franska på lärorummet. Parlör.
Explikation, valda stycken ur läsebokens 2:dra del. Dessutom kursiv öfversättning af en del af teaterpjesen. Ett hemtema hvarannan vecka.
- Matematik*, klass. lin. 3 t. Repetition af proportionsläran och proportionslärans tillämpning på geometrien. Algebra, läran om 1:sta gradens eqvationer med flera obekanta jemte problem; repetition af 2:dra gradens eqvationer jemte talrika öfnings-exempel och problem. Planimetri och konstruktion af enkla analytiska expressioner.
- Icke-greker 1 t. ha dessutom inhemtat läran om logaritmer och öfning i logaritmtabellernas bruk. En lärjunge har genomgått realliniens kurs och Todhunters Conic Sections fullständigt med de flesta exemplen.
- Reallinien 7 t. Geometri, lika med klass. lin. samt dessutom lösning af geometriska öfnings-satser och rymdgeometri. Algebra, Trigonometri och Analytisk geometri. Repetition af 2:dra gradens eqvationer med tillämpning på planimetri och analytiska expressioners konstruktion. Repetition af de viktigaste stereometriska formlerna. Talrika öfnings-exempel och problem inom alla de genomgångna kurserna.
- En och annan gång ha lärjungarne fått försöka att på egen hand å lärorummet lösa matematiska uppgifter. Reallinien har hvar 14:de dag i hemmet skriftligen löst en uppgift af omvexlande geometriskt och algebraiskt innehåll.
- Naturvetenskap*, klass. lin. Fysik 2 t. Hela läroboken efter Christie.
Reallinien. Zoologi 1 t. Däggdjuren och foglarne.
Fysik 3 t. Läran om magnetism och elektricitet. Repetition af mekaniken jemte lösning af talrika problem.
Kemi 2 t. Alkalimetallerna samt jern- och zinkgruppens metaller. Laborationer.
- Historia*, klass. lin. 3 t. Fäderneslandets, från Karl X Gustaf till Gustaf III; allmän, från Spanien under Filip den andre till Franska revolutionen.
Reallinien 3 t. Fäderneslandets, lika med klass. lin.; allmän, från nyare tidens början till Franska revolutionen.

Geografi, repetition i sammanhang med undervisningen i historia.
Filosofisk propedeutik, 1 t. Logik, Elementarläran genomgången och repeterad.

Sjunde klassens öfra afdelning.

Kristendom 2 t. Lärokursen repeterad.

Modersmälet 2 t. Läsning af nyare svensk och dansk litteratur (De flesta af Runebergs större dikter, tal af Tegnér, Leopolds "om det romaneska" m. m.); skrifning på lärorummet.

Ämnen: a) för båda linierna: 1. Den Catilinariska sammansvärjningens orsaker och förlopp. 2. Richelieus betydelse för Frankrike. 3. Fritt val mellan ett af de för mogenhetsexamen under höstterminen gifna ämnen. 4. Fritt val mellan flera ämnen (profskrifning på lärorummet). 5. Nödens inflytande på människorna. 6. Sveriges förnämsta sjökrig. 7. Fritt val mellan flera ämnen (skrifning på lärorummet). — b) för reallinien: 1. Behandlade de europeiska invandrarna Amerikas urinvånare rättvist? 2. Stjernhjelmens betydelse för Sveriges vitterhet. 3. Napoleons betraktelser på S:t Helena öfver sitt förflutna lif (monolog). 4. Öfver jesuiternas sats: ändamålet helgar medlen. 5. Har Sverige genom föreningen med Norge vunnit ersättning för förlusten af Finland?

Latin 8 t. Cicero, Oratio pro S. Roscio Amerino, repetition; Livius, repetition af 1:sta delvis och 2dra boken; Horatius, Od. 2:dra boken jemte repetition af föregående. Under höstterminen extemporalier omväxlande med skriföfningar 1 à 2 timmar i veckan. Under vårterminen skriföfningar 2 timmar i veckan. Ett hemtema hvarje vecka.

Grekiska 6 t. Grammatik, repetition af formlära och syntax.

Explication, Anabasis från 7:de kap. af 4:de till och med 5:te boken; Odysséen från v. 260 af 5:te till och med 6:te boken; Herodotos, kap. 46—100 af 1:sta boken.

Engelska, klass. lin. valfritt 1 t. Grammatik, hela formläran efter Mathesius.

Explication, valda stycken ur Sturzen-Beckers läsebok, förra kursen.

Icke-greker 2 t. Valda stycken ur läsebokens senare del. Teaterpjesen kursivt öfversatt. Parlör och frasskrifning.

Reallinien 3 t. Valda stycken ur läsebokens senare del. Teaterpjesen kursivt öfversatt. Parlör och frasskrifning. Ett hemtema i stället för lexan hvarannan vecka.

Franska, klass. lin. 3 t. Grammatik, repetition af formlära och syntax; frasskrifning och muntlig öfversättning från svenska till franska. Parlör.

Explication, valda svårare stycken; kursiv öfversättning af teaterpjesen. Ett hemtema hvarannan vecka.

Reallinien 5 t. Lika med klass. lin.

Matematik, klass. lin. 3 t. Geometri, lika med nedra afdelningen jemte repetition af Euklides 4 första böcker. Algebra, repetition af hela den genomgångna kursen, företrädesvis genom problem.

Icke-greker 1 t. dessutom: läran om logaritmer jemte öfning i logaritmtabellerens bruk.

Reallinien 7 t. Repetition af hela den genomgångna kursen, äfven omfattande rymdgeometri, hvarjemte lästs Analytisk geometri. Talrika öfningsexempel och problem inom alla de genomgångna kurserna.

En af lärjungarne har genomgått det hufvudsakligaste af Todhunters Conic Sections, jemte många dithörande problem, samt Jochnicks lärobok i Differentialräkning.

En och annan gång ha lärjungarne fått försöka att på egen hand å lärorummet lösa matematiska uppgifter. Reallinien har hvar 14:de dag i hemmet skriftligen löst en uppgift af omväxlande geometriskt och algebraiskt innehåll.

Naturvetenskap, Fysik, klass lin. 2 t. Repetition af akustik, optik, magnetism, elektricitet och värmelära.

Reallinien 4 t. Repetition af den genomgångna kursen företrädesvis medelst problem. En af lärjungarne har fullständigt genomgått Todhunters "Mechanics for Beginners". En och annan gång har i stället för hemlexa skriftligen i hemmet lösts en uppgift af mekaniskt eller fysikaliskt innehåll.

Kemi, reallinien 2 t. Repetition af hela läroboken. Laborationsöfningar.

Historia, klass. lin. 3 t. Fäderneslandets, från Gustaf I till lärobokens slut; allmän, repetition af gamla och nyare tidens.

Reallinien 3 t. Samma kurs som klass. lin. men utförligare genomgången.

Geografi. Lika med nedra afdelningen.

Filosofisk propedeutik 1 t. Logik, hela läroboken med repetition.

Antropologi, det viktigaste genomgången.

De lärjungar af klassiska linien, som icke läst grekiska, hafva i stället för undervisningen i detta språk varit sysselsatta på följande sätt:

Klass 6: engelska 4 t., teckning 2 t., lösning af matematiska problem 1 t.

Klass 7: franska 1 t., engelska 2 t., matematik 1 t., teckning 2 t.

Vid början af läsåret antogs följande läroböcker: Nordlunds räkneöfningsexempel, Cleves lärobok i kemi i R. 6: 1 i stället för Blomstrands, Lyttkens, läran om djuren i 1 i stället för Celanders naturlära, Sjöbergs och Klingbergs lärobok i logik i 7 i stället för Borelii, Mathesii engelska grammatik i R. 5 i stället för Herléns.

Välskrifning har på lärorummet öfvats endast 1 timme med 1:sta klassen. Lärjungarne i klass. 2—3 hafva 2 gånger i veckan i hemmet skrivit en skriftsida, hvilken på bestämd timme medhafts till skolan och der granskats af läraren.

Undervisningen i teckning.

Läroböcker och undervisningsmateriel.

Pasch, geometrisk konstruktions- och projektionslära. Pasch, handbok i linearritning. Stuhlmann, lärobok i frihandsteckning häft. 1—3. Stuhlmann, väggtabeller. Wohlien, dito. Klotsar enligt Heimerdings och Stuhlmanns modeller. Stuhlmanns gipser för konturteckning och skuggning.

Undervisningen.

Klass 1. Tisdag, fredag kl. 11—12. Stuhlmanns öfningar på rutadt papper efter lärarens företeckning på kritafla, plansch. 1—8, 1:a häftet.

Klass 2. Måndag, torsdag kl. 2—3. Stuhlmanns öfningar på rutadt papper i likhet med första klassen. plansch. 1—11, 1:a häftet.

Klass 3. Tisdag, torsdag kl. 1—2. Stuhlmanns öfningar på rutadt papper i likhet med föregående klasser, plansch 1—14, 1:a häftet.

Klass R. 4. Måndag, onsdag kl. 5—6 frihandsteckning; lördag kl. 11—12 linearteckning. Stigmografiska öfningar efter lärarens företeckning, derefter teckning på fri hand efter Stuhlmanns väggtabeller. Linearteckningen har omfattat konstruktionslära efter Pasch.

Klass L. 4. (Frivilligt) Fredag kl. 4—5 frihandsteckning i likhet med realafdelningen.

- Klass R. 5. Måndag, onsdag kl. 5—6 frihandsteckning, lördag kl. 11—12 linearteckning. Öfningarne i samma omfattning som i R. 4; dock hafva någre af de mera försigkomne lärjungarne i denna klass öfvat konturteckning efter gipsmodeller i planornament äfvensom medhunnit några af klotsarne. Linearteckning i likhet med föregående klass.
- Klass L. 5. (Frivilligt) Fredag kl. 4—5, frihandsteckning i likhet med samma afdelning af 4:de klassen.
- Klass R. 6. Måndag kl. 11—12 linearteckning; torsdag kl. 11—12 och kl. 5—6 frihandsteckning. Teckning på fri hand efter Stuhlmans och Wohliens väggtäflor, konturteckning efter plana gipsornament, de mera försigkomne konturteckning efter klots. Linearteckningen har omfattat geometriska ytmönster och projektionslära efter Pasch.
- Klass L. 6: 1. Icke-greker, måndag, torsdag kl. 11—12; frihands- och linearteckning lika med R. 6.
- Klass R. 7. Måndag kl. 1—2, torsdag kl. 1—2 och kl. 5—6; första timmen torsdagen linearteckning. Frihandsteckning lika med R 6; linearteckningen har omfattat perspektivlära efter muntligt föredrag af läraren vid kritttaflan.
- Klass L. 7: 1. Icke-greker, måndag, torsdag kl. 1—2; frihands- och linearteckning lika med R. 7.
- Klass L. 7: 2. Icke-greker, måndag, onsdag kl. 5—6, frihands- och linearteckning lika med R. 7.

Undervisningen i sång och instrumentalmusik.

Sång.

- Klass 1. Tisdag och fredag $\frac{1}{2}$ 11—11. De musikaliska tecknen, deras betydelse och användning. Öfning i tonträffning samt enstämmig sång. Fredag 5—6. Koralsång tillsammans med de öfriga 4 lägsta klasserna.
- Klass 2. Onsdag och lördag $\frac{1}{2}$ 11—11, fredag 5—6. Lika med klass 1.
- Klass 3. Tisdag och fredag 9— $\frac{1}{2}$ 10, fredag 5—6. Lika med klass 1 samt en- och flerstämmig sång.
- Klass 4. Fredag 5—6. Koralsång tillsammans med de öfriga 4 lägsta klasserna. Måndag 6—7. Körsång tillsammans med klass. 5—7.
- Klass 5. Lika med klass 4.
- Klass. 6—7. Torsdag 6—7. Kör- och quartettsång. Måndag 6—7. Körsång tillsammans med klass. 4—5.

Instrumentalmusik.

- Klass. 1—4. Lördag 4—6.
- Klass. 5—7. Tisdag 4—6. Violin har spelats af 8 lärjungar, altviol af 2, violoncell af 1, flöjt af 2, orgel af 3. Hennings violskola, samlingen 729 ur "Edition Peters" jemte original och arrangerade quartetter af Haydn och Mozart hafva vid undervisningen användts. Ouverturen till Vogels "Demophon" har derjemte under vårterminen inöfvats.

Undervisningen i gymnastik och militäröfningar under år 1879.

Gymnastik- och vapenöfningar enligt kungl. cirkuläret den 18 juni 1866.

Gymnastiköfningarne hafva omfattat en half timme dagligen för hvarje afdelning, och har halfva tiden användts till fristående rörelser och marscher samt den återstående tiden

till appareljgymnastik. I vapenöfningarne har klass 5 genomgått rekrytskolan af exercisreglementet, klass. 6—7: 1 öfvats i bajonettfäktning på led med och utan motståndare, 7: 2 i florettfäktning och sabelhuggning på led, med och utan motståndare.

Tabellarisk uppgift å antalet lärjungar, som på grund af nedanstående orsaker icke deltagit i gymnastiköfningarne.

Termin och åldersgrupp	S j u k d o m a r											Andra orsaker	Summa i öfningarne icke deltagande lärjungar	Hela antalet närvarande lärjungar	
	i syn- o. hörselorganerna	i nervsystemet	i cirkulationsofverorna	i andedrägtsorganerna	i matsmältningsofverorna	i urin- och konsorgerna	i rörelseorganerna	missbildning	bräck	allmän svaghet	andra sjukdomar				Summa
<i>Vårterminen 1879:</i>															
Under 15 år	—	—	1	—	—	—	2	—	1	1	—	5	—	5	92
15 år eller deröfver	—	—	3	1	—	—	4	1	2	—	—	11	10 ¹⁾	21	134
Summa	—	—	4	1	—	—	6	1	3	1	—	16	10	26	226
<i>Höstterminen 1879:</i>															
Under 15 år	—	—	5	—	—	—	2	—	1	1	—	9	—	9	128
15 år eller deröfver	—	—	5	—	—	—	3	1	1	—	1 ²⁾	11	10 ¹⁾	21	115
Summa	—	—	10	—	—	—	5	1	2	1	1	20	10	30	243

1) Lärjungar i 7: 2. 2) Skrofler.*

Vid gymnastiköfningarne hafva lärjungarne varit fördelade på tre afdelningar med följande antal i hvarje:

Vårterminen 1879:

1:sta hufvudafdelningen klass. 1—2	50	lärjungar.
2:dra „ „ 3—4	73	„
3:dje „ „ 5—7	77	„

Summa 200 lärjungar.

Höstterminen 1879:

1:sta hufvudafdelningen	57	„
2:dra „ „	67	„
3:dje „ „	89	„

Summa 213 lärjungar.

Lärjungarne i 7:de klassens öfra afdelning hafva varit befriade från gymnastiköfningarne, men öfvats i fäktning 2:ne timmar i veckan.

Öfningstiderna hafva varit följande:

Vårterminen 1879.

Gymnastik:

1:sta hufvudafdelningen, alla läsdagar	10— $\frac{1}{2}$ 11.
2:dra „ „ d:o	$\frac{1}{2}$ 11—11.
3:dje „ „ d:o	9— $\frac{1}{2}$ 10.

Vapenöfningar:

Klass 5 tisdag	4--5.
Klass. 6—7: 1 lördag	4—6.
Klass 7: 2 tisdag, torsdag	5—6.

Höstterminen 1879.

Gymnastik:

1:sta hufvudafdelningen, alla läsdagar	$\frac{1}{2}$	1—1.
2:dra	„	d:o $\frac{1}{2}$ 11—11.
3:dje	„	d:o 9— $\frac{1}{2}$ 10.

Vapenöfningar:

Klass 5 tisdag 5—6.

Klass. 6—7: 1 lördag 5—7.

Klass 7: 2 tisdag 6—7, fredag 5—6.

Militäröfningar enligt kungl. cirkuläret den 23 mars 1870.

Dessa öfningar, hvilka pågingo 3 veckor under vårterminen från den 7 till och med den 29 maj och 6 veckor af höstterminen från den 1 september till och med den 11 oktober, leddes under båda terminerna af löjtnanten vid Vestgötadals regimente J. Svedberg, till denna tjänstgöring kommenderad.

Till exercis hafva 6 timmar i veckan användts samt till målskjutning under vårterminen 4 timmar för 6: 1 och 4 för 7: 2. Då lärjungarne i 6: 2 och 7: 1 redan under föregående hösttermin skjutit fulla antalet skott, hafva icke under terminen några skjutöfningar med dessa klasser förekommit. Under höstterminen hafva användts 14 timmar för 6: 1, 15 för 6: 2, 18 för 7: 1, 14 för 7: 2. Dessutom hafva lärjungarne i 7: 2, hvilka icke deltagit i exercisen, haft 2 timmars fäktning i veckan.

I exercis hafva under vårterminen 52, under höstterminen 55 lärjungar deltagit, alla i klass. 6—7: 1. I fäktning deltog under vårterminen 7 lärjungar i 7: 2, under höstterminen 10. I målskjutning med salongsgevär deltog under vårterminen 27 lärjungar i 6: 1, under höstterminen 62 lärjungar i 6—7: 1; i målskjutning med remingtongevär under vårterminen 8, under höstterminen 10 lärjungar i 7: 2.

Under den tid dessa öfningar pågått har gymnastiklärarens tjänstgöring minskats med 4 timmar i veckan.

Under vårterminen har hvarje lärjunge i 6: 1 skjutit 16 salongsskott, i 7: 2 18 skarpa skott; under höstterminen har hvarje lärjunge i 6: 1 skjutit 100, i 6: 2 88, i 7: 1 94 salongsskott, i 7: 2 32 skarpa skott. Härvid är dock att märka, att, då redogörelsen omfattar kalenderåret, det icke varit samma lärjungar i samma afdelning under vår- och höstterminen, hvarföre summan af det antal skott, som hvarje lärjunge under de båda här i fråga varande terminerna lossat, icke uppgår till det i kungl. cirkuläret af den 23 mars 1870 bestämda antal, hvilket dock alltid under *läsåret* uppnås.

Af exercisreglementet hafva 1:sta och 2:dra delarne genomgåts.

Till följd af köld hafva gymnastiköfningarne varit inställda 5 dagar.

B. L ä r a r n e.

Lärarnes tjänsteåligganden under höstterminen hafva för hvarje vecka varit följande:

- Rektor *G. Th. Bergman*: Grekiska 6 t. 7: 2; Historia 1 t. 6: 2, 1 t. 7: 1, 2 t. R. 7: 1, 2 t. L. 7: 1; Svenska 1 t. R. 6: 2. = 13 tim. Svenska skripta i R. 6: 2.
- Lektor *K. F. Rådberg*: Matematik 1 t. 7: 1, 4 t. R. 7: 1, 2 t. L. 7: 1, 3 t. 7: 2, 4 t. R. 7: 2, 1 t. L. 7: 2 (icke-gr.); Fysik 2 t. R. 7: 1, 4 t. R. 7: 2. = 21 tim. Matematiska skripta i 7.
- Lektor *J. Svedborg*: Latin 3 t. 6: 2, 8 t. 7: 1, 8 t. 7: 2. = 19 tim. Latinska skripta i 7.

- Lektor *J. Nordwall*: Kristendom 2 t. L. 6: 1, 2 t. R. 6: 2, 2 t. L. 6: 2, 1 t. 7: 1, 1 t. R. 7: 1, 1 t. L. 7: 1, 2 t. 7: 2; Svenska 1 t. 6: 2, 2 t. 7: 1, 2 t. 7: 2; Filosofi 1 t. 7: 1, 1 t. 7: 2. = 18 tim. Svenska skripta i 7.
- Lektor *A. J. Ling*: Franska 3 t. 7: 1, 2 t. R. 7: 1, 3 t. 7: 2, 2 t. R. 7: 2; Engelska 3 t. R. 7: 1, 3 t. R. 7: 2, Icke-greker 2 t. 7: 2. = 18 tim. Franska skripta i 7.
- v. Lektor *A. Sahlén*: Svenska 1 t. L. 6: 2; Historia och Geografi 4 t. 5, 1 t. 6: 1, 2 t. R. 6: 1, 2 t. L. 6: 1, 2 t. R. 6: 2, 2 t. L. 6: 2, 1 t. 7: 2, 2 t. R. 7: 2, 2 t. L. 7: 2. = 19 tim. Svenska skripta i L. 6: 2.
- Adjunkt *J. F. Kylander*: Alla undervisningsämnen i 1:sta klassen jemte välskrifning i samma klass 1 t. = 25 tim.
- Adjunkt *A. J. C. Piscator*: Svenska 6 t. 2; Tyska 7 t. 2, 1 t. L. 4; Historia och Geografi 5 t. 2, 5 t. 3. = 24 tim. Tyska skripta i L. 4.
- Adjunkt *J. K. Lindblad*: Svenska 6 t. 3; Tyska 7 t. 3, 3 t. R. 4, 3 t. L. 4, 3 t. 5, 1 t. 6: 1, 1 t. 6: 2. = 24 tim. Tyska skripta i 5.
- Adjunkt *A. Ericsson*: Latin 8 t. 4, 8 t. 5, 4 t. 6: 1, 5 t. 6: 2. = 25 tim. Latinska skripta i 6: 2.
- Adjunkt *K. F. Kjellberg*: Matematik 7 t. R. 6: 1, 3 t. L. 6: 1, Icke-gr. 1 t. 6: 1, 7 t. R. 6: 2, 3 t. L. 6: 2, 2 t. R. 7: 1, Icke-gr. 1 t. 7: 1. = 24 tim. Matematiska skripta i R. 6: 1 och R. 6: 2.
- Adjunkt *G. O. D. von Hackwitz*: Svenska 1 t. R. 6: 1; Naturalhistoria 2 t. 2, 2 t. 3, 2 t. R. 4, 2 t. L. 4, 2 t. 5, 1 t. 6: 1, 1 t. R. 6: 2, 1 t. L. 6: 2, 1 t. R. 7: 1; Historia och Geografi 5 t. R. 4, 5 t. L. 4. = 25 tim. Svenska skripta i R. 6: 1.
- Adjunkt *P. G. Bergin*: Tyska 1 t. R. 6: 2; Franska 3 t. 5; Fysik 3 t. R. 6: 1, 1 t. L. 6: 1, 3 t. R. 6: 2, 1 t. L. 6: 2, 1 t. R. 7: 1, 2 t. L. 7: 1, 2 t. L. 7: 2; Kemi 2 t. R. 6: 1, 2 t. R. 6: 2, 2 t. R. 7: 1, 2 t. R. 7: 2. = 25 tim. Tyska skripta i R. 6: 2.
- Adjunkt *A. G. Bergman*: Tyska 1 t. R. 6: 1; Engelska 7 t. R. 4, 1 t. L. 7: 1 (valfritt); Franska 4 t. R. 6: 1, 4 t. L. 6: 1, 4 t. R. 6: 2, 4 t. L. 6: 2. = 25 tim. Tyska skripta i R. 6: 1.
- v. Adjunkt *J. Thorelli*: Kristendom 3 t. 2, 3 t. 3, 2 t. R. 4, 2 t. L. 4, 2 t. 5, 2 t. R. 6: 1; Svenska 2 t. 5, 1 t. 6: 1, 1 t. L. 6: 1; Grekiska 6 t. 7: 1; Hebreiska 1 t. 7: 1, 1 t. 7: 2. = 26 tim. Svenska skripta i L. 6: 1.
- v. Adjunkt *O. Vesterdahl*: Svenska 4 t. R. 4, 4 t. L. 4; Latin 4 tim. 6: 1; Grekiska 7 t. 6: 1, 7 t. 6: 2. = 26 tim. Latinska skripta i 6: 1.
- Extra lärare *M. Rosenqvist*: Tyska 1 t. R. 4; Engelska 7 t. R. 5, 3 t. R. 6: 1, 4 t. icke-greker 6: 1, 3 t. R. 6: 2, 2 t. icke-greker 7: 1, 1 t. L. 7: 2 (valfritt). = 21 tim. Tyska skripta i R. 4, engelska skripta i R. 6: 1 och R. 6: 2.
- Extra lärare *J. F. Vesterlund*: Svenska 1 t. 5; Matematik 5 t. 2, 5 t. 3, 5 t. R. 4, 5 t. L. 4, 5 t. 5. = 26 tim. Svenska skripta i 5.
- F. A. Zettergren*: Teckning 15 tim.
- v. Läraren i sång och musik, adj. *Piscator*: 10 tim.
- O. A. H. Stiberg* med biträde af löjtnant *J. Svedberg*: Gymnastik och Militäröfningar 14 tim.

Tjenstledige:

- Adjunkten *S. Tengblad* under hela läsåret för sjukdom.
 Läraren i sång och musik *O. H. Bergqvist* under hela läsåret för sjukdom.
 Läraren i gymnastik *A. Stiberg* under läsåret.

Förordnade:

Adjunkten A. Sahlén till v. lektor under hela läsåret;
 Adjunkten C. Piscator till vikarie för sångläraren Bergqvist;
 Fil. doktorn J. Thorelli till vikarie för v. lektorn Sahlén;
 Fil. kandidaten M. Rosenqvist till extra lärare under läsåret;
 Fil. kandidaten O. Westerdahl till vikarie för adjunkten Tengblad under höstterminen;
 S. m. kandidaten A. G. Andersson till d:o d:o vårterminen;
 Fil. kandidaten J. F. Vesterlund till extra lärare under läsåret.
 Löjtnant J. Svedberg till vikarierande gymnastiklärare under läsåret.

De under höstterminen tjänstgörande vikarier och extralärare hafva af statsmedel åtnjutit följande arvoden: Sahlén 1160,71, Rosenqvist 696,73, Westerdahl 356,25, Vesterlund 557,14, Piscator 247,76.

För tjänstgöring under vårterminen 1879 uppbars af statsmedel af v. lektor Sahlén 1309,52, v. adj. Thorelli 785,71, v. adj. Rosenqvist 559,06, extra lärare Olsson 785,71, extra lärare O. Westerdahl 628,57, v. sånglärare Piscator 279,54.

C. Lärjungarne.

Lärjungarnes antal.

Höstterminen 1879.

Klass	Gemensamma linien		Reallinien		Latinlinien			Summa		Totalsumma
	närv.	frånv.	närv.	frånv.	med greki-ska	utan greki-ska	frånvarande	närv.	frånv.	
					närvarande					
1	26	—	—	—	—	—	—	26	—	26
2	36	—	—	—	—	—	—	36	—	36
3	30	—	—	—	—	—	—	30	—	30
4	—	—	15	—	—	28	1	43	1	44
5	—	—	11	2	—	23	—	34	2	36
6: 1	—	—	7	—	6	9	—	22	—	22
6: 2	—	—	10	—	11	—	—	21	—	21
7: 1	—	—	7	—	8	6	—	21	—	21
7: 2	—	—	3	—	4	3	—	10	—	10
Summa	92	—	53	2	29	69	1	243	3	246

Vårterminen 1880.

Klass	Gemensamma linien		Reallinien		Latinlinien			Summa		Totalsumma
	närv.	frånv.	närv.	frånv.	med greki- ska	utan greki- ska	från- varan- de	närv.	frånv.	
					närvarande					
1	29	1	—	—	—	—	—	29	1	30
2	35	1	—	—	—	—	—	35	1	36
3	35	1	—	—	—	—	—	35	1	36
4	—	—	16	—	—	27	—	43	—	43
5	—	—	13	—	—	22	—	35	—	35
6: 1	—	—	7	—	7	9	—	23	—	23
6: 2	—	—	9	1	11	—	—	20	1	21
7: 1	—	—	7	—	8	6	—	21	—	21
7: 2	—	—	3	—	3	3	—	9	—	9
Summa	99	3	55	1	29	67	—	250	4	254

De under höstterminen närvarande lärjungarnes ålder ses af följande tabell.

Klass och linie		9 år	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år	20 år	21 år	22 år	Summa närvarande lärjungar
1		8	9	5	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	26
2		1	4	7	14	8	—	—	2	—	—	—	—	—	—	36
3		—	—	3	7	10	7	3	—	—	—	—	—	—	—	30
R. 4		—	—	—	—	5	7	2	—	1	—	—	—	—	—	15
L. 4		—	—	1	3	6	9	5	4	—	—	—	—	—	—	28
R. 5		—	—	—	—	1	—	7	1	2	—	—	—	—	—	11
L. 5		—	—	—	—	5	3	6	3	4	1	1	—	—	—	23
R. 6: 1		—	—	—	—	—	1	1	3	1	1	—	—	—	—	7
L. 6: 1		—	—	—	—	—	—	4	5	2	1	2	1	—	—	15
R. 6: 2		—	—	—	—	—	—	3	—	3	2	2	—	—	—	10
L. 6: 2		—	—	—	—	—	—	1	—	3	2	3	—	1	1	11
R. 7: 1		—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	—	—	1	—	7
L. 7: 1		—	—	—	—	—	—	2	1	5	1	1	—	1	3	14
R. 7: 2		—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	3
L. 7: 2		—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	2	—	1	7
Summa för	Gemensamma linien	9	13	15	23	19	8	3	2	—	—	—	—	—	—	92
	Reallinien	—	—	—	—	6	8	13	5	11	5	3	1	1	—	53
	Latinlinien	—	—	1	3	11	12	18	14	15	7	7	3	2	5	98
	Summa	9	13	16	26	36	28	34	21	26	12	10	4	3	5	243

Af de under höstterminen närvarande 243 lärjungarne hafva 182 varit från Elfsborgs, 53 från Skaraborgs och 8 från Göteborgs län.

Efter hemort antingen i läroverksstaden eller å annan ort är fördelningen för samma termin följande:

I klass 1 hemort i Venersborg	16,	å annan ort	10
” 2	”	14	” 22
” 3	”	16	” 14
” 4	”	14	” 29
” 5	”	9	” 25
” 6: 1	”	8	” 14
” 6: 2	”	4	” 17
” 7: 1	”	6	” 15
” 7: 2	”	4	” 6
		91	152

Under höstterminen hafva af sjunde latinklassens lärjungar, hvilka läst grekiska, följande antal begagnat sig af undervisningen i

både engelska och hebreiska	4,
engelska, men icke hebreiska	6,
hebreiska, men icke engelska	0.

Under höstterminen har följande antal lärjungar deltagit i nedan nämnda öfningar.

Klass och linie	Närvarande lärjungar	Lärjungar som deltagit i						
		Teckning:		Sång	Instrum- talmusik	Gymnastik- och vapen- öfningar enligt cirku- läret den 19 juni 1866	Särskilda mi- litäröfningar enligt cirku- läret den 23 mars 1870	
		obliga- toriskt	frivilligt					
1	26	26	—	26	1	26	—	
2	36	36	—	36	1	31	—	
3	30	30	—	30	2	25	—	
R. 4	15	15	—	9	2	15	—	
L. 4	28	—	14	17	1	27	—	
R. 5	11	11	—	4	—	11	—	
L. 5	23	—	4	9	2	22	—	
R. 6: 1	7	7	—	2	—	7	7	
L. 6: 1	15	9	—	2	—	15	15	
R. 6: 2	10	10	—	4	—	9	9	
L. 6: 2	11	—	—	4	2	8	11	
R. 7: 1	7	7	—	3	1	6	7	
L. 7: 1	14	6	—	3	2	11	13	
R. 7: 2	3	3	—	2	—	3	3	
L. 7: 2	7	3	—	2	—	7	7	
Summa för	Gemensam- ma linien	92	92	—	92	4	82	—
	Reallinien	53	53	—	24	3	51	26
	Latinlinien	98	18	18	37	7	90	46
Summa	243	163	18	153	14	223	72	

Förhållandet med hemlexor samt den tid öfverläsningen af dessa upptagit är följande:

I klass 1	hemlexor dagligen öfverhufvud	2,	öfverläsningstid	1 $\frac{1}{3}$ tim.
” 2	”	”	3	” 1 $\frac{1}{2}$ ”
” 3	”	”	3	” 1 $\frac{3}{4}$ ”
” R. 4	”	”	3	” 2 $\frac{1}{4}$ ”
” L. 4	”	”	3	” 2 $\frac{3}{4}$ ”

lakansfebern insjuknade endast 7 lärjungar, alla temligen lindrigt. Några af dessa hemsändes genast, då den milda väderleken det tillät, de öfriga isolerades med den största noggrannhet. Venersborg den 4 maj 1880.

Karl Bylund.

Följande tabeller visa antalet af under sist förflutna kalenderår inskrifne, flyttade och afgångne lärjungar.

Vårterminen 1879.

Klass och linie	Lärjungar flyttade till nedan nämnda klasser						Lärjungar tillhörande nedan nämnda klasser den 1 februari (såväl när- som frånvarande)					Lärjungar afgångne från läroverket i nedannämnda klasser				
	efter att hafva tillhört närmast lägre klass af samma linie följande antal terminer					från andra linien	Qvar i klassen från föregående termin	Flyttade till klassen på grund af beslut		Inskrifne i läroverket under terminen	Summa	från terminens början till och med 31 januari	från och med 1 februari till terminens slut	under nästföljande mellantermin	Summa	
	0	1	2	3	4			5 eller flera	vid föregående termins slut							vid vårterminens början
1	—	—	—	—	—	—	18	—	—	5	23	—	—	1	1	
2	—	5	11	2	2	—	35	—	1	—	36	—	—	6	6	
3	—	1	16	—	1	—	48	—	—	—	48	—	1	5	6	
R. 4	—	—	17	—	—	—	8	—	—	—	8	—	—	—	—	
L. 4	—	—	25	—	1	—	24	—	—	—	24	—	—	4	4	
R. 5	—	—	4	—	1	—	14	—	—	—	14	—	—	3	3	
L. 5	—	—	12	—	2	—	15	—	—	—	15	—	—	4	4	
R. 6: 1	—	—	4	—	2	—	11	—	—	—	11	—	1	2	3	
L. 6: 1	—	—	4	—	3	—	19	—	—	—	19	—	—	6	6	
R. 6: 2	—	—	5	—	1	—	7	—	—	—	7	—	—	—	—	
L. 6: 2	—	—	5	—	4	—	16	—	—	—	16	—	—	1	1	
R. 7: 1	—	—	4	—	1	—	5	—	—	—	5	—	—	—	—	
L. 7: 1	—	—	11	—	—	1	5	—	1	1	7	—	—	1	1	
R. 7: 2	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	1	
L. 7: 2	—	—	3	—	—	—	10	—	—	—	10	—	—	9	9	
Summa för	Gemensamma linien	—	6	27	2	3	—	—	1	5	107	—	1	12	13	
	Reallinien	—	—	36	—	5	—	—	—	—	46	—	1	6	7	
	Latinlinien	—	—	60	—	10	1	—	1	1	91	—	—	25	25	
Summa	—	6	123	2	18	1	—	236	—	2	6	244	—	2	43	45

Höstterminen 1879.

Klass och linje	Lärjungar flyttade till nedan nämnda klasser						Lärjungar tillhörande nedan nämnda klasser den 15 september (såväl när- som frånvarande)				Lärjungar afgåne från läroverket i nedan nämnda klasser					
	efter att hafva tillhört närmast lägre klass af samma linje följande antal terminer						Qvar i klassen från före- gående termin	Flyttade till klassen på grund af beslut	Inskrifne i läroverket under termen	Summa	från terminens början till och med 14 september	från och med 15 septem- ber till terminens slut	under näst följande mellantermin	Summa		
	0	1	2	3	4	5 eller flera										
1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	23	26	—	1	—	1	
2	—	—	—	—	—	—	6	18	—	12	36	—	—	—	—	
3	1	—	5	—	1	—	2	18	7	3	30	—	—	—	—	
R. 4	—	—	—	—	—	—	1	14	—	—	15	—	—	1	1	
L. 4	—	—	—	—	—	—	1	26	—	2	29	—	—	1	1	
R. 5	—	—	2	—	—	—	3	5	2	3	13	—	—	—	—	
L. 5	—	—	5	—	—	—	1	14	5	3	23	—	1	—	1	
R. 6: 1	—	—	2	—	—	—	—	5	2	—	7	—	—	—	—	
L. 6: 1	—	—	3	—	—	1	3	7	4	1	15	—	—	—	—	
R. 6: 2	—	—	2	—	—	—	2	6	2	—	10	—	—	—	—	
L. 6: 2	—	—	2	—	—	—	1	8	2	—	11	—	—	—	—	
R. 7: 1	—	—	—	—	—	—	2	5	—	—	7	—	—	—	—	
L. 7: 1	—	—	3	—	—	—	—	11	3	—	14	—	—	—	—	
R. 7: 2	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	3	—	—	—	—	
L. 7: 2	—	1	2	—	—	—	1	3	3	—	7	—	1	—	1	
Summa för																
Gemensam- linjen	1	—	5	—	1	—	11	36	7	38	92	—	1	—	1	
Reallinjen	—	—	7	—	—	—	8	37	7	3	55	—	—	1	1	
Latinlinjen	—	1	15	—	—	—	1	7	69	17	6	99	—	2	3	
Summa	1	1	27	—	1	—	1	26	142	31	47	246	—	3	2	5

Af de 59 lärjungar, som under läsåret inskrifvits i läroverket, hafva 5 förut bevisat folkskola samt 15 annat elementarläroverk.

Den 4 juni 1879 aflades godkänd muntlig afgangsexamen af: J. E. Eriksson, J. L. Pettersson, N. J. E. Norén, C. R. E. Bagge, C. A. R. Fleetwood, G. V. Fleetwood, C. G. J. Löwegren, D. Sandén, J. A. Pettersson. Under höstterminen samma år aflades afgangsexamen vid Jönköpings läroverk af K. Bergström. I öfrigt hafva från början af vårterminen 1879 till samma tid 1880 följande lärjungar afgått från läroverket:

Under vårterminen: klass. 3. K. V. K. Richter, död. Kl. R. 6: 1. K. G. G. Nyman, död. Under sommarferierna: kl. 1. A. Vikstrand. Kl. 2. A. R. Hedlund, K. O. Norlander, E. H. D. af Sandeberg, J. I. Nilsson, N. A. P. Jensen, P. G. Hedlund. Kl. 3. E. L. Johansson, C. E. V. Skärman, J. A. Hedlund, K. B. Nikander, A. Lindholm. Kl. L. 4. A. V. Ternstedt, G. A. R. Hedlund, G. V. E. Dahlgren, H. Henström. Kl. R. 5. K. P. Ekelund, A. U. Larsson, K. Ljungqvist till veterinärskola. Kl. L. 5. A. Schefferstedt, O. Ritzland, E. Lindgren, L. K. E. Borsum, militär. Kl. R. 6: 1. G. B. Andersson, handelsinstitut, I. G. F. Nyman, handel. Kl. L. 6: 1. S. J. Frigell, J. H. Setterberg, K. J. Lewén, J. E. Forssén, J. T. Bohman, K. F. Fridén. Kl. L. 6: 2. K. A. Ödman. Kl. L. 7: 1. H. A. Västberg. Kl. L. 7: 2. J. Henriksson. Under

höstterminen: kl. 1. K. A. Dahlberg. Kl. L. 5. J. A. Vennergren. Under vinterferierna: Kl. R. 4. K. V. B. Rydingsvärd till annat läroverk. Kl. L. 4. J. O. Sahlgren.

Stipendier och premier utdelas endast vid vårterminens slut. Beloppet af stipendii-medel, som vid årsexamen 1879 utdelades, var 423 kr. 73 öre, af premiimedel 196 kr. 80 öre.

Under höstterminen voro 37 lärjungar befriade från afgift till både materielkassan och byggnadsfonden samt från afgift till den senare men ej till den förra 44. Under vårterminen hafva 42 lärjungar befriats från afgift till båda kassorna samt från afgift till den senare, men ej till den förra 42.

Till ljus- och ved-kassan har hvarje lärjunge under höstterminen betalt 3, under vårterminen 4 kronor.

D. Undervisningsmateriel.

Läroverkets boksamling består af följande antal arbeten: Biblar och Testamenten 42, Teologi 122, Medicin 27, Allmän naturvetenskap 63, Botanik 37, Zoologi 23, Kemi 6, Mineralogi och Geologi 16, Fysik 27, Astronomi 7, Matematik 82, Ekonomi 47, Juridik 44, Statsvetenskap 9, Filosofi 31, Estetik 5, Historia, Skandinavisk 97, d:o Allmän 105, Biografi m. m. 39, Statistik, kalendrar m. m. 27, Numismatik 5, Mytologi, fornkunskap 40, Krigsvetenskap 6, Geografi 74, Resebeskrifningar 73, Kartor (atlas) 14, Nyare vitterhet, svensk och norsk 125, d:o utländsk 118, Litteraturhistoria 19, Filologi: nyare språk 81, fornnordiska språk 13, klassiska språk 100, orientaliska språk 3, Lexika 53, Pedagogik 42, Blandade ämnen 71, Planschverk 15. Summa 1702 arbeten.

Undervisningsmateriel.

För undervisningen i *modersmålet*: Dödens engel af Wallin 20 ex. Frithiofs saga 20 ex. Tegnér's samlade skrifter 15 ex. Böttigers minnesteckningar 12 ex. Runebergs saml. skrifter 13 ex. Fänrik Ståls sägner 10 ex. af 1:sta delen, 14 ex. af 2:dra delen. Axel och Valborg 15 ex. Torkel Knutsson af Beskow 11 ex. Poetisk läsebok af Öman 24 ex. Holbergs komedier 12 ex. Läsebok af Winkel Horn och Borchsenius 3 ex. Läsebok af Hammerich 6 ex.

För undervisningen i *matematik*: 2:ne satser stereometriska figurer af trä; 2:ne satser meterapparater.

För undervisningen i *naturalhistoria*: Mewes, Atlas öfver Skandinaviens däggdjur. Sundevall, Svenska foglarne. Wright, Skandinaviens fiskar. Ruprecht, Wand-Atlas für den Unterricht in der Naturgeschichte. Fiedler, Anatomische Wandtafeln. Svensk botanik. Svensk skolbotanik. Anderssons väggtafflor för undervisningen i botanik. Erdmann, Geologiska väggtafflor. Däggdjur 25 ex. Foglar 245 arter, 350 ex. Kräldjur 30 ex. Fiskar 35 ex. Skeletter, skallar 30 ex. Insekter 6 lådor. Kräftdjur 8 st. Snäckor och musslor 580 st. Stråldjur, koraller, svampar 110 st. Herbarium af omkring 800 svenska växter. En samling alger från Medelhafvet. Fruktar m. m. 25 st. Försteningar 150 st. Mineralier 840 stuffer.

För undervisningen i *fysik*: Läran om kroppars allmänna egenskaper: Modell till Nonie, Adhensionsplattor af metall. Geostatik: Apparat att visa kraftparallelogrammen, Häfstångsmodell, Lutande plan med vagn. Hydrostatik: Apparat att visa bottenstrycket, d:o sidotrycket, d:o trycket uppåt, Areometerbestick, Nicholsons areometer med glascylinder, Volumeter, Hydraulisk press, Vattenhjul (reaktions), Vattenpass, Skifvor och kulor att visa kapillärfenomen, Kapillärrör, Cartesiansk dykare, Endosmosapparat. Aërostatik: Vanlig kammarbarometer (gammal), Häfvarebarometer, Sughäfvert, Trollbägare, Modell till sug- och lyftpump (söndrig), Apparat att visa Mariotteska lagen, Enkelt verkande lyftpump (gammal), Dubbelt verkande lyftpump, Magdeburgska halfkloten, Apparat för qvicksilfverregnet, Blåsprängare, Glas-

ballon med kran. Geodynamik: Apparat att visa kroppars fall i lufttomt rum, Centrifugal-maskin med 2 biapparater, Pendelapparat. Akustik: Monokord med strängar och vigter, Stråke, Stämnyckel, stämgafl, Väderlåda med bälg, 3 st. labialpipor (1 d:o att tillöka längden), 1 labialpipa af zink (1 rör af d:o för att öka längden), 1 tungpipa af zink, Artificiel strupe. Optik: Fotometer af Rumford, Vinkelspegel, Spegel af svart glas, Konkav spegel, Konvex spegel, Konvexa och konkava linser (1 på stativ), Kronglasprisma, Flintglasprisma, Sammansatt mikroskop (af Nacet), 1 mindre, sammansatt mikroskop, Mikroskopiska preparat, Laterna magica med bilder å glas, Solmikroskop (med preparater), Porte-lumière, 2 st. s. k. Diafragmer, Spektroscope Hoffmann à vision directe, Glasrör med platinatrådar dertill, Pincette på fot (hör till spektroskopet), Glasskifvor i olika färger, Pince-nez med rödt och grönt glas, En mindre polarisationsapparat (Nicols prismor), Nörrembergs polarisationsapparat, Preparater dertill, Terresterkikare, Newtons färgskifva, Apparat att visa Newtons färgringar, 6 st. glasrör i etui, för att visa fosforescensfenomen, Stereoskop. Värmelära: Kulan med ringen, linial af koppar och jern, Apparat för att visa huru fasta kroppars utvidgning mätes, Maximitermometer, Minimitermometer, Differentialtermometer, Vattenhammare, Franklins kokrör, Kryofor, Ångmaskinsmodell af papp, Slidskåpsmodell, Modell af lokomotiv, att eldas med sprit, 2 Brännspelar af messing, Leslies kub för värmestrålningsförsök, Augusts psykrometer, Daniels hygrometer. Magnetism och elektricitet: 2 magnetstänger med ankare och etui, 1 hästskomagnet, 1 deklinationsnål, 1 inklinationsnål med skala, 1 lackstång, 1 glasstång, 1 jernstång, Flädermägskulor, Flädermägskudockor, Vanligt guldbladelektroskop, Bohnenbergers elektroskop, Apparat för att visa elektricitetens fördelning, Vanlig elektricitetsmaskin, Holtz influensmaskin, Elektrofor, Kuldansapparat, Voltas pistol, Sprittändare, Blixtrör, Urladdare (gammal), Kondensator, Elektriskt rotationshjul (gammalt), Förbindningskedja, Franklinsskifva, 2 Leydnerflaskor, Profskifva, Eudiometer, Isoleringsspall (gammal), Elektriskt ägg, (En gammal elektricitetsmaskin, gammalt flaskbatteri,) Voltas skifva, 2 runda skifvor af koppar och zink, 12 st. Bunsenska kol- och zinkelement, 2 st. större, 2 d:o mindre Grenets kromsyreelement, 1 Leclanchés element, 4 Meidingers element, Galvanoplastisk apparat, Vattendekompositionsapparat, Tangentbussol, Elektromagnet, Elektromagn. rotationsapparat, Ampères bord med strömligare och solenoid, 1 större, 1 mindre induktionsapparat, Messingshandtag med ledningssnören dertill, 1 termoelektriskt element, 5 st. Geisslerska rör, 2 st. kolspetsar, Diverse skrufvar, ledningstrådar m. m.

För undervisningen i *kemi*: 1 vindugn, 1 sandbad med ugn, 1 kolbox, 1 zinkpyts, 1 gasvanna af zink, 1 gasometer af d:o, 1 vattenreservoir af trä med balja, 1 våg med ort- och gramvigter, 66 burkar af helhvitt glas med insl. propp, 75 flaskor af d:o med d:o, 6 reagensglas, 10 retorter med förlag, 18 kolfvar, 20 glasbägare, 1 cylinder, 12 afdunstningsskålar af porslin, 2 d:o af glas, 28 profrör med ställningar, 2 rifskålar af glas, 1 jernmortel, 1 agatmortel, 8 porslinsdegler, 1 platinadegel, 1 silfverdegel, 2 byretter med ställning, 3 filterställningar, 3 kokställningar, 1 Berzeliilampa, 3 spritlampor af glas, 12 glastrattar, 4 Woulffska flaskor, 4 st. Bunsens brännare, 1 vätgaselddon, 1 vattensönderdelningsapparat, 4 gasutvecklingsapparater, 1 vattenbad, 1 duss. lerdegler, 1 blåsrör, 1 korkborr, 1 platinableck, d:o tråd, 3 tänger, 3 filar, 1 hammare, 1 städ, 2 knifvar, diverse rör-glas, diverse flaskor och burkar, 7 klorcalciumrör.

För undervisningen i *historia*: Historisk atlas af Löwenberg. D:o af Wiberg och Mentzer. Langl, Bilder zur Geschichte. Monumenta antiquitatis af Schlyter. Fornsaker, af sten 101, af brons 3 st.; mynt, svenska 266 ex., utländska 967 ex., medaljer, svenska 88 ex., utländska 79 ex.

För undervisningen i *geografi*: Handatlas af Stieler, Gräf, Stein, m. fl. Vägkartor 42 st. af Sydow, Mentzer, Johnston, Holle, Kiepert, Reinhardt.

För undervisningen i *teckning*: Stuhlmann, lärobok i frihandsteckning, 1 sats Stuhlmanns väggtafflor 1—40; 1 sats Wohliens d:o 1—40; 3 satser klotsar af Heimerdings modeller samt dessutom 13 st. diverse d:o för komplettering; 2 satser klotsar af Stuhlmanns modeller; 2 satser af Stuhlmanns gipser för konturteckning, 1 sats d:o för skuggning; 1 kritpassare af trä samt diverse ritbräden, tvärlinealer och vinklar för linearteckningen.

För undervisningen i *sång och musik*: Diverse samlingar af fyrstämmiga sånger med 5 à 8 ex. för hvarje stämma. Haydns, Mozarts, Beethovens kvartetter och kvintetter för sträng-instrumenter. 1 taffelfortepiano, 1 orgelharmonium, 1 violoncell, 1 altviol, 1 flöjt, 2 klarinetter, 1 esskornett, 2 jägarhorn.

Gåfvor sedan förra redogörelsens utgifvande.

Af Svenska akademien: minnespenning öfver Jakob de la Gardie.

„ Universitetet i Christiania: diverse skrifter.

„ Apotekaren A. Viberg, Vestervik: Musci frondosi scandinavici exsiccati, curante Sillén.

„ Venersborgs frivilliga brandkår: 1 kommandostaf, 2 fanor, 1 ropare, 1 skärp, 2 brickor, 1 sigill, 1 dokumentslåda med diverse handlingar, 4 bandrossetter.

„ Slagtare A. G. Gunnarson: Dalin, Svea rikets historia, del. III.

„ Löjtnant R. Oxehufvud: en strumpvråk.

„ Herr K. Knutson: en bredstjertad labb.

„ Fröken S. Charpantier: ett nederländskt mynt.

„ Stud. A. Dicander: medalj öfver kongl. landtbruksakademiens stiftelse.

„ „ A. Roos: ett Nyköp. öre.

„ „ H. Johansson: 12 kopparmynt.

„ „ A. Dahlberg: petrifikater, en amulett, en amerikansk pumpväxt.

E. Läroverksbyggnader och inredningsmateriel.

Läroverkshuset, hvilket började att begagnas den 19 okt. 1869, innehåller i tvänne våningar 20 rum förutom samlingsrum för lärarne samt bön- och högtidssal.

Uppvärmningen sker med varmt vatten efter E. A. Wimans system.

Luftväxlingen verkställes likaledes efter E. A. Wimans system.

Upplysningen sker medelst gas.

Lärjungarnes sittplatser äro så ordnade, att 2 och 2 lärjungar sitta tillsammans. Framför hvarje sittplats finnes en pulpet, hvars skifva kan lyftas upp och bildar locket till en låda, hvilken utgör förvaringsrum för lärjungarnes böcker m. m. Hvarje lärjunge har den bakom honom befintliga pulpeten till ryggstöd.

Alla sittplatser äro så anordnade, att dagern infaller från venster.

Den till ungdomens lekar afsedda planens ytvidd utgör 3638,1 qv. meter.

Gamla skolhuset, beläget helt nära det nya, innehåller bibliotek, musiksal, ritsal, museum samt bostad för skolans vaktmästare. Ritsalen håller i längd 12,23, i bredd 5,32 meter. I densamma äro på ena kortväggen i väggfast ställning uppsatta 2:ne svarta taflor, den ena fästad i ställningen och försedd med röda punkter för företeckning vid de lägre klassernas öfningar på rutadt och punkteradt papper, den andra placerad framför den förra och rörlig upp och ner samt afsedd för lärarens företeckning vid öfningar i linearteckning. Af ritborden äro 14 tvåsitsiga med rörliga ställningar för gipser och klotsar, 6 ensitsiga utan sådan ställning. Alla borden äro placerade så, att dagern infaller från venster.

Gymnastikhuset, nybyggt år 1872, innefattar tambur, ofvanpå hvilken läktare är uppförd, samt gymnastiksal, den senare 24,50 meter lång, 11,68 meter bred, 6,62 meter hög.

Appareljen utgöres af: 1 häfplanka, 8 lodlinor, 3 våglinor, 2 armgångsstegar, 2 slingerstegar, 8 lodstänger, 2 svängbommar med 8 sadlar, 2 hästar med sadlar och bommar, 1 plint, 1 språngplan, 24 ribbstolar, 2 mindre stänger, 2 språnglinor. För skjutning och fäktning eger läroverket 6 remingtongevär, 2 salongsgevär, 25 floretter, 10 sablar, 2 fäktmasker, 2 skottaf-lor, 1 riktstol. Dessutom ha från kronans förråd å Carlsborg till låns bekommit 120 st. gevär af 1867 och 1868 års modell.

Skolrummens dimensioner ses af följande tabell.

Rummens Nr	Rummens dimensioner					Fönster-yta i qua-dratmeter	Rummens nuvarande användning
	Längd i meter	Bredd i meter	Höjd i meter	Golfyta i kvadratmeter	Kubikinhåll i kubikmeter		
1	5,21	5,78	4,16	30,1138	125,2734	6,0168	Lektionsrum för kl. R. 4.
2	6,58	5,78	4,16	37,0324	154,0547	6,0168	D:o för undervisn. i fysik.
3	7	5,78	4,16	40,46	168,3136	6,0168	D:o för kl. L. 7: 1.
4	9	5,78	4,16	52,02	216,4032	9,0252	D:o d:o L. 4.
5	4,77	5,78	4,16	27,5706	114,6936	6,0168	D:o d:o R. 7: 1.
6	4,77	5,78	4,16	27,5706	114,6936	6,0168	D:o d:o R. 7: 2.
7	9	5,78	4,16	52,02	216,4032	9,0252	D:o d:o L. 5.
8	7	5,78	4,16	40,46	168,3136	6,0168	D:o d:o L. 7: 2.
9	6,58	5,78	4,16	37,0324	154,0547	6,0168	D:o d:o 1.
10	5,21	5,78	4,16	30,1138	125,2734	6,0168	D:o d:o R. 5.
11	5,21	5,78	3,89	30,1138	117,1426	5,5138	D:o d:o R. 6: 1.
12	6,58	5,78	3,89	37,0324	144,0560	5,5138	D:o för halfrealister.
13	7	5,78	3,99	40,46	157,3894	5,5138	D:o för kl. L. 6: 1.
14	9	5,78	3,89	52,02	202,3578	8,2707	D:o d:o 2.
15	4,77	5,78	3,89	27,5706	107,2496	5,5138	Laboratorium.
16	4,77	5,78	3,89	27,5706	107,2496	5,5138	Förvarande af materiel.
17	9	5,78	3,89	52,02	202,3578	8,2707	Lektionsrum för kl. 3.
18	7	5,78	3,89	40,46	157,3894	5,5138	D:o d:o L. 6: 2.
19	6,58	5,78	3,89	37,0324	144,0560	5,5138	D:o d:o R. 6: 2.
20	5,21	5,78	3,89	30,1138	117,1426	5,5138	Reservrum.
21	8,48	9,54	5,23	80,8992	423,1028	17,2020	Lärarnes samlingsrum.
22			10,25	198,3	2032,575	60,9084	Bön- och högtidssal.

F. Ekonomiska förhållanden.

Nedan nämnda kassors ställning under året 1879 har varit följande:

Kassans rubrik	D e b e t				K r e d i t			
	Behållning vid årets början	Summa inkomster	Skuld vid årets början	Summa	Skuld vid årets början	Summa utgifter	Behållning vid årets slut	Summa
Byggnadsfonden	—	1530,00	—	1530,00	—	1530,00	—	1530,00
Ljus- och vedkassan ...	744,29	2262,36	—	3006,65	—	2245,27	761,38	3006,65
Biblioteks- o. materielkassan	4599,94	2369,41	—	6969,35	—	2530,38	4438,97	6969,35
Premie- o. fattigkassan	22,38	273,50	—	295,88	—	203,34	92,54	295,88

Under sistförflutna kalenderåret har utgått för underhåll och tillökning af boksamlingen 191,40, af den öfriga undervisningsmaterielen 684,90 samt af inredningsmaterielen 611,59 kronor.

För räntan af Salmeniska donationen har intet under året inköpts.

G. Examina och terminsafslutning.

Den 4 juni förlidet år förrättades muntlig afgangsexamen i närvaro af herrar professorerna H. Holmgren och E. Löfstedt såsom censorer, samt herrar kyrkoherden H. E. Wästberg, landskamreraren J. M. Ryding och auditören G. Sandberg såsom vittnen. De 9 lärjungar, som deltagit i den muntliga examen, förklarades mogne.

I den skriftliga afgangsexamen under innevarande termin hafva 9 läroverkets lärjungar deltagit och alla godkänts.

Den 19 sistlidne december hölls terminsexamen med läroverkets 5 lägre klasser. Års-examen kommer att hållas den 2 och 3 juni och hafva följande herrar inbjudits att såsom vittnen öfvervara densamma: öfversten och riddaren E. Elers, kammarherren och riddaren C. E. C. Kuylenstjerna, landskamreraren och riddaren J. M. Ryding, auditören och riddaren G. Sandberg, landssekreteraren och riddaren M. Zachrison, kyrkoherden, fil. dokt. H. E. Wästberg, bankdirektören, fil. dokt. L. J. Wersander. Första dagen examineras i undervisningsämnen kl. 9—12, $\frac{1}{2}$ 5— $\frac{1}{2}$ 6. Kl. 12 hålles examen i sång och musik, kl. $\frac{1}{2}$ 5— $\frac{1}{2}$ 6 förevisas lärjungarnes arbeten i teckning, kl. $\frac{1}{2}$ 6 sker uppvisning i gymnastik och vapenöfningar. Andra dagen examineras kl. $\frac{1}{2}$ 9—11. Kl. 11 $\frac{1}{4}$ kommer flyttning att afkunnas och ungdomen att hemförlofvas, hvarefter premier och stipendier utdelas.

Till öfvervarande af förestående examen och terminsafslutning inbjuder jag vördsamt lärjungarnes föräldrar och målsmän samt alla bildningens vänner.

Nästa termin börjas den 25 nästkommande augusti kl. 12 på dagen.

Venersborg i maj 1880.

G. TH. BERGMAN.

Lägre femklassiga allmänna läroverket i Borås.

A. Undervisningen.

1. Höstterminen började den 27 augusti och slutade den 16 december. Vårterminen började den 14 januari och kommer att avslutas den 1 juni.

2. Den gemensamma morgonbönen har blifvit förrättad hvarje dag från kl. $\frac{3}{4}$ 7 till kl. 7. Undervisningstimmarne hafva varit förlagda till kl. 7—9, 11—1 alla dagar samt 3—5 måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar. Öfningarne hafva egt rum dels på för- och dels på eftermiddagen, såsom synes vid redogörelsen för hvarje särskildt öfningsämne.

3. Antalet timmar i veckan, under hvilka undervisning af särskilda lärare meddelats i hvarje klass, har varit följande:

Höstterminen.

Klass och linie	Lärjungarnes antal	Kollega Wennergren undervisat timmar	Kollega Thorin undervisat timmar	t. f. Rektor Rosén undervisat timmar	Kollega Nyberg undervisat timmar	t. f. Kollega Liljestrand undervisat timmar	t. f. Kollega Segerqvist undervisat timmar	Summa timmar
1	31	—	—	—	—	10	14	24
2	20	3	—	—	20	5	1	29
3	12	3	—	10	—	9	6	28
4	20	2	5	9	—	2	4	22
4 R.	(18)	7	—	—	—	—	—	7
4 L.	(2)	—	8	—	—	—	—	8
5	8	2	5	3	7	2	3	22
5 R.	(6)	7	—	—	—	—	—	7
5 L.	(2)	—	8	—	—	—	—	8
Summa	91	24	26	22	27	28	28	155

Under vårterminen har endast den förändring i förestående uppgift förekommit, att i 3:dje klassen vid terminens början en lärjunge intagits och från 4:de klassen en lärjunge öfvergått till 5:te klassen och en lemnat läroverket, hvadan antalet lärjungar under sagde termin i 3:de klassen varit 13, i 4:de 18 och i 5:te 9.

4. Begagnade läro- och läseböcker i

Kristendom: Katekesen, Hübners lärobok, Cornelii kyrkohistoria samt Brodén's öfversigt af de bibliska böckernas innehåll.

Modersmålet: Sundén's lärobok, läsebok för folkskolan och läsebok af Bjursten.

Latinska språket: Gram. af Ellendt-Seyffert, elementarbok af Törnebladh samt Cornelius Nepos.

Tyska språket: Gram. och läsebok af Lyth, elementarbok af Mathesius, Schillers Geschichte des 30-jährigen Krieges och Wilhelm Tell.

Engelska språket: Gram. af Sundstén, Oldes uttalslära, Sundstén's elementarbok och W. Irvings Columbus.

Franska språket: Gram. och läsebok af Olde.

Matematik: läroböcker af v. Zweigbergk i aritmetik, af Wiemer i algebra samt af Bergius och Euclides i geometri.

Naturlära: Celanders lärobok, Arrhenii botanik, Lyttkens i zoologi, Stewart i fysik, Roscoe i kemi och Lockyer i astronomi.

Historia: svensk af Odhner, allmän af Pallin.

Geografi: Sörenson.

Genomgångna lärokurser.

Första klassen.

Kristendom: biblisk historia, gamla testamentets; katekes, första hufvudstycket; bibelläsning och några psalmer. 3 timmar i veckan.

Modersmålet: språkläran, formläran t. o. m. de regelbundna verberna; öfning i att med egna ord återgifva upplästa stycken; öfningar i satsbildning och rättstafning. 3 timmar i veckan.

Tyska språket: 50 stycken af elementarboken samt af formläran det, som dessa stycken förutsätta, jemte muntliga och skriftliga öfningar under jemförelse med modersmålet 6 timmar i veckan.

Matematik: de fyra räknesätten i hela tal och sorter jemte öfning att använda decimaler; hufvudräkning. 4 timmar i veckan.

Naturlära: kap. 12 af Celanders lärobok samt undersökning af lefvande växter. 2 timmar i veckan.

Historia: det viktigaste af fäderneslandets till nyare tidens början. 2 timmar i veckan.

Geografi: det allmännaste om verdensdelarne, fäderneslandets samt af Europas fysiska och politiska till Centraleuropa. 2 timmar i veckan.

Andra klassen.

Kristendom: biblisk historia, nya testamentets; katekes, andra hufvudstycket; bibelläsning och valda psalmer. 3 timmar i veckan.

Modersmålet: det hufvudsakligaste af formläran; öfning i att med egna ord återgifva upplästa stycken; satsbildnings-, rättskrifnings- och interpunktionsöfningar. 6 timmar i veckan.

Tyska språket: det allmännaste af formläran; fortsättning af elementarboken från och med stycket 41 till afdelningens slut; öfning att skilja ordklasserna och de enkla satsernas hufvuddelar samt lättare former af de sammansatta satserna. 7 timmar i veckan.

Matematik: aritmetik, de fyra räknesätten i vanliga och decimalbråk med tillämpning på sorter, hufvudräkning. 3 timmar i veckan. Geometri, åskådningslära och enkla geometriska sats. 2 timmar i veckan.

Naturlära: djurrikets hufvudafdelningar och viktigaste klasser samt det allmännaste om växterna; exkursioner. 2 timmar i veckan.

Historia: fortsättning af fäderneslandets till Carl 12:tes död. 2 timmar i veckan.

Geografi: Europas fysiska och politiska fortsatt och avslutad. 3 timmar i veckan.

Tredje klassen.

Kristendom: rep. af bibliska historien; katekes, tredje, fjerde och femte hufvudstyckena; bibelläsning och psalmer. 3 timmar i veckan.

- Modersmålet*: hela form- och det hufvudsakligaste af satsläran; rättskrifnings- och interpunktionsöfningar; välläsning. 6 timmar i veckan.
- Tyska språket*: formläran; 50 sidor i läseboken från stycket 1; extemporalier; skriföfningar på lärorummet. 7 timmar i veckan.
- Matematik*: aritmetik, tillämpning af de genomgångne kurserna på regula de tri och intresse; 3 timmar i veckan. Geometri, åskådninglära samt geometriska satser. 2 timmar i veckan.
- Naturlära*: kort öfersigt af djurriket; Arrhenii mindre lärobok; undersökning och insamling af lefvande växter; excursioner. 2 timmar i veckan.
- Historia*: fäderneslandets afslutad och från nyare tidens början repeterad. 3 timmar i veckan.
- Geografi*: det allmännaste af de främmande verldsdelarnes fysiska och politiska; kort rep. af Europas. 2 timmar i veckan.

Fjerde klassen.

- Kristendom*: bibelläsning, katekisation samt innehåll och historia af böckerna i gamla testamentet. 2 timmar i veckan.
- Modersmålet*: form- och satslära samt rättstafningsöfningar och satsupplösning; läsning af valda prosaiska och poetiska stycken jemte underrättelse om författarne och nödiga upplysningar ur versläran; hvarannan vecka en uppsats på lärorummet. 4 timmar i veckan.
- Latinska språket*: formlära samt behöfliga delar af syntaxen, muntligt meddelade; första och till och med 54:de stycket af andra afdelningen i elementarboken. 8 timman i veckan.
- Engelska språket*: uttalsöfningar, formläran samt läsöfningarne i elementarboken; vokabel-läsning. 7 timmar i veckan.
- Tyska språket*: rep. af formläran, det viktigaste af syntaxen; 50 sidor i Schillers Gesch. des 30-jähr. Krieges; extemporalier. Ett hemtema hvarannan vecka. 4 timmar i veckan.
- Matematik*: algebra, läran om hela tal och bråk samt 1:sta gradens eqvationer med en obekant; geometri, 1:sta, 2:dra och en del af 3:dje boken af Euclides; aritmetiska öfningar. 5 timmar i veckan, hvaraf 2 användts till algebra, 2 till geometri och 1 till aritmetik.
- Naturlära*: de första elementen af fysik och kemi; kort öfersigt af djur- och växtriket; excursioner. 2 timmar i veckan.
- Historia*: allmän, gamla och medeltidens. 3 timmar i veckan.
- Geografi*: Europas utförligare. 2 timmar i veckan.

Femte klassen.

- Kristendom*: bibelläsning och katekisation; innehåll och historia af nya testamentets böcker; 1:sta och 2:dra perioden af kyrkohistorien. 2 timmar i veckan.
- Modersmålet*: rep. af form- och satslära; läsning af valda poetiska och prosaiska stycken af olika författare samt rättstafningsöfningar med satsanalys; öfningar i disposition af lättare ämnen; en uppsats i hemmet hvarannan vecka. 3 timmar i veckan.
- Latinska språket*: fortsättning och rep. af formläran, det viktigaste af syntaxen; extemporalier; från och med Miltiades till och med Alcibiades i Cornelius Nepos. 8 timmar i veckan.

Engelska språket: rep. af formläran samt det hufvudsakliga af syntaxen; extemporalier; 18 kap. af Irvings Columbus. 7 timmar i veckan, hvaraf 1 blifvit använd till skriföfningar på lärorummet.

Tyska språket: rep. af syntax och formlära; 35 sidor af Schillers Gesch. des 30-jähr. Krieges och från början till 2:dra scenen i 2:dra akten af Wilhelm Tell; ett hemtema hvarannan vecka. 3 timmar i veckan.

Franska språket: uttalslära, det viktigaste af formläran; vokabelläsning; valda stycken af 1:sta och 20 stycken af 2:dra afdelningen i läseboken. 3 timmar i veckan.

Matematik: algebra, rep. af det förut lästa, 1:sta gradens eqvationer med en och flere obekanta och 2:dra gradens eqvationer med en obekant, problem; geometri, 3:dje och 4:de boken af Euclides; aritmetiska öfningar. 5 timmar i veckan, hvaraf 2 användts till algebra, 2 till geometri och 1 till aritmetik.

Naturlära: läran om jorden samt det allmänaste om vårt planetsystem och himlakropparne; exkursioner. 2 timmar i veckan.

Historia: allmän, fortsättning af medeltidens, den nyare till och med franska revolutionens; rep. af fäderneslandets samt grunddragen af Norges och Danmarks. 3 timmar i veckan.

Geografi: rep. af det förut lästa. 1 timme i veckan.

5. Vid läsårets början antogs för 4:de och 5:te klassen Pallins lärobok i allmän historia i stället för Alanders samt för hela skolan den förlidit läsår delvis begagnade Sundéns lärobok i modersmålet.

6. Undervisning i *välskrifning* har meddelats 2 timmar i 1:sta och 1 timme i 2:dra klassen i veckan.

7. Undervisning i *teckning* har meddelats från kl. 8 till kl. 9 hvarje dag i veckan utom onsdag samt mellan kl. 3 och kl. 4 hvarje torsdags eftermiddag. Läroböcker och undervisningsmateriel: Stuhlmans lärobok i frihandsteckning och Pasch, geometrisk konstruktions- och projektionslära, samt Stuhlmans och Wohliens väggplancher.

1:sta klassen har öfvats i frihandsteckning från lärobokens början till fig. 13 af ytmönster. 1 timme i veckan. 2:dra klassen har genomgått hela den stigmografiska kursen. 1 timme i veckan. 3:dje klassen har repetitionsvis genomgått den stigmografiska kursen samt hunnit till ungefär hälften af de Wohlienska väggplancherna. 2 timmar i veckan. 4:de klassen har börjat med nämnde väggplancher och fortgått efter hvars och ens förmåga, hvarvid de fleste hunnit genomgå äfven de Stuhlmanska väggtaflorna. Reala linien 2 och latinlinien 1 timme i veckan. 5:te klassen har genomgått båda kurserna med väggtaflor. Reala linien 2 timmar och latinlinien 1 timme i veckan.

Dessutom hafva klasserna 4 och 5 gemensamt genomgått en mindre kurs i geometrisk konstruktions- och projektionslära efter läroboken. 1 timme i veckan båda linierna.

8. Undervisning i *sång* har meddelats från kl. $\frac{1}{2}$ 11 till kl. 11 hvarje dag i veckan samt dessutan 1 timme hvarje onsdags och lördags eftermiddag. 1:sta klassen har varit indelad i 2 afdelningar och öfvats i det hufvudsakligaste af musikens teori, i tonträffning, i mindre öfningsstycken efter Nordblom och Cronhamn samt i choralsång, $\frac{1}{2}$ timme i veckan hvarje afdelning; 2:dra och 3:dje klassen i tonträffning inom hvarje särskild tonart, i enstämmiga öfningsstycken samt i choralsång, 1 timme i veckan hvarje klass; och 4:de och 5:de klassen i tre- och fyrstämmiga sånger samt i choralsång, dels i afdelningar och dels gemensamt, 2 timmar i veckan.

9. Undervisning i *gymnastik* och *vapenöfningar* under år 1879 har under vårterminen meddelats från kl. 5 till kl. 6 fyra dagar och från kl. 7 till kl. 8 en dag i veckan, och under

höstterminen från kl. 1 till kl. $\frac{1}{2}$ 2 alla dagar och från kl. 4 till kl. 5 en dag i veckan. I afseende på *lärjungarnes antal och fördelning* meddelas, att antalet under vårterminen var 81, hvaraf 31 öfver och 50 under 15 år, samt under höstterminen 91, hvaraf 22 öfver och 69 under 15 år. På läkares tillstyrkan hafva 4 lärjungar under vårterminen och 4 under höstterminen ej deltagit i öfningarne af följande orsaker:

Vårterminen.

Lärjungarnes ålder	Sjukdom i cirkulationsorganerna	Sjukdom i urin- o. könsorganerna	Allmän svaghet	Summa	Hela antalet närvarande lärjungar
Öfver 15 år .	1	—	1	2	31
Under 15 år .	—	2	—	2	50
Summa	1	2	1	4	81

Höstterminen.

Lärjungarnes ålder	Sjukdom i urin- o. könsorganerna	Bräck	Allmän svaghet	Summa	Hela antalet närvarande lärjungar
Öfver 15 år .	—	—	1	1	22
Under 15 år .	1	1	1	3	69
Summa	1	1	2	4	91

De lärjungar, som uppnått 15 år och deltagit i gymnastiköfningarne, hafva äfven deltagit i vapenöfningarne. De i gymnastiköfningarne deltagande lärjungarne hafva varit indelade i 4 afdelningar, hvarje afdelning anförd af en afdelningschef; och var antalet under vårterminen i 1:sta afdelningen 22, i 2:dra 18, i 3:dje 17, i 4:de 20 samt under höstterminen i 1:sta afdelningen 24, i 2:dra 20, i 3:dje 22, i 4:de 21. Summa under vårterminen 77 och under höstterminen 87.

I afseende på *öfningstider* meddelas, att $\frac{1}{4}$ timme egnats åt gymnastik utan redskap och $\frac{1}{4}$ timme med redskap. Fria öfningar och lekar hafva på läroverkets lekplats under 10 minuters uppehåll emellan på hvarandra följande lästimmor egt rum.

Vapenöfningar, bestående i marscher och manöfrer, hafva anställts omväxlande med gymnastiköfningarne, hvarjemte de äldre lärjungarne varit särskildt 1 timma sysselsatte med gevärsexercis. Då väderleken det tillätit, hafva öfningarne försiggått i fria luften på läroverkets lekplats. Under året hafva öfningarne varit instälde 6 timmar dels för botaniska exkursioner och dels för att bereda lärjungarne tillfälle till rörelser i fria luften.

Öfningarnes inflytande på lärjungarne har i allo visat sig mycket välgörande.

B. L ä r a r n e.

10. Lärarnes tjänsteåligganden under höstterminen hafva för hvarje vecka varit följande:

Kollega *S. P. Wennergren* har undervisat klass. 2—5 i kristendom 10 timmar och klass. 4—5 (R.) i engelska 14 timmar, 24 timmar tillsammans.

Kollega *A. Thorin* klass. 4—5 i matematik 10 timmar och klass. 4—5 (L.) i latin 16 timmar, tillsammans 26 timmar.

t. f. Rektor, fil. dokt. *J. A. Rosén* klass. 3—5 i tyska 14 timmar, klass 4 i historia och geografi 5 timmar samt klass 3 i historia 3 timmar, tillsammans 22 timmar.

Kollega *J. A. Nyberg* klass 2 i modersmålet 6 timmar, i tyska 7 timmar, i naturlära 2 timmar och i historia och geografi 5 timmar; klass 5 i franska 3 timmar och i historia och geografi 4 timmar, tillsammans 27 timmar, samt rättat de utom lärotimmarne föreskrifne uppsatserna i tyska i klass 5.

t. f. Kollega, fil. kand. *P. Liljestrand* klass. 3—5 i naturlära 6 timmar; klass. 1—3 i matematik 14 timmar; klass 3 i geografi 2 timmar; klass 1 i historia och geografi 4 timmar samt i naturlära 2 timmar, tillsammans 28 timmar; dessutom rättat de föreskrifne skriftliga uppsatserna i tyska i klass 4.

t. f. Kollega, fil. kand. *P. E. F. Segerqvist* klass. 3—5 i modersmålet 13 timmar; klass 1 i kristendom 3 timmar, i tyska 6 timmar och i modersmålet 5 timmar; i välskrifning 1 timme i klass 2, tillsammans 28 timmar. Rättat de utom lärotimmarne föreskrifne skriftliga uppsatserne i modersmålet i klass. 5 och 4.

Öfningsläraren, kaptenen *F. R. Zachrisson* i gymnastik 4 timmar i veckan.

D:o, ritläraren *C. A. Leverin* i teckning 6 timmar i veckan.

D:o, orgelnisten *J. F. Ström* i sång 5 timmar i veckan.

Klassföreståndare hafva varit: för klass 5 *S. P. Wennergren*, klass 4 *A. Thorin*, klass 3 *P. Liljestrand*, klass 2 *J. A. Nyberg* och klass 1 *P. E. E. Segerqvist*

Under vårterminen hafva lärarnes tjensteåligganden varit desamma, som under höstterminen.

11. Rektorn, *R. N. O.*, fil. dokt. *A. G. Hollander* och kollegan *L. A. W. Schoug* hafva under hela läsåret åtnjutit tjenstledighet för sjukdom.

12. Under höstterminen har kollega *J. A. Rosén* haft förordnande att sköta tjenstledige rektorn m. m. *A. G. Hollanders* embets- och tjensteåligganden, fil. kand. *P. Liljestrand* och fil. kand. *P. E. F. Segerqvist* att sköta, den förre t. f. rektorn *J. A. Roséns* och den senare kollega *L. A. W. Schougs* tjensteåligganden.

Under vårterminen hafva kollega *J. A. Rosén*, fil. kand. *Liljestrand* och *Segerqvist* haft lika förordnanden som under höstterminen.

Af statsmedel har *P. Liljestrand* uppburit i arvode 533 kronor och 33 öre och *P. E. F. Segerqvist* 512 kronor och 28 öre.

Tillägg: under vårterminen 1879 uppbar v. kollega *K. W. Boréus* af statsmedel i arvode 833 kronor och 33 öre, t. f. kollega *P. Liljestrand* 474 kronor och 36 öre samt t. f. gymnastikläraren, fanjunkaren *J. A. Nilson* 275 kronor och 64 öre.

C. Lärjungarne.

15.

Lärjungarnes antal höstterminen 1879.

Klass	Gemensamma linien		Reallinien		Latinlinien		Summa		Totalsumma
	närv.	frånv.	närv.	frånv.	närv.	frånv.	närv.	frånv.	
1	31	—	—	—	—	—	31	—	31
2	20	1	—	—	—	—	20	1	21
3	12	—	—	—	—	—	12	—	12
4	—	—	18	—	2	—	20	—	20
5	—	—	6	—	2	—	8	—	8
Summa	63	1	24	—	4	—	91	1	92

Lärjungarnes antal vårterminen 1880.

Klass	Gemensamma linien		Reallinien		Latinlinien		Summa		Totalsumma
	närv.	frånv.	närv.	frånv.	närv.	frånv.	närv.	frånv.	
1	31	—	—	—	—	—	31	—	31
2	21	—	—	—	—	—	21	—	21
3	13	—	—	—	—	—	13	—	13
4	—	—	16	—	2	—	18	—	18
5	—	—	7	—	2	—	9	—	9
Summa	65	—	23	—	4	—	92	—	92

16.

Lärjungarnes ålder höstterminen 1879.

Klass och linie	9	10	11	12	13	14	15	16	17	Summa närvarande lärjungar
	år	år	år	år	år	år	år	år	år	
1	2	7	10	6	3	2	1	—	—	31
2	—	3	9	3	1	1	1	—	2	20
3	—	—	3	1	1	4	2	1	—	12
R. 4	—	—	—	1	6	2	2	5	2	18
L. 4	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
R. 5	—	—	—	—	—	2	4	—	—	6
L. 5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Summa för	Gemensamma linien	2	10	22	10	5	7	4	2	63
	Reallinien	—	—	—	1	6	4	6	5	24
	Latinlinien	—	—	—	—	—	2	1	—	4
Summa	2	10	22	11	11	13	11	7	4	91

17. Af de under höstterminen närvarande lärjungarne voro 89 från Elfsborgs län och 2 från Bohus län. Af de i 1:ste klassen närvarande voro 25 från Borås stad, 2 från Toarps socken samt 1 från hvardera af Norunga, Kalfs, Svenljunga och Fristads socknar; i 2:dre klassen 15 från Borås stad, 2 från Torpa socken, 1 från Hisingen samt 1 från hvardera af Borgstena och Toarps socknar; i 3:dje klassen 9 från Borås stad samt 1 från hvardera af Toarps, Torpa och Borgstena socknar; i 4:de klassen 15 från Borås stad, 1 från Hisingen, 1 från Rydboholm i Seglora pastorat, 1 från Alingsås samt 1 från hvardera af Svenljunga och Toarps socknar samt i 5:te klassen 8 från Borås stad.

19. Uppgift på antalet lärjungar, som deltagit i nedannämnde öfningar höstterminen 1879.

Klass och linie	Närvarande lärjungar	Lärjungar, som deltagit i				
		teckning		Sång	Gymnastik och vapen-öfningar	
		obligatorisk	frivillig			
1	31	31	—	31	28	
2	20	20	—	20	20	
3	12	12	—	12	12	
R. 4	18	18	—	13	17	
L. 4	2	—	2	1	2	
R. 5	6	6	—	4	6	
L. 5	2	—	2	2	2	
Summa för	Gemensamma linien . . .	63	63	—	63	60
	Reallinien . .	24	24	—	17	23
	Latinlinien . .	4	—	4	3	4
Summa		91	87	4	83	87

20. Hemlexor genomgås förut i skolan, och torde öfverläsning hemma för lärjungar med medelmåttiga anlag upptaga i 1:ste klassen 1½, i 2:dre och 3:dje klassen 2 samt i 4:de och 5:te omkring 3 timmar dagligen.

I tre ämnen hafva hemlexor i allmänhet blifvit för hvarje dag föresatta lärjungarne.

21. Lärjungarnes helsotillstånd har varit mycket godt.

22. Uppgift om antalet inskrifne, inom läroverket flyttade och från läroverket afgångne lärjungar.

Vårterminen 1879.

Klass och linie	Lärjungar flyttade till nedan nämnda klasser					Lärjungar tillhörande nedan nämnda klasser den 1 februari (såväl när- som frånvarande)					Lärjungar afgångne från läroverket i nedannämnda klasser				
	efter att hafva tillhört närmast lägre klass af samma linie följande antal terminer					Öfvar i klassen från föregående termin från andra linien	Flyttade till klassen på grund af beslut			Inskrifne i läroverket under termen	Summa	från terminens början till och med 31 januari	från och med 1 februari till terminens slut	under nästföljande mellantermin	Summa
	0	1	2	3	4		Vid föregående terminens slut	Vid början	Vid vårterminens slut						
1	—	—	—	—	—	—	24	—	—	3	27	—	—	2	2
2	—	2	15	2	—	—	11	—	—	—	11	—	—	—	—
3	—	1	8	—	—	—	18	—	—	—	18	—	—	1	1
R. 4	—	—	11	—	1	—	12	—	—	—	12	—	—	5	5
L. 4	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	1	1
R. 5	—	—	6	—	—	—	6	—	—	—	6	—	—	5	5
L. 5	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	3	3
Summa för	Gemensamma linien	—	3	23	2	—	53	—	—	3	56	—	—	3	3
	Reallinien	—	—	17	—	1	18	—	—	—	18	—	—	10	10
	Latinlinien	—	—	1	—	—	7	—	—	—	7	—	—	4	4
Summa		—	3	41	2	1	78	—	—	3	81	—	—	17	17

Höstterminen 1879.

Klass och linie	Lärjungar flyttade till nedan nämnda klasser					från andra linjen	Lärjungar tillhörande nedan nämnda klasser den 15 september (såväl när- som frånvarande)					Lärjungar afgångne från läroverket i nedan nämnda klasser			
	efter att hafva tillhört närmast lägre klass af samma linie följande antal terminer						Övar i klassen från före- gående termin	Flyttade till klassen på grund af beslut		Inskrifne i läroverket under terminen	Summa	från och med 15 septem- ber till terminens slut	från terminens början till och med 14 september	under näst följande mellantermin	Summa
	0	1	2	3	4			vid höst- terminens början	vid föregå- ende termins slut						
1	—	—	—	—	—	6	—	—	25	31	—	—	—	—	
2	—	—	—	—	—	—	19	—	2	21	—	—	—	—	
3	—	—	—	—	—	1	9	2	—	12	—	—	—	—	
R. 4	—	—	—	—	—	2	11	4	1	18	—	—	1	1	
L. 4	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	
R. 5	—	—	—	—	—	1	3	2	—	6	—	—	—	—	
L. 5	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	
Summa för	Gemensam- ma linien	1	—	—	1	—	7	28	2	27	64	—	—	—	
	Reallinien	—	—	—	—	—	3	18	6	1	24	—	—	1	
	Latinlinien	—	1	—	—	—	1	1	2	—	4	—	—	—	
Summa	—	—	—	—	—	—	11	47	10	28	92	—	—	1	

23. Af de under läsåret inskrifne lärjungarne hafva 24 förut bevisat folkskola, 2 offentligt läroverk och 2 undervisats privat.

25. Vid vårterminens slut 1879 afgingo 4 lärjungar till h. allmänt läroverk efter att hafva aflagt godkänd afgangsexamen för inträde i 6:te klassen. För öfrigt hafva under påföljande mellantermin från läroverket afgått: 4 lärjungar från 5:te klassen, hvaraf 1 till tekniska skolan i Borås, 1 till postverket och 2 utan anmälan; 6 från 4:de klassen, hvaraf 4 till h. allmänt läroverk, samt 2 från 1:ste klassen, af hvilka 1 till h. allmänt läroverk och 1 utan anmälan. Summa 17.

Efter höstterminen 1879 har 1 lärjunge från 4:de klassen afgått till handel.

26. Under år 1879 hafva till lärjungarne utdelats:

Stipendier till ett belopp af kronor 115.

Premier " " " " " 147.

Fattigmedel " " " " " 60.

27. Under höstterminen hafva 34 lärjungar varit befriade från afgift till materielkassan och byggnadsfonden; 11 från materielkassan och 9 från byggnadsfonden.

Under vårterminen hafva 29 lärjungar varit befriade från afgift till materielkassan och byggnadsfonden; 12 från afgift till materielkassan och 13 från afgift till byggnadsfonden.

D. Undervisningsmateriel.

28. För den boksamling, som är afsedd till utlåning åt obemedlade lärjungar, är under året inköpt flere läro- och läseböcker.

Den andra vid läroverket befintliga boksamlingen har äfvenledes under året blifvit något tillökt och består af, jemte flera verk på främmande språk, hufvudsakligast följande mest historiska arbeten samt tidskrifter: Illustrerad världshist.; Världshist. af Becker och Weber; Sveriges hist. und. kon. af Pfalz. huset (F. F. Carlson); Upsala universitets hist. (Annerstedt); Handbok i sv. kyrkohist. (Skarstedt); Öfversigt af sv. språkets och litteraturens hist. (Clae-son); Sv. kyrkans hist. efter reformationen (Norlin); Sv. studier af Eichhorn; Sv. minnen på utländska orter; Sv. biskopar efter reformationen (S. A. Hollander); Skara stifts Herdaminne (Warholm); Grunddragen af pedagogiken (Z. Göranson); Sveriges medeltid (Hildebrand); Hufvudpokerna i sv. språkets utbildning (Södervall); Sveriges hist. i sammandrag (Strinnholm); Sv. kyrkans hist. (Reuterdahl); Finlands hist. (Koskinen); Sveriges hist. från äldsta tid till våra dagar; Världslitteraturens hist.; Sveriges inre hist. från Gustaf d. 1:ste (H. Forshell); Ur vår tids forskning (Th. Fries); Gustaf II Adolfs skrifter; Den kristna kyrkans hist. (Hammerich); Jordan och dess folk (allm. geografi); Den hel. skrifts länder och orter (öfvers. af Fehr); Djurens lif (Brehm); Sv. folkets sagohäfder (Afzelius); Beskrifning öfver skand. halfön (Sköldberg); Sv. folkets hist. (Strinnholm); Olai Petri sv. krönika; Sveriges forntid (Montelius); Noriges hist. (Faye); Öfversigt af nord. mytologien (Sundén); Bibelhandbok eller inledn. till den hel. skrift; Svenska folket under hednatiden (Hildebrand); Svenskt krigshistoriskt arkiv, Skandinavien und. unionstiden (Styffe); Sv. folkets hist. (Geijer); Anders Schönbergs historiska bref; Ett bidrag till Karl 12:tes hist. (F. F. Carlson); Nordisk tidskrift för politik, ekonomi och litteratur; Vetenskap för alla (Brown); Sv. språkets lagar (Rydqvist); Civilisationens hist. i England (Buckle); Pedagogisk tidskrift, m. flere. Till denna afdelning af boksamlingarne kan äfven räknas Sanders' större Wörterbuch der deutschen Sprache, då öfrige mindre ordböcker väl egentligen höra till det s. k. skolbiblioteket.

I afseende på den öfriga undervisningsmaterielen finnes för undervisning i historia och geografi: glober, världskartor, större vägkartor öfver de olika världsdelen äfvensom öfver Sverige och Norge samt hist. atlasar och kartböcker.

För undervisning i naturlära: Svensk skolbotanik af Andersson och Thedenius; Sv. botanik; Herbarium normale af Lindberg, innehållande 450 arter, samt ett mindre, här samladt; Sundevalls foglar; Atlas öfver Skandinavians daggdjur; Skand. foglar af Körner; Skand. fiskar af Wright; Naturgeschichte des Thierreichs af Kolb; Atlas öfver den skand. florans naturliga familjer af Andersson; geolog. vägtaflor af Erdmann; Naturgeschichtlicher Schul-Atlas af Heller; fauna öfver skand. daggdjur samt förteckning öfver skand. halföns fanerogamer och ormbunkar.

Till samlingarne höra: 20 st. kranier och skeletter; 175 st. uppstoppade daggdjur, foglar och reptilier; 150 st. större och mindre glasburkar, hvori i sprit förvaras, utom några vertebredade djur, diverse leddjur, blötdjur och stråldjur; en äggsamling på 70 st. samt ett större skåp jemte ett par lådor med företrädesvis insekter uti.

För undervisn. i teckning: utom hvad som derom förut blifvit uppgifvet, Heimerdingers klotsar.

För öfning i exercis: 50 st. trägevär, samt för öfning i sång en violin och diverse sånger och notböcker.

E. Läroverksbyggnader och inredningsmateriel.

29. Skol- och gymnastiklokalerna hafva under läsåret icke undergått någon förändring; inredningsmaterielen är under detsamma ökad med 10 st. ritbord, 3 dussin stolar samt 10 st. rullgardiner.

Uppvärmningen i de särskilda lokalerna åstadkommes medelst kakelugnar, i gymnastiklokalen genom kaminer; luftvexlingen genom öppnandet af fönster och belysningen genom

lampor; lärjungarnes sittplatser hafva hittills varit ordnade omkring bord, hvilket dock till nästa år skall ändras till sittplatser 1 à 1; i 3 lärosalar infaller dagern från höger, i 3 från venster; ytvidden af den till ungdomens lekar afsedda planen är, oberäknadt på 3 sidor om densamma tillstötande 14 meters breda gator, 1,116 qv. meter.

30. Skolrummens dimensioner.

Rummens Nr	Rummens dimensioner					Fönster- yta i qva- dratmeter	Rummens nuvarande användning
	Längd i meter	Bredd i meter	Höjd i meter	Golfyta i kvadrat- meter	Kubikinne- håll i ku- bikmeter		
1	8,54	9,62	3,58	82	294	17	Bön- och samlingssal.
2	9	4,78	3,58	43	154	9,7	5:te klassens lärosal.
3	9	4,70	3,58	42	151	9,7	4:de klassens lärosal.
4	8,54	4,70	3,24	40	130	7	3:dje klassens lärosal.
5	9	4,70	3,24	42	137	7	2:dre klassens lärosal.
6	9	4,78	3,24	43	141	7	1:ste klassens lärosal.
7	8,54	4,78	3,24	41	132	5	Dispensrum.
8	5,31	4,78	3,58	25	91	5	Rum för bibliotek o. samlingar.
9	14,60	9,38	5,81	137	796	25	Gymnastiklokalen.

F. Ekonomiska förhållanden.

31. Uppgift om nedannämnde till läroverket hörande kassors ställning året 1879.

Kassans rubrik	D e b e t						K r e d i t					
	Behållning vid årets början		Summa inkomster		Summa		Summa utgifter		Behållning vid årets slut		Summa	
	kr.	öre	kr.	öre	kr.	öre	kr.	öre	kr.	öre	kr.	öre
Byggnadsfonden.....	4,598	69	741	53	5,340	22	—	—	5,340	22	5,340	22
Ljus- och vedkassan	285	95	479	50	765	45	486	39	279	06	765	45
Biblioteks- och materiel- kassan.....	1,138	98	535	50	1,674	45	589	87	1,084	61	1,674	48
Premie- och fattigkassan	271	98	232	07	504	05	232	—	272	05	504	05

32. Uppgift af de belopp, som under år 1879 utgått för underhåll och tillökning af

- a) den allmänna boksamligen kronor 29,
- b) den öfriga undervisningsmaterielen ,, 21,
- c) boksamlingen för utlåning till lärjungarne ... ,, 92,25,
- d) inredningsmaterielen ,, 349,94.

G. Examina och terminsafslutning.

I närvaro af läroverkets inspektor, Herr Kontraktsposten A. J. Enander, hölls afgångsexamen den 30 maj 1879 med 6 lärjungar i 5:te klassen, af hvilka 4 förklarades ega erforderliga insigter för inträde i 6:te klassen af högre allmänt läroverk.

Examen vid höstterminens slut hölls den 16 december i närvaro af läroverkets inspektor, Herr Med. Doktor J. A. Charlés, samt följande Herrar, hvilka af H. H. Eforus blifvit såsom vittnen inbjudne: Kontraktsposten A. J. Enander, Borgmästaren och Riddaren J. A. Wendt,

Majoren och Riddaren S. E. Ugglå, Rådmanen och v. Häradshöfdingen F. W. Hammarström, Stadsläkaren, Doktor C. Andréen och f. d. Apotekaren, Rådmanen S. Österberg. Årsexamen är utsatt att hållas tisdagen den 1:ste juni under ledning af läroverkets inspektor; och hafva ofvannämnde herrar blifvit af H. H. Eforus inbjudne att såsom vittnen densamma öfvervara. Pröfning i de särskilde undervisningsämnen anställes från kl. 8 f. m. till kl. 1 e. m. samt slutöfning i sång och gymnastik kl. 4 till 5 e. m., hvarefter flyttning förrättas och stipendier, premier och fattigmedel utdelas.

Till öfvervarande af årsexamen inbjudas vördsammast lärjungarnes föräldrar och målsmän samt alla den offentliga undervisningens gynnare och vänner.

Nästa hösttermin börjas torsdagen den 25 nästa augusti kl. 11 f. m.

Borås i maj 1880.

J. A. Rosén.

Allmänna treklassiga läroverket i Alingsås.

A. Undervisningen.

1. Höstterminen, som började den 22 augusti, afslutades den 19 december. Vårterminen tog sin början den 22 januari och kommer att afslutas den 1 juni.

2. Efter gemensam morgonbön med bibelläsning och psalmsång kl. 7 ³/₄ har undervisningen med särskildt kongl. tillstånd fortgått dagligen kl. 8—11 f. m. och 2—4 e. m. Efter slutet af hvarje eftermiddagslektion har likaledes gemensam bön med psalmsång förrättats.

Öfningarne hafva egt rum i gymnastik kl. 11—12 hvarje dag, i teckning fredagar kl. 8—11 samt tisdagar och torsdagar kl. 2—3, i sång och musik onsdagar kl. 3—5 och lördagar kl. 4—5.

3. Antalet af så väl lärarnes undervisningstimmar i veckan som närvarande lärjungar i hvarje klass under läsåret synes af följande tabell:

H ö s t t e r m i n e n					Antal lärjungar	V å r t e r m i n e n					Antal lärjungar
Lärarnes undervisningstimmar i veckan				Lärarnes undervisningstimmar i veckan							
Klass	Rektor	Kollega Dahlgren	Kollega Högman	Klass		Rektor	Kollega Dahlgren	Kollega Högman			
1	18	4	2	10	1	18	4	2	10		
2	3	18	7	23	2	3	18	7	21		
3	3	6	19	17	3	3	6	10	15		
	24	28	28	50		24	28	19	46		

4. Läroböcker och lärokurser:

Första klassen.

Kristendom, 3 timmar. *Läroböcker*: Katekesen, bibl. hist. af Bohm.

Lärokurser:: Katekes, första hufvudstycket; bibl. hist. gamla testamentets. Bibel-läsning. Valda psalmer.

Modersmålet, 5 timmar. *Läroböcker*: Bjurstens formlära och folkskolans läsebok.

Lärokurser: Det viktigaste af formläran. Upläsning af valda berättelser jemte öfning för lärjungarne att med egna ord återgifva innehållet af det lästa. Öfningar i satsbildning, rättskrifning och välläsning.

Tyska språket, 6 t.r. *Läroböcker*: Flachs grammatik och Mathesii elementarbok.

Lärokurser: Det hufvudsakligaste af formläran jemte 50 st. i Mathesii elementarbok.

Matematik, 4 t.r. *Läroböcker*: v. Zweigbergk och Wiemer.

Lärokurser: Aritmetik 3 t.r. Hela tal och sorträkning jemte öfning i hufvudräkning. Geometri 1 timme. Inledning till geometrien med åskådningslära efter Wiemer.

- Naturlära: 2 t.r. *Lärobok*: Berlins naturlära.
Lärokurs: till 4:de afdelningen. Några allmännare växter.
- Historia och Geografi, 4 t.r. *Läroböcker*: Odhners i Svenska historien och Dahms i Geografien.
Lärokurser: Historia 2 t.r, fäderneslandets till reformationstidehvarfvet. Geografi 2 t.r, fäderneslandets samt en del af Europas politiska och fysiska.

Andra klassen.

- Kristendom, 3 t.r. *Läroböcker*: Katekesen och bibl. hist. af Bohm.
Lärokurser: Katekes, andra och tredje hufvudstycket. Bibl. hist., nya testamentets. Bibelläsning. Valda psalmer.
- Modersmålet, 6 t.r. *Läroböcker*: Bjurstens form- och satslära och folkskolans läsebok.
Lärokurser: Formläran, uppläsning af valda berättelser jemte öfning att med egna ord återgifva innehållet deraf. Rättskrifning efter diktamen. Satsupplösning.
- Tyska språket, 6 t.r. *Läroböcker*: Flachs grammatik och Mathesii elementarbok.
Lärokurser: Formlära, 66 st. af 1:sta afdelningen och 14 st. af den 2:dra i Mathesii elementarbok. Skriföfningar 2:ne timmar i veckan på lärorummet från svenska till tyska.
- Matematik, 5 t.r. *Läroböcker*: v. Zweigbergks i Aritmetik och Wiemers i Geometri.
Lärokurser: Aritmetik 3 t.r. Bråk och regula de tri samt hufvudräkning. Geometri 2 t.r. Wiemers lärobok till Cirkeln.
- Naturvetenskap, 2 t.r. *Läroböcker*: Arrhenii mindre lärobok i botanik, Berlins naturlära.
Lärokurser: Arrhenii lärobok till sambladiga blomkronor. 100 växter efter floran och det hufvudsakligaste i naturläran.
- Historia och Geografi, 5 t.r. *Läroböcker*: Odhners mindre lärobok, Alanders läsebok i Historia och Erslevs i Geografi.
Lärokurser: Historia 2 t.r, fäderneslandets från Ulrika Eleonora—Oskar I. Valda stycken i läseboken. Geografi 3 t.r. Europas geografi till Italien. Afrikas och Amerikas fysiska.

Tredje klassen.

- Kristendom, 3 t.r. *Läroböcker*: Katekesen och bibl. historien af Eklundh.
Lärokurser: Katekesen 4:de och 5:te hufvudstyckena jemte repetition af hela katekesen. Bibl. historia: repetition af gamla och nya testamentets. Bibelläsning. Valda psalmer.
- Modersmålet, 6 t.r. *Läroböcker*: Bjurstens form- och satslära, folkskolans läsebok.
Lärokurser: Form- och satslära. Välläsning. Skriföfningar 2:ne timmar i veckan på lärorummet antingen efter diktamen eller lättare öfversättningsprof från tyska språket.
- Tyska språket, 6 t.r. *Läroböcker*: Flachs grammatik. Schiller, Geschichte des dreiszigjährigen Kriegs.
Lärokurser: Formläran repeterad samt till Dativens af Syntaxen. Schiller 20 sidor. Deutsches Echo, styckena 1—11. Hvarje lördag 2 timmars skriftliga öfversättningsprof på lärorummet.
- Matematik, 5 t.r. *Läroböcker*: v. Zweigbergks och Siljeströms i Aritmetik och Geometri efter Euclides.
Lärokurser: Aritmetik 3 t.r. Regula de tri, intresse, metersystemet. Geometri 2 t.r. 1:sta boken i Euclides.

Naturvetenskap, 2 t:r. *Läroböcker*: Arrhenii mindre i Botanik. Torins i Zoologi.

Lärokurser: Botanik 1 timme. Arrhenii lärobok, 450 växter efter floran. Zoologi 1 timme. Däggdjur, fåglar, kräldjur, groddjur och fiskar.

Historia och Geografi, 5 t:r. *Läroböcker*: Odhnars lärobok och Alanders läsebok i Historien samt Dahms och Erslevs i Geografien.

Lärokurser: Historia 3 t:r, fäderneslandets till närvarande tid jemte de viktigaste styckena af läseboken. Geografi 2. t:r, Europas samt de öfrige verldsdelarnes fysiska och politiska.

5. Intet ombyte af läroböcker har skett under detta läsår utom det att vid vårterminens början den nya katekesen utbyttes mot den gamla.

6. Välskrifning har öfvats i 1:ste kl. två timmar; i 2:dre och 3:dje kl. en timme i veckan å lärorummet.

7. I teckning har hvarje klass öfvats 1 timme i veckan, hvarvid för 1:ste kl. användts Stuhlmanns, för 2:dre och 3:dje kl. Köhlers ritplancher. Några lärjungar i 3:dje kl. hafva börjat linear- och konstruktionsritning.

8. I sång har hvarje klass 1 timme i veckan undervisats i läran om de musikaliska tecknen och öfvats i tonträffning, omvexlande med en-, två- och trestämmiga sånger. En och annan timme hafva alla klasserna deltagit i sammansjungning och dervid företrädesvis koral-sång.

9. I gymnastik hafva lärjungarne i likhet med föregående år varit fördelade i 2:ne afdelningar, en öfre med de mera försigkomne och en nedre. Antalet har varit ungefär lika stort i båda. Öfningarne hafva fortgått en half timme dagligen med hvarje afdelning och utgjorts dels af fristående gymnastik och dels af marscher, exercis med trägeväp och begagnande af de redskap, som förefinnas. Under den varmare årstiden hafva öfningarne stundom företagits i det fria. Dessa öfningar, som endast några få gånger vid hård väderlek varit inställda, hafva i allmänhet utöfvats ett välgörande inflytande på de deri deltagande. Antalet lärjungar, som af läkare befriats från deltagande i öfningarne, och orsakerne dertill visar nedanstående tabell:

Termin och åldersgrupp	S j u k d o m a r			Summa i öfningarne icke deltagande lärjungar	Hela antalet närvarande lärjungar
	i rörelseorganerna	bräck	Summa		
<i>Vårterminen 1879.</i>					
Under 15 år	3	2	5	5	50
15 år eller deröfver	—	—	—	—	4
Summa	3	2	5	5	54
<i>Höstterminen 1879.</i>					
Under 15 år	1	1	2	2	48
15 år eller deröfver	—	—	—	—	2
Summa	1	1	2	2	50

B. L ä r a r n e .

10. Lärarnes tjensteåligganden under höstterminen hafva för hvarje vecka varit på nedan stående sätt fördelade:

Rektor *M. C. Jungmarker*: 24 timmar i kristendom I—III; modersmålet, tyska, historia, geografi och välläsning I. Svenska skriföfningar i I.

Kollega *C. O. N. Dahlgren*: 28 timmar i matematik I—III; modersmålet och tyska i II. Skriftliga uppsatser i modersmålet och tyska i II.

Kollega *S. E. B. Högman*: 28 timmar i naturvetenskap I—III; modersmålet och tyska i III; historia och geografi II—III. Skriftliga uppsatser i modersmålet och tyska i III.

Klassföreståndare: rektor för 3:dje kl., kollega Dahlgren för 2:dre och kollega Högman för 1:ste kl.

Öfningsläraren *N. Ericsson* i sång 3 timmar;

d:o *J. Hellström* i teckning och välskrifning 5 timmar;

d:o *S. E. B. Högman* i gymnastik 5 timmar.

II. Ingen af lärarne har under läsåret åtnjutit tjänstledighet.

C. Lärjungarne.

15.

Lärjungarnes antal läsåret 1879—1880.

	Höstterminen 1879			Vårterminen 1880		
	Gemensam linie		Summa	Gemensam linie		Summa
	Närvarande	Frånvarande		Närvarande	Frånvarande	
1 klass	10	—	10	10	—	10
2 klass	23	—	23	21	—	21
3 klass	17	1	18	15	—	15
Summa	50	1	51	46	—	46

16.

Lärjungarnes ålder höstterminen 1879.

Klass	9 år	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	Summa närvarande lärjungar
1	2	4	1	2	1	—	—	—	10
2	—	2	8	5	8	—	—	—	23
3	—	—	2	5	8	—	1	1	17
	2	6	11	12	17	—	1	1	50

17. Alla under höstterminen 1879 närvarande lärjungar hafva tillhört Elfsborgs län, utom E. Lindskog från Skaraborgs län. Af förste klassens lärjungar hafva 7 haft sin hemort i staden och 3 varit från annan ort, nemligen S. Ljunggren från Bälinge, E. Lindskog från Grolanda och E. Gedda från Skepplanda pastorat. Af 2:dre kl. lärjungar hafva 19 tillhört staden och 4 annan ort, nemligen A. Johansson landsförsamlingen, I. Ljunggren Bälinge, Ax. Göthberg och Ad. Göthberg Lundby pastorat. Af 3:dje kl. lärjungar hafva 13 varit från staden och 4 från annan ort, nemligen H. Larsson från Herrljunga, A. Ekendahl från Hool, A. H. Kullman och O Göthberg från Lundby pastorat.

19. Under höstterminen 1879 har antalet lärjungar, som deltagit i nedannämnde öfningar, ställt sig sålunda:

Klass	Närvarande lärjungar	Lärjungar, som deltagit i		
		Teckning	Sång	Gymnastik
1 kl.	10	10	8	10
2 kl.	23	23	18	21
3 kl.	17	17	14	17
Summa	50	50	40	48

20. Hemlexor hafva för hvarje dag i medeltal gifvits i 1:ste klassen 2, i 2:dre och 3:dje kl. 3 och har det deraf förorsakade dagliga hemarbetet upptagit för lärjungar med medelmåttiga anlag i 1:ste kl. 1 timme samt 2:dre och 3:dje kl. 2 timmar. De skriftliga uppsatserne hafva författats å lärorummet och sålunda icke ingått i hemarbetet.

21. Lärjungarnes helstillstånd har under hela året i allmänhet varit godt. Af regements- och stadsläkaren dokt. V. Högselius meddelad uppgift på lärjungarnes kroppsbyggnad och allmänna helstillstånd höstterminen 1879.

Klass	Antal lärjungar	Medelålder	Kroppsbyggnad			Allmänt helstillstånd		Lidande af bleksot och blodbrist	Ofta besvärad af hufvudvärk	Ofta besvärad af nashlod	Andra åkommor, som kunna anses bero af skolans inflytande
			God	Medelmåttig	Svag	Godt	Mindre godt				
1	10	10,6	8	—	2	9	1	—	—	—	—
2	21	12	15	3	3	17	4	3	—	—	—
3	16	13,8	15	1	—	15	1	—	3	—	—
Summa	47	—	38	4	5	41	6	3	3	—	—

Från terminens början till medlet af oktober var lärjungarnes antal 50; men derefter afgingo 3, nemligen 1 från 3:dje och 2 från 2:dre kl., hvadan vid läkarebesigtningen i slutet af terminen lärjunge-antalet nedgått till 47.

22. Antalet af under sistförflyttna kalenderår inskrifne, flyttade och från läroverket afgångne lärjungar framgår af följande tabeller:

Vårterminen 1879.

Klass	Lärjungar flyttade till nedan nämnda klasser					Lärjungar tillhörande nedan nämnda klasser den 1 februari					Lärjungar afgångne från läroverket i nedannämnda klasser			
	efter att hafva tillhört närmast lägre klass följande antal terminer					Qvar i klassen från föregående termin	Flyttade till klassen på grund af beslut		Inskrifne i läroverket under terminen	Summa	från terminens början till och med 31 januari	från och med 1 februari till terminens slut	under nästföljande mellantermin	Summa
	0	1	2	3	4		vid vårt-terminens början	vid föregående termins slut						
1	—	—	—	—	—	10	—	—	8	18	—	—	—	—
2	—	1	—	—	—	18	—	1	—	19	—	—	—	—
3	—	1	—	—	—	16	—	1	—	17	1	—	—	1
Summa	—	2	—	—	—	44	—	2	8	54	1	—	—	1

Höstterminen 1879.

Klass	Lärjungar flyttade till nedan nämnda klasser					Lärjungar tillhörande nedan nämnda klasser den 15 september					Lärjungar afgångne från läroverket i nedan nämnda klasser			
	efter att hafva tillhört närmast lägre klass följande antal terminer					Qvar i klassen från föregående termin	Flyttade till klassen på grund af beslut		Inskrifne i läroverket under terminen	Summa	Till och med 14 september från terminens början	från och med 15 september till terminens slut	under näst följande mellantermin	Summa
	0	1	2	3	4		vid föregående terminens slut	vid höstterminens början						
1	—	—	—	—	—	2	—	—	8	10	—	—	—	—
2	—	6	8	—	2	7	9	7	—	23	—	2	—	2
3	—	1	9	—	2	6	7	5	—	18	11	3	—	14
Summa	—	7	17	—	4	15	16	12	8	51	11	5	—	16

23. Af 8 under läsåret inskrifne lärjungar hade 6 förut bevistat folkskola.

25. Under sistförflutna kalenderår hafva under höstterminen från läroverket afgått följande lärjungar: från 3:dje kl. Alfr. Pettersson och Karl Lindquist till Skara h. läroverk, Johan Alfr. Westerlind, Karl Malmgren och Karl Magnusson till Göteborgs h. läroverk, Axel Sandberg och Antou Nilsson till Wenersborgs h. läroverk, Karl Svedelius till allm. läroverk i Stockholm samt Axel Mörk, Adolf Bodén, Joh. Alb. Nilsson, Axel Hansson, Axel Fagerskog och Ernst Tellgren till näringarne; från 2:dre klassen Sigge Mosell till allm. läroverk i Stockholm och Karl Ludvig Carlsson till Borås l. läroverk.

26. Vid vårterminens slut utdelades till lärjungarne 34 kr. 75 öre såsom premier.

27. Vårterminen 1879 voro från afgift till både materielkassan och byggnadsfonden 26 lärjungar befriade. Från afgift till den förra, men ej till den senare befriades 9 och från den senare, men ej till den förra 9 lärjungar. Höstterminen 1879 befriades från båda afgifterne 19; från afgift till materielkassan, men icke till byggnadsfonden 10 och från den senare, men ej till den förra 11 lärjungar.

Till "ljus och vedkassan" erlades hvardera terminen 1 krona af hvarje lärjunge och hade denna kassa deraf en inkomst af 53 kronor höstterminen och 47 vårterminen.

D. Undervisningsmateriel.

28. Biblioteket har under året icke vunnit någon nämnvärd tillväxt; men museet har tillökts dels genom gåfvor af

stadsfiskal Nilsson: en flintmejsel;
 rättaren Jansson i prestg.: en stenyxa;
 skolläraren Johansson: en flintdolk;
 stud. C. Grönqvist: en sländtrissa (notsänke);
 öfverstelöjtnanten P. Silfverskiöld: 2:ne colibri från S. Amerika;
 fabrikör O. Olsson: en flintmejsel;
 fru Palmström i Kalifornien: bo jemte ägg af honungsfoglar, korallhalsband jemte 3:ne flintvapen, som tillhört en utrotad indianstam på S:t Miguelön;

dels ock genom inköp: vessla, rödhalsad dykand, skjuten i närheten af Alingsås, hufvud af råbock, en låda insekter jemte 30 fornsaker, funna i trakten af Vårgårda.

Ett bokförråd finnes, uppgående till omkring 300 vol., hvaraf större delen består af föråldrade skolböcker. Någon boksamling, afsedd till utlåning åt lärjungarne, finnes icke. Såsom undervisningsmateriel äro å skolrummens väggar anslagne åtskilliga geografiska kartor, geologiska väggtafflor samt plancher öfver människokroppen. För undervisningen i botanik begagnas ett herbarium, innehållande ungefär 400 svenska och 50 amerikanska växtarter samt Anderssons plancher öfver växtriket.

Den zoologiska samlingen upptager:

Uppstoppade djur: *däggdjur*, 12 arter. Kranier och skeletter 10. Horn af elg, ren och råbock. *Foglar*, 75 arter. Ägg 100. I sprit förvarade djur: *kräl- och groddjur*, 8 arter. Fiskar 10.

I öfrigt utgöras samlingarne, hvilka förvaras i 3:ne större skåp i lärorummen, dels af insekter omkring 70 arter, snäckor 100, koraller 4, petrifikater 50, dels fornsaker 136 st. af sten, 4 af jern, de fleste funna i trakten af Alingsås, mynt omkring 200, ett kastspjut från Söderhafsoarne och en elektricitetsmaskin.

En större skrif- eller räknetaffla finnes i hvarje läsrum. För undervisningen i teckning har anskaffats rutad affla, ett nödigt antal ritbräden och linealer samt Körners och Stuhlmans ritplancher.

Läroverket eger ett orgelharmonium, som begagnas i bönestunderna och vid undervisningen i sång.

Gymnastikappareljen består af båglinor, linor och stege för äntring, öfverklädd trähäst jemte en inrättning för fria språng.

E. Läroverksbyggnader och inredningsmateriel.

29. Läroverket, hvars lokal och inredning under året icke undergått någon förändring, är inrymdt i nedra våningen af det vid torget belägna stadshuset och har till sitt förfogande 5 rum, hvaraf det innersta åt gården är afsedt till förvarande af boksamling och arkiv och det yttersta åt torget till s. k. kapprum, hvarifrån särskilda ingångar leda till de tre läsrummen, af hvilka det till venster är det största, upptagande husets hela bredd med 2:ne fönster åt så väl öster som vester, och tjenar både till läsrum för 3:dje kl. och till samlingsrum. Rummet n:o 2 med 2:ne fönster åt öster är andre klassens och n:o 3 med 2:ne fönster åt vester är 1:ste kl:s läsrum. Tredje kl:s lärjungar hafva sittplatser i dubbla pulpeter; men 2:dre och 1:ste kl:s läsrum lemna icke utrymme för en sådan anordning af sittplatser, utan begagnas der skolbänkar, som äro ställda utmed rummens väggar. Dagen betingas af fönstrens läge i öster och vester. Rummens uppvärmning sker från vanliga eldstäder, belysningen från gaslågor och frisk luft tillföres genom särskild rörledning, anbringad å kakelugnarne.

För ungdomens lekar under rasterna erbjuder sig torget jemte ett närbeläget område å den öppna platsen omkring kyrkan, som för detta ändamål upplåtits.

Eget gymnastikhus finnes ej. För de gymnastiska öfningarne har förhyrts den rymliga salen i det vid pass 1000 fot från staden belägna brunshuset, hvars omgifningar jemväl lämpa sig för så väl marscher och exercis som fria rörelser och lekar.

30.

Skolrummens dimensioner.

Rummens Nr.	Rummens dimensioner					Fönster- yta i kvadratmeter	Rummens nuvarande användning
	Längd i meter	Bredd i meter	Höjd i meter	Golfyta i kvadratmeter	Kubikinnehåll i kubikmeter		
1	8,95	5,91	2,92	52,89	154,452	6,84	Samlingsrum och 3:dje klassens läsrum.
2	5,84	4,00	2,92	23,36	68,21	3,42	2:dre klassens läsrum.
3	5,12	4,08	2,92	20,89	60,999	3,42	1:ste klassens läsrum.
4	6,92	3,87	2,92	26,78	78,197	1,71	Kapprum, med ingångar till de särskilda läsrummen.

F. Ekonomiska förhållanden.

31. Nedan nämnde till läroverket hörande kassors ställning kalenderåret 1879.

Kassans rubrik	D e b e t				K r e d i t			
	Behållning vid årets början	Summa inkomster	Skuld vid årets slut	Summa	Skuld vid årets början	Summa utgifter	Behållning vid årets slut	Summa
Byggnadsfonden	1450,16	257,50	—	1707,66	—	—	1707,66	1707,66
Ljus- och vedkassan ...	125,71	173,78	—	299,49	—	139,63	159,86	299,49
Materielkassan	1072,74	279,13	—	1351,87	—	280,33	1071,54	1351,87
Premie- o. fattigkassan	492,82	86,14	—	578,96	—	59,75	519,21	578,96

Materielkassan har fått vidkännas utgifterna för tryckning af årsredogörelsen, brandförsäkringsafgift och annonskostnader till ett sammanlagdt belopp af 62 kronor.

32. För underhåll och tillökning af boksamlingen har utgifvits 26 kronor 25 öre och af undervisningsmaterielen 192 kronor 8 öre.

G. Examina och terminsafslutning.

34. I närvaro af läroverkets inspektor Herr Öfverstelöjtnanten och riddaren af K. Svärdsorden P. F. Silverskiöld hölls *afgångsexamen* med 8 lärjungar i 3:dje klassen, hvilka alla förklarades ega erforderliga insigter för inträde i 4:de klassen af ett elementarläroverk.

Höstterminen afslutades genom examen den 19 december och för vårterminen är examen bestämd att hållas den 1 juni kl. 10—1, hvarefter flyttning förrättas och premieutdelning sker. Slutöfningar i gymnastik och sång ega rum samma dag kl. 5 e. m. Enligt uppdrag af H. Domkapitlet, som under H. H. Efori sjukdom utöfvar Eforsembetet, får jag vördsamast inbjuda nedan nämnde Herrar att, jemte läroverkets inspektor, öfvervara förestående årsexamen, nemligen Herrar Borgmästaren J. O. Bergmark, Regementsläkaren Doktor V. Högselius, Apotekaren L. Svangren, Fabriksidkaren och riddaren af Wasaorden Charles Hill och Rådsmannen C. A. Norinder, hvarjemte inbjudas lärjungarnes föräldrar och målsmän samt alla, som med välvilja och deltagande omfatta den offentliga undervisningen.

36. Nästa hösttermin börjas fredagen den 20 nästa augusti.

Alingsås i maj 1880.

Mart. Chr. Jungmarker.

Enklassiga pedagogien i Ulricehamn.

A. Undervisningen.

a) Terminerna.

Höstterminen tog sin början den 25 augusti och slutade den 18 december.
Vårterminen, som började den 20 januari, kommer att avslutas den 3 juni.

b) **Dagliga lärotiden:** kl. 7—9, 10—12, 1—2 = 30 timmar i veckan. Under den mörkaste och kallaste tiden har läsningen börjat $\frac{1}{2}$ timme senare, eller kl. 7,30.

c) Läro- och läseböcker:

Kristendom: katekesen (gamla och nya), Hübner-Eklundhs bibl. historia, Sv. psalmboken.

Modersmålet: Sundéns språklära, Alanders läsebok i Sv. historien.

Tyska språket: Mathesius' elem.-bok, Flachs språklära.

Matematik: Zweigbergks lärobok i räknekonsten, Nordlunds räkneöfningsexempel, Bergius' geometri.

Naturlära: Celanders lärobok.

Sv. historia: Odhners d:o.

Geografi: Roths d:o.

d) Genomgångna lärokurser:

Likasom under föregående läsår, hafva äfven under detta lärjungarne varit fördelade på tvenne afdelningar, som samtidigt varit tillstädes; och har dervid den ena afdelningen i allmänhet sysselsatts med öfverläsning, under det läraren varit upptagen af den andra.

Nedre afdelningen.

Kristendom. Katekesen, $\frac{2}{2}$ timmar i veckan: till Andra artikeln; *biblisk historia*, $\frac{2}{2}$ tmr: 42 berättelser ur gamla testamentet; valda psalmverser.

Modersmålet, $\frac{5}{2}$ tmr: läsning och reproduktion af berättelser ur nordiska sagohistorien; form- och satslärans första grunder; rättskrifningslära samt en rättskrifningsöfning hvarje vecka.

Tyska språket, $\frac{8}{2}$ tmr: 46 stycken ur elem.-boken jemte dertill hörande delar af språkläran; vokabelläsning och resolutioner.

Matematik, $\frac{5}{2}$ tmr: de fyra räknesätten i hela tal, decimalbråk och sorter samt öfningar i hufvudräkning.

Naturlära, $\frac{2}{2}$ tmr: människans kroppsbyggnad och de viktigaste ordningarne af däggdjuren; undersökning af några lefvande växter.

Historia och geografi. *Sv. historia*, $\frac{2}{2}$ tmr: till slaget på Brunkeberg; *geografi*, $\frac{2}{2}$ tmr: Gamla världens fysiska samt Sveriges, Norges, Danmarks, Finlands, Rysslands och något af Tysklands politiska.

Öfre afdelningen.

- Kristendom.* *Katekesen*, $\frac{2}{2}$ tmr: 2:a och 3:e hufvudstyckena; *biblisk historia*, $\frac{2}{2}$ tmr: gamla testamentet fullständigt samt 32 berättelser ur nya test:t; valda psalmverser.
- Modersmålet*, $\frac{5}{2}$ tmr: läsning och reproduktion af berättelser ur sv. historien; form- och satsläran utförligare; en rättskrifnings- och interpunktionsöfning hvarje vecka.
- Tyska språket*, $\frac{8}{2}$ tmr: Första afdelningen fullständigt samt 6 sidor af Andra afdeln. af elem.-boken jemte dertill hörande delar af språkläran; resolutioner och skriföfningar.
- Matematik.* *Aritmetik*, $\frac{4}{2}$ tmr: bråk och enkel regula de tri, efter Nyströms metod; *geometri*, $\frac{1}{2}$ tme: åskådningslära.
- Naturlära*, $\frac{2}{2}$ tmr: ryggradsdjuren fullständigt; öfersigt af växtens organ och några af de viktigaste växtfamiljerna; undersökning af ett mindre antal levande växter.
- Historia och geografi.* *Sv. historia*, $\frac{2}{2}$ tmr: till och med Gustaf II Adolf; *geografi*, $\frac{2}{2}$ tmr: verldsdelarnes fysiska samt Europas politiska fullständigt.

Något ombyte af läroböcker har ej under läsåret egt rum, ej heller är något sådant under den närmaste framtiden påtänkt.

I välskrifning hafva båda afdelningarne öfvats samtidigt 2 hela timmar i veckan.

B. Lärare.

Under läsåret tienstgör undertecknad som ord. lärare.

C. Lärjungarne.

- a) Närvarande lärjungar höstterminen: 13.
 ” ” ” ” vårterminen: 13.
- b) Lärjungarnes ålder höstterminen: 1: 10; 2: 11; 5: 12 och 5: 13 år.
- c) Med afseende på hemorter tillhörde under höstterminen 10 Ulricehamns stad och 3 Ulricehamns landsförsamling.
- d) Hemlexor hafva temligen sparsamt gifvits nedre afdelningens lärjungar; öfre afdelningens hafva dagligen erhållit 2—4, hvilkas öfverläsning torde upptagit 1—2 timmar.
- e) Lärjungarnes helsotillstånd har under läsåret i allmänhet varit godt.
- f) Vårterminen 1879. Kvarstående lärjungar från föregående år: 11.
 Inskrifven: 1.
 Afgångne: —
- Höstterminen 1879. Kvarstående lärjungar från föregående termin: 8.
 Inskrifne: 5.
 Afgångne: 4.
- g) Under läsåret inskrifne lärjungar hafva alla förut bevistat folkskola.
- h) Vid höstterminens början afgingo följande 4 lärjungar: Karl Andersson, som intogs vid Skara h. allm. läroverk; Torsten Lagerstedt, som flyttade med föräldrarna från orten; samt John Vallgren och Oskar Stahre utan anmäld afsigt.
- i) Som premier och fattigmedel utdelades vid vårterminens slut till lärjungarne 7 kronor.
- j) Befriade från afgift till materielkassan höstterminen 1879: 6, vårterminen 1880: 5.
 Till ljust- och vedkassan erlade hvarje lärjunge under hvardera terminen 1 krona 50 öre.

D. Undervisningsmateriel.

Då undertecknad höstterminen 1874 började tienstgöra här, befann sig undervisningsmaterielen i ett mycket ofullständigt skick: en namnkarta öfver Europa, en d:o öfver Palestina,

en gammal sämre blindkarta öfver Sverige—Norge och en samling tafvor ur svenska och bibl. historien var det enda nämnvärda, som förefans. Sedan dess hafva följande materiel inköpts 1) för undervisningen i geografi: 6 blindkartor af Südow (jordgloben, Europa, Asien, Afrika, Nord- och Syd-Amerika), Mentzers karta öfver Skandinavien, Mentzers blindkarta öfver Sverige, en jordglob och ett tellurium med låda; 2) för undervisningen i naturlära: Johnstons anatomiska figurer, Mewes Atlas öfver Skandinaviens däggdjur, Sundströms Atlas till naturriket och en modell af ögat; 3) för undervisningen i matematik: en sats stereometriska figurer, en kub-fot och en kub.-tum med tillhörande målkärl, Lyttkens tabell öfver metriska systemet.

Skolan eger jemväl en mindre boksamling, som vid undertecknads tillträde till tjensten befann sig i ett mycket vanvårdadt tillstånd. Den utgöres dels af ett antal äldre, för skolan alldeles oanvändbara, böcker i hvarjehanda ämnen, dels af åtskilliga senare läroböcker, som synas varit utlånade åt de mera obemedlade lärjungarne och derunder blifvit mycket illa medfarna och ofullständiga. Under de senast förflutna 6 åren hafva följande arbeten inköpts: Brodén, Öfversigt af de bibl. böckerna; Sundén, Sv. språklära; Sv. Akademiens Ordlista; Mathesius, Tysk elem.-bok (2 ex.); Flach, Tysk språklära (2 ex.); Flach, Tysk läsebok; Bergius, Geometri; Phragmén, Aritmetik; Celandér, Naturlära; Almqvist och Lagerstedt, Naturkunnighet I och II; Odhner, Sv. historia (2 ex.); Montelius m. fl., Sveriges historia I och II; Dahms, Roths (3 ex.) och Löfflers läroböcker i geografi; Zimmerman och Stjernstedt, Samling af författningar rörande elem.-läroverken och pedagogierna; Stadga för Rikets allm. läroverk; Pedagogisk Tidskrift årg. 1877—79. Derjemte har skolan såsom gåfvor mottagit från vederb. embetsverk: Ulfsparre, Svenska fornsaker; Bidrag till Sveriges officiella statistik 1874 (2 häften); Förslag till stadga för Rikets allm. läroverk; Förslag till stadga för examen för lärare; Förslag till ordnande af teckningsundervisningen; Törngren, Fria lekar; Betänkande och förslag till lönereglering för lärare vid elem.-verken och vissa pedagogier; Årsredogörelser för rikets flesta allm. läroverk 1877—79; Skara Domkapitels cirkulär.

E. Skollokalen och inredningsmaterielen.

Skolan besöktes den 7 sistl. oktober af H. H. Eforus Biskopen m. m. D:r A. F. Beckman, som dervid äfven tog den bekanta lokalen i närmare betraktande. Genom H. H. Eforus' uppträdande ändrades ett af Stadsfullmäktige — *utan vare sig Inspektors eller lärarens hörande* — fattadt beslut att nedflytta skolan till en i nedre våningen af rådhuset befintlig kall, låg och osund sal, för närvarande upplåten till handelsbutik; hvarjemte nattvakterne blefvo från det yttre rummet afhyste. Helt nyligen har stadens drätselkammare förbundit sig att instundande sommar låta skolsalen undergå en grundlig reparation samt att från och med den 1 nästk. oktober ställa ett innanför den samma befintligt mindre rum till pedagogiens förfogande. Detta rum kommer då att användas till förvarande af skolans boksamling och undervisningsmateriel.

Det enda rum, hvaraf skollokalen således för närvarande utgöres, uppvärms af en kachelugn och upplyses under den mörka årstiden af en enkel taklampa. Ventilationsapparat saknas.

Sittplatserna bestå af lösa bänkar af enklaste slag utan ryggstöd och med tillhörande pulpeter. De rymma hvardera 3—4 lärjungar och äro så ställda, att dagern infaller dels från höger, dels framifrån. Någon annan anordning kan med anledning af rummets form och beskaffenhet näppeligen vidtagas.

Lekplats för ungdomen saknas.

Skolsalens dimensioner m. m. äro följande: längd: 5,938; bredd: 5,166; höjd: 2,91 meter; golftyta: 28,61331 kv.-meter; kubikinnehåll: 83,2647321 kub.-meter*); fönsteryta: 7,370653 kv.-meter.

*) Kakelugnen samt en framskjutande mur upptaga något öfver 6 kub.-meter.

F. Ekonomiska förhållanden.

a) Uppgifter om nedan nämnda till pedagogien hörande kassors ställning kalenderåret 1879.

Kassans rubrik	D e b e t				K r e d i t			
	Behållning vid årets början	Summa inkomster	Skuld vid årets slut	Summa	Skuld vid årets början	Summa utgifter	Behåll- ning vid årets slut	Summa
Ljus- och vedkassan ...	—	66,00	—	66,00	32,12	28,95	4,93	66,00
Materielkassan	125,67	67,50	—	193,17	—	61,13	132,04	193,17
Premie- o. fattigkassan	14,00	18,00	—	32,00	—	7,00	25,00	32,00

b) Under sist förflutna kalenderår hafva utgått för underhåll och tillökning af

- 1) boksamlingen 26,25;
- 2) den öfriga undervisningsmaterielen 12,00;
- 3) inredningsmaterielen — —.

G. Examina.

Examen vid höstterminens slut hölls den 18 december. Såsom examensvittnen voro inbjudna, utom pedagogiens Inspektör herr kyrkoherden O. Hedén, herrar kontraktsprosten A. Jungner, borgmästaren V. N. Ekenman och handlanden C. E. Siedberg. Årsexamen kommer att förrättas den 3 näste juni i närvaro af ofvan nämde herrar.

Nästa läsår är utsatt att börja den 24 näst instundande augusti kl. 10 f. m.

Ulricehamn i maj 1880.

Oskar Lindkvist.

